

Эсэгэ ороноо, эхэ нютагаа эб хамта мандуулая!

БҮРЯАД

БҮГЭДЭ АРАДАЙ СОНИН

ҮНЭН

1921 оной декабрийн 21-нээ гарана

2008
оной
августын
21
Четверг

№ 96
(21639)

Намарай
эхин сагаан
бишэн барын
20
гарагай
5

Буряад
Унэн

Манай сонин Россин хэблэлэй алтан жасада оруулагданхай

БАИР БАДЕНОВОЙ ХҮРЭЛ БАЯР

Пекин хотодо үнгэргэгдэжэ байгаа Олимпиин нааданууд эсэстэ хүржэ байнхай. Могойтын аймагһаа уг гарбалтай буряад хүбүүн Баяр Баденов нур харбалгын мурьсөөндэ 3-дахи нуурида гаража шадаа. Олимпиин нааданай түүхэдэ ороһон буряад хүбүүд, басагадай оройдоол гурбадахи хүн болоно. Нэн түрүүн аяар холын 1964 оной Токио хотодо болоһон Олимпиадада манай нютагай хүбүүн Веллингтон Баранников хухарһан гартайшые хаа, хоёрдохи нуури эзэлһэн түүхэтэй. 1988 ондо Шэтэ можые түлөөлһэн буряад хүбүүн Владимир Ешеев хүрэл медальда хүртөө бэлэй. Хорин жэл үнгэрһэнэй удаа буряад угсаатанай түлөөлэгшэ Баяр Баденов Олимпиин нааданай түрүүшүүлэй дунда орожо шадаа.

Олимпиин наадануудай нур харбалгаар мурьсөөн августын 9-15-най үдэрнүүдтэ болобо гээшэ. Манай Буряад Республикын суута Бальжинима Цыремпилов, ургажа ябаа залуу тамиршад Наталья Эрдынеева, Мирослава Дагбаева гэгшэд түрэл нютагаа түлөөлһэн байна. Гэхэтэй хамта Агын тойрогой манай нэгэ шунатай Баир Баденовой түлөө олон тоото манай эрхэтэд ханаата болоо.

Дүрбэдэхиеэ Олимпиин наадануудта хабаадажа байһан Бальжинима Цыремпилов 10-дахи нуурида гаража шадаа. Наташа Эрдынеева анха түрүүшынгээ Олимпиадада 14-дэхи нуури эзэлэе, Мирослава Дагбаева 22-дохи нуурида гараа. Энэ хадаа манай басагадай амжалта гээшэ.

1/8 финалда Бальжинимын шүүгдэһэнэй удаа ганса Агын буряад хүбүүн Баяр Баденовто найдал үлөө. Юуб гэхэдэ, Олимпиин нааданай үшөө эхилээгүй байхада нур харбалгын бүхэроссин федерацийн президент Владимир Ешеев олон тоото интервьюнууд соогоо хоёр медальда ханаатай байһанаа мэдүүлэе. Энэнь бэлүүлэгдээгүй хаа, тон гашуудалтай ушар тохёолдохо нэн. Хүшэр байдалые Баяр хүнгэн бэшэ тулдаанда тэгшэлбэ.

Үшөө 1/16 финалда Шэтын нур харбагша хайн бэлдхэлтэй байһанаа гэршэлэе. Эхинэй шатада хоёрдохи нуурида гараһан Индиин түлөөлэгшэ Чампиа гэгшые тэрэ булижа гараа. һүүлдэнь Олимпиин нааданай чемпион болоһон Виктор Рубантай манай буряад хүбүүн ана-мана тулалсаа, оройдоол һүүлшын тоогоор шүүгдэшоо бэлэй. Нёдондо жэл Бальжинима Цыремпиловтэ шүүгдэһэн Мексикын түлөөлэгшэ Хуан Серрано гурбадахи нуури эзэлхын түлөө мурьсөөндэ тэмсэхэ аргагүй байшоо.

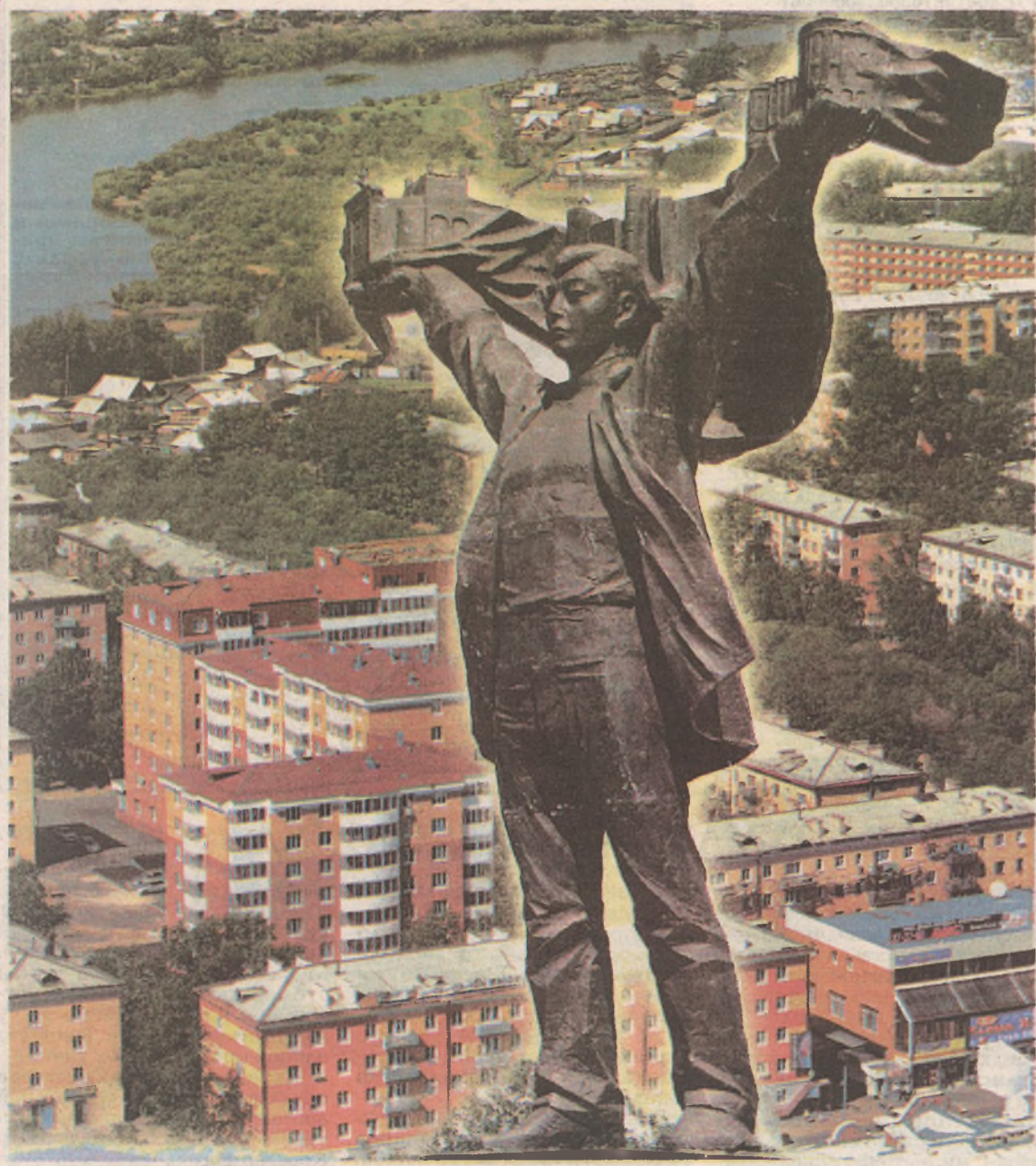
Баяр Баденов Агын автономито тойрогой Могойтын аймагай Зугаалай нууринда түрэнэн намтартай. Үшөө 10 наһатай ябахадаа, нур харбалгада түрүүшынгээ алхам хэһэн байна. «Миний нагаса нур харбалгаар бээе хоридог нэн. Тэрэ хаана-яана мурьсөөнүүдтэ ошожо, намда бэлэг асардаг байгаа», - гээд Баяр хөөрөөгөө эхилэе. Иигэжэ Баяр гартаа номшо нур барихан байна. Түрүүшынгээ нур тэрэ өөрнй гараар бүтэһэн юм. «Бага ябахадаа наадажал ябахаш. Номшо нур өөрөө хээд, нүхэдэйнгөө наадан бологшо нэм.

Хэдэн үдэр болоод хүн бүхэнийнь миний номшо нураар харбахаяа ханагша нэн», - гээд Баяр хөөрөөгөө үргэлжэлүүлэе.

Мүнөө үедэ Баяр Шэтэдэ ажаһууна, тэрэ сэрэгэй ахмад прапорщик юм. Абынгаа түлөө Саяна болон Аюна басагадын, Дулма хамганиинь ханаагаа зобоо. Тэдэ олимпиин медаль асарһандань ехэ баяртай. Гэртээ эгээл хайн газарта тэрэнь табяатай байха.

Борис БАЛДАНОВ.

ЁОХОР НААДАНДА УРИНАБДИ!

Буряад Республикын байгуулагдаһаар 85 жэлэй ойн баярта болон Хотын үдэрэй һайндэртэ Улаан-Үдэдэ бэлдэлгэнүүд ябуулагдаһаар. Республикын ойн баяр үргэн дэлсэтэйгээр тэмдэглэгдэхэ. Сентябрьин 5-6-да ниислэл түб хотодо баяр ёһололой элдэб хэмжээ ябуулганууд үнгэргэгдэхэ юм. Жэл бүри тэмдэглэгдэдэг Хотын үдэрэй һайндэр (сентябрьин 6-да) энэ жэл республикын 85 жэлэй ойн баярта зориулагдана.

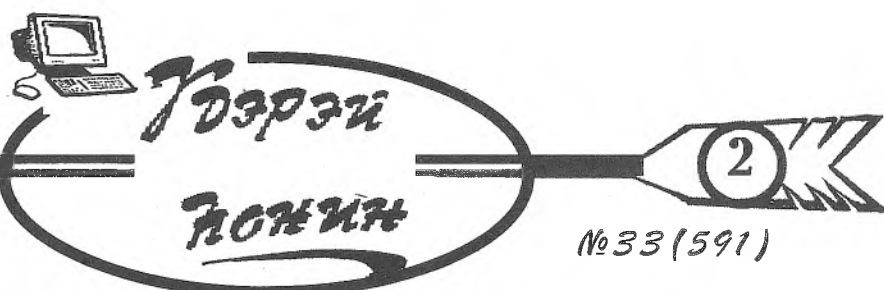
Улаан-Үдэ хото һайндэртөө үнинэй бэлдэнхэй. Ниислэл түб хото шэг шарайгаа хубилуулжа, бээе гоёожо, шэнэлжэ байнхай. Энэ үдэртэ дашарамдуулан олон шэнэ хубилалтанууд Улаан-Үдэдэ үзэгдэхэ. Хотын олон дахар байшангуудай газрахи талмайнууд баригдан тушаагдаха, хүүгэдэй талмайнууд нээгдэхэ юм. Силикатный гэжэ нууриин газараар гарадаг «Улаан-Үдэ - Тарбагатай» гэжэ харгыгаар зайн гэрэл носоогдохо. хаянай намарай хүйтэн амисхаал үзэгдөөшые хаа, Железнодорожно районий Загорск нууриин газарайхид зунай ханатай хахасахаяа яаранагүй. Эндэ хаяар фонтан нээгдэхэ юм. Хотын 1-дэхи эмшэлэлгын газарай шэнэ эндоскопическа түбэй, Үдэ мурэнэй хүүргын доогуурхи харгын залгалаагай барилганууд түргэдхэгдэжэ, баһал Хотын үдэртэ нээгдэхээр түсэбтэй. Хотын районуудай захиргаануудта олониитын хабаадалгатайгаар баяр ёһололой суглаанууд үнгэрхэ, Соёлой түбүүд соо зохёохы үдэшэнүүд болохо.

Тиин эгээл сэбэр буряадай дангинанууд августын 29-дэ Буряад драмын театрай тайзан дээрэ шэлэгдэхэ юм. Ёохорой зугаа

наадан сентябрьин 5-да «Арбат» дээрэ наадагдаха. Тиимэхээ үдэшин 6 сагта ёохор нааданда хотын ажаһуутшадые болон айлашадые уринабди.

Хотын үдэр сентябрьин 6-да тэмдэглэгдэхэ юм. Энэ үдэр Улаан-Үдэдэ олон тоото һонин хэмжээ ябуулганууд үнгэрхэ. Хотын һайндэртэ хабаадаһаа Росси доторһоо, Монголһоо делегацинууд бууха. һайндэр үглөөнэй 11 сагта Сөвөдүүдэй талмай дээрэ эхилхэ. Гайхамшагта карнавалаар Хотын түрэнэн үдэр шэмэглэгдэхээр хараалагдана. Үдэрэй 2 сагта Сөвөдүүдэй талмай дээрэ гала-концерт эхилхэ. Хэмжээ ябуулгада республикын аймагуудай зохёохы бүлгэмүүд хабаадаха. Ехэнхидээ тэдэнэр уласхоорондын «Алтаргана» гэжэ фестивалда хабаадагшад. Тус гала-концерт Буряад Республикын Соёлой министерство эмхидхэнэ. Хотын захиргаанай үүсхэлээр үдэшэ багаар Россин мега-дуушадай хабаадалгатайгаар концерт үнгэрхэ. Үдэшин 23 сагта олон үнгэтэ галнууд хотын огторгойе гэрэлтүүлхэ.

Янжам ЖАПОВА.
А.БАТОМУНКУЕВАЙ
коллаж.

ГҮРЭНЭЙ ШАНГАЙ ГОЛ ГЕРОЙНУУД

Буряадай Гүрэнэй шан олгуулдаг тусхай комиссын шийдхэбэрээр 2006-2007 онуудта литература болон искуствада оруулхан габьяагай түлөө Гүрэнэй шан Буряад Республикын Президент, Правительствын Түрүүлэгшэ В.В. Наговицын баталба.

"Уянгын аялга", "Тулгын галууд", "Сагуудай суурян" гэхэн номуудай түлөө литературын талаар Гүрэнэй шан уран зохёолшо Б.Н. Жанчиповта олгогдоо.

Драматург Б-М. Пурбуетва, уран найруулагша В.В. Бадагэвада, уран зурааша Е.Д. Будажаповада, "Эрхэхэ наран" гэхэн трилогида гол дүрэнүүдые наадаһан Хоца Намсараевай нэрэмжэтэ Гүрэнэй буряад драмын академическэ театрай артистнууд Г.В. Батомункуевада, М.Ц. Зориктуевада искуствын талаар Гүрэнэй шан үгтэбэ. "Моя Бурятия" гэхэн сюитын түлөө композитор П.Н. Дамиранов мүн лэ Гүрэнэй шангаар шагнагдаба.

Буряад Республикын Президентын болон Правительствын мэдээсэлэй таһаг.

ХАНИ БАРИСААНАЙ УУЛЗАЛГА

Байгша оной июль нарада Монголой аюулгүйе хамгаалгын органуудай түлөөлэгшэд һайн заншалаа үргэлжэлүүлэн, Буряада айлшаар бууһан байна. Уулзалгын үедэ чекистнүүдэй холбоо харилсаан тухай зүбшэн хэлсэгдээ. Ветерануудай эмхинүүдэй саашанхи харилсаа улам бэхижүүлэхэ тушаа һанамжанууд байгаа. Иймэ уулзалганууд Росси Монгол хоёрой хани барисаа улам шангална гээд элирбэ.

Тагнуулай гол Управленииин 11 түлөөлэгшэ Буряада анха удаа ерэбэ. Айлшад Улаан-Үдын үзэсхэлэнтэ газарнуудаар ябаа, Селенгинск тосхон, Ивалгын дасан хүрэгжэ гараа. "Динамо" гэхэн турбазада амараа.

Монголой түлөөлэгшэдые хүтэлбэрилжэ ябаһан Ш.Лхагвасүрэн һайн угталгын түлөө баяраа мэдүүлнэ. Саашадаа иймэ уулзалганууд үнгэргэгдэжэ байха юм.

Россин ФСБ-гэй Буряад Республикадахи Управленииин мэдээсэлэй албан.

ОБРАЩЕНИЕ

Республиканского Совета ветеранов к ветеранам войны, ветеранам труда и всем жителям Республики Бурятия

Дорогие ветераны, уважаемые жители республики!

Участники и ветераны Великой Отечественной войны, ветераны труда, Вооруженных сил и правоохранительных органов республики с глубокой тревогой следят за событиями в Южной Осетии, где несколько дней шла война, развязанная руководством Грузии.

Ветераны хорошо знают, что такое война, это сотни, тысячи убитых и раненых, десятки тысяч беженцев, разгром городов и сёл. А сколько погибло людей, среди которых ни в чем не повинные российские солдаты и офицеры - миротворцы, охранявшие этот хрупкий мир, простые жители Южной Осетии, многие из них наши согражда-

не, граждане великой России - россияне! За короткое время в руины превращен город Цхинвали - столица Южной Осетии, восстановление которого потребует десятки, сотни миллиардов рублей. В каждый дом, в каждую семью пришли беда и разорение. Невозможно спокойно воспринимать сообщения средств массовой информации. Жители нашей республики, среди них немало граждан пожилого возраста, высказывают желание оказать посильную помощь, организовать сбор средств и направить братскому осетинскому народу. Так было всегда, сострадание и готовность придти на помощь тем, кто попал в беду, эта прекрасная традиция присуща жителям нашей республики.

Республиканский Совет ветеранов

обращается к ветеранам войны, ветеранам труда, ко всем жителям Республики Бурятия оказать посильную помощь жителям Южной Осетии, пострадавшим в войне.

Сообщаем реквизиты счета для зачисления средств на оказание гуманитарной помощи беженцам из Южной Осетии:

Банк получателя: Северо-Кавказский банк Сбербанка России ОАО
БИК 040702660
К/с 3010181060000000660
Получатель: Министерство труда и социального развития Республики Северная Осетия-Алания
ИНН 1501003170
Р/с 40410810860340000001
КПП 151501001

УЙДХАРТА ҮЙЛЭ ХЭРЭГТЭ - ТУҢАЛАМЖА

Республикын ажаһуугшадай болон Правительствын үмэншөө Буряадай Президент Вячеслав Наговицын Осетиин арад зондо шаналал гашуудалаа мэдүүлһэн байна.

Грузийн засаг түрын захиралтаар Урда Осетидэ болоһон уйдхарта үйлэ хэрэгэй хойшолонгуудтай ушарһан арад зондо туһаламжа болгон нэгэ үдэрэйнгөө салин эльгээхээр Буряадай Президент Правительстватай хамта шийдхэһэн байна.

Гадна Урда Осетиин улад зондо туһаламжа үзүүлгын тусхай штаб Буряада байгуулагдаба.

Буряад Республикын Президентын болон Правительствын мэдээсэлэй таһаг.

В ПОМОЩЬ ОСЕТИНСКОМУ НАРОДУ

На презентации своего альбома Зорикто и Нонна Тогочиевы пригласили топ-модель с мировым именем Ирину Пантаеву.

На вечере должны были устроить аукцион якутского бриллианта. Этот драгоценный камень должна была вручить победителю известная супермодель, но в связи с Днем траура в стране аукцион решили не проводить, а бизнесмен, пожелавший остаться неизвестным, купил бриллиант за 15 тысяч рублей. Организаторы решили перечислить эти деньги в фонд пострадавшим в Южной Осетии.

Сама Ирина Пантаева тоже внесла свой взнос в помощь осетинскому народу.

Д.БАТОРОВА.

НА СНИМКЕ: Ирина Пантаева.

ШУҢАТА БУҢАЛГАА ШҮҮМЖЭЛҮЭНЭЭ МЭДҮҮЛБЭ

Урда Осетидэ болоһон хэрэгэй шанга тэмсээнһээ ямаршые эзмэгүй улад зоной унаһан үйлэ ябадал бүхы дэлхэйдэ дуудлаа. Энэ ушараар Россида Уйдхарай үдэр соносхогдоһон байна гэхэн мэдээсэлһээ Буряад Республикын Арадай Хуралай Сөвөдэй зүблөөн эхилээ.

РБ-гэй Арадай Хуралай үмэншөө шаналал гашуудалаа мэдүүлһэн бэшэг Осетиин арадта эльгээхэ тухай, мүн Грузийн засаг түрын шуһата буһалгаа үүсхэһэн шэрүүн ааша буруушаанаа мэдүүлэхэ тушаа зүблөөн дээрэ хэлсэгдэбэ. Нэгэ үдэрэйнгөө салин Осети руу эльгээхэ гэжэ Буряадай Арадай Хуралай депутадууд шийдхэбэ. Бэшэ туһаламжанууд тушаа тодорхойгоор Буряадай Президент В.В. Наговицынтай хөөрөлдэхэбди гээд, Арадай Хуралай Түрүүлэгшэ М.М. Гершевич найдуулаа.

Ээлжэтэ табадахи сесси дээрэ хараалагдаха асуудалнуудые РБ-гэй Арадай Хуралай Түрүүлэгшын орлогшо Ц.Б. Батув тоолон хэлээ. Удаань партинуудай гэшүүд тушаа, мүн хүндэлэлэй грамотанууд тухай асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдээ.

Сарюна ЭРДЫНЕЕВА.

ЕРЭЭДҮЙЕ ЭРХИЛХЭ ЭРХИМУҮДТЭ - ДИПЛОМУУД

Залуу халаанай мэргэжэл дээшлүүлгэ бээлүүдэг Президентын программа байгуулагдаһаар эгсэ 10 жэл гүйсэбэ. Байгалай форумой хэмжээн соо байгша ондо тус программаар нуралсал гарагшадта дипломууд барюулагдаһан байна.

"Хүтэлбэрлэгшын тушаалда дүршэл абаһан зон Президентын программада хабаадаха аргатай байгаа", - гэжэ "Ремстрой" бүлгэмэй генеральна директор Елена Федорова хэлэнэ. Энэл программаар мэргэжэлээ дээшлүүлһэнэй удаа Елена хубин хэрэг нээжэ, улад зонийе удариха харюусалга бэе дээрээ

даан абаа гээд элирбэ. Харгы заһабарилдаг барилгын компания ажалаа ябуулжа эхилһээр жэл үлүүтэй болоо. "Амжалтанууднай үсөөн", - гээд залуу хүтэлбэрлэгшэнь мийэрэн энэнэ. Еленэдэл иимэ шуран, үе сагтайгаа адли алхалха зуу гаран хүтэлбэрлэгшэд Президентын программада хабаада-

жа, дипломуудые абаба. Диплом барюулалгын ёһолодо Буряад Республикын Президентын болон Правительствын Захиргаанай хүтэлбэрлэгшэ Александр Ковалев үгэ абахадаа, Буряада Залуушуулай правительство анха түрүүлэгшын хэйрэн ондо бүридхэгдөө гэбэ. Бүгэдэ шахуу министрнүүдэй зунайнгаа амаралтада байхадань, залуу орлогшонорын орондонь хүдэлһэн байна. Тийгэжэ залуу халаан министрей тушаал бэе дээрээ үзэжэ, харюусалга ехэтэй

ажалдаа оролдожо гараа. Гадна "Залуушуулай алтан жаса" гэхэн программа байгша ондо зарлагдаа. Дүрбэн ехэ шалгалта дабажа, Буряад Республикые жолоодохо ерээдүйн хүтэлбэрлэгшэд бүридхэгдэхэнэ. Бүхы Буряадаһаа 294 хүн тус мурьсөөндэ оролсоо. Мүнөө гурбадахи шалгалта эрхилэгдэжэ байнхай.

Александр Ковалев засаг түрэ тушаа бодомжолгонуудаараа залуу халаантай хубаалдаба. Засаг барижа, мүн һайн дураараа

засагһаа арсажа шадаха шухала. Юундэб гэхэдэ, удаан сагта засаг зургаанда һуугшад дэлгүүрэй харилсаанһаа айжа эхилнэ. Мүнөө сагта түр зуура түргэн зүб шийдхэбэри абалга сэгнэгдэнэ. Юундэб гэхэдэ, алау хэдэггүй хүн байхагүй. Тиймэнээ олоной оролдогдо үлүү үнэтэй.

Бү айгты, дурадхалнуудаа оруулагты, бидэ бээлүүлхэдэтнай арга шадалаараа туһалхабди гэхэн үрээлэй үгэнүүдые Александр Ковалев хэлэбэ.

Сарюна ЭРДЫНЕЕВА.

АГААРЫН ОНГОСО УНАГШАДТА -

АМАРШАЛГАНУУД

Агаарай онгосонуудыг унагшад август нарын гурбадахи воскресенид мэргэжэлтэ хайндэрээ 1992 онһоо тэмдэглэжэ эхилээ.

Мүнөө дээрээ Россин агаар эзэлдэг самоледуудай тоо 3930 хүрэнэ, гадна 2040 вертолет тоологдоно.

Буряадай Президент Вячеслав Наговицын энэ халбарид хүдэлхэн ветерануудыг амаршалаа. 2008-2010 онуудта Буряадай социальнo-экономическа хүгжэлтын программа дотор Улан-Үдын аэропорт хэлыбэн шэнэлхэ тухай хэлэгдэнэ.

БУРЯАДАЙ ПРЕЗИДЕНТ ТҮНХЭНЭЙ БОЛОН АХЫН АЙМАГУУДА

Буряад Республикын Президент, Правительствын Түрүүлэгшэ Вячеслав Наговицын Түнхэнэ болон Ахын аймагуудта албанай хэрэгээр ябаһанаа эрээ.

Республикын толгойлогшо Ахын аймагай Шумагай аршаанта булаг хүрбэ. Удаань залуу гэр бүлүүдтэй уулзалга эмхидхэ. Гэхэтэй хамта, Буряадай Президент Орлигой дунда хургуулитай танилсаа, баригдажа байһан шэнэ түб хараа.

Байгаалин нөөсэ бялаг ашаглагшадтай зүблөө үнгэргөө. Гадна Самарта хууринда оршодог "Бурятзолотын" уурхай ошонон байна.

Аймагай гол бэрхшээлнүүд нютагай эдбхитэдтэй зүбшэн хэлсэгдээ.

Удаань Буряадай Президент Түнхэнэ аймагтахи хилэ да-

Тобшо һонин

балгын пункт хүрөө. Монда хууринда хургуулитайн танилсаа. Таблангууд хуури ошонной удаа Аршаан хууриной курорт, мүн аяншалгын түб болон бусадые хараа.

"Мельник" гэхэн хүдөө ажахы хүрөө, Жэмһэг хууринда баригдажа байһан хургуулитай, "Жэмһэг" гэхэн элүүржүүлгын түбтэй танилсаа.

Аймагай түб болдог Хэрэндэ Вячеслав Наговицын аэропорт, аймагай түб больница хаража гараа. "Түнхэн" гэхэн Үндэхэнэ парк хүрөө.

ДАХИНАА ГЭР БАЙРЫН АСУУДАЛ

Агуухэ дайнда хабаадагшадые болон инвалидуудые гэр байраар хангалгын хүдэлмэри республикада ябуулагдаһаар.

Гэр байрын субсиди абаха хүсэлтэй 2005 оной январин 1 хүртээр оошорто зогсогшодой тоо 2808 хүрэнэ, гадна 2005 оной мартын 1 болотор оошорто ороһон 609 ветеран тоологдоно.

2006 онһоо 2008 оной июлиин 1 хүртээр 426 хүн гэр байраа шэнэлээ.

Байгша ондо энэ хэрэгтэ федеральна бюджетдээ 39,572 млн. түхэриг һомологдохо ёһотой. Энэ жэлэй 7 нарын туршада 24 хүн шэнэ гэр байратай болоод байхай.

ҮБЭЛЭЙ ХАҺАДА БЭЛДЭЛГЭ ТУХАЙ

Буряадай Правительство ээлжээтэ бэшэ зүблөөн дээрээ гол түлээ ерэхэ ханые яагаад дулаагаар хангаха тухай зүбшэн хэлсээ.

Үнгэрһэн жэлдэ ТЭЦ-1 эбдэрһэнһээ, мүн Буряадай Хой-то аймагуудта түлшын хэмжээнэй бага байһанһаа боложо, анха түрүүн дулаагаар хангалга тухай хэлсэгдээ.

Үбэлэй хаһада дулаагаар хангалгада бүхыдөө 481,5 млн. түхэриг шэглүүлэгдэнэ.

"Республикын гэр байрын коммунальна ажахы хүгжэлтын замда байна", - гээд Буряадай Президент тэмдэглэһэн байна.

ХИЛЭ ДАБАЛГА БУРЯАДА

"Хягта", "Анигол", "Зэлтэр", "Монда" гэхэн хилэ дабалгын 4 пункт Буряада байгуулагдана.

Һүүлэй хоёр жэлэй туршада хилэ дабалга тушаа асуудал шийдхэгдээгүй байгаа. Шийдхэыне Вячеслав Наговицын Владимир Путинда хандалга бариган юм.

ШЭНЭ ЯСЛИ-САДУУД НЭЭГДЭХЭ

2009-2012 онуудта үхибүүдэй эхин хуралсал хүгжөөхэ тухай республикын Правительствын тогтоол дээрэ Буряадай Президент гараа табиба.

Ясли-садуудые олон тоото үхибүүдые абахаар дэлсис ехэтэй болгоохо тухай тогтоол дээрэ хэлэгдэнэ. Тиймһээ шэнэ ясли-садууд баригдахаар хараалагдана. Гадна урдань хаагдаһан садууд дахинаа нээгдэхэ юм.

Урид ясли-садуудга ошохоор наһанай хаһадынь лэ орохо

аргатай наа, 2012 ондо үхибүүдэй 90 процент хубинь садуудта хүмүүжүүлгэ гарадаг болохо.

ЗАЛУУ АЙЛ БҮЛЭНҮҮДГЭ - ГЭР БАЙРА

Байгша ондо 64 гэр бүлэ шэнэ гэр байратай болохонь. Залуу айл бүлэе гэртэй болгохын тулада гэр байрын 30 процент хубиень гүрэн даажа абана. Үри хүүгэдгүй гэр бүлын 12,5 процент хубиень түлэнэ. Үнгэрһэн жэл 215 айл бүлэ гэр байратай болоо гээд хануулая.

ТЫВАГАЙ ҺАЙНДЭР ТЭМДЭГЛЭГДЭБЭ

Заншалта ёһоор Тыва Республикын хайндэр августын 15-да тэмдэглэгдэнэ. Энэ ушараар Буряадай Президент Вячеслав Наговицын Тывагай Правительствын Түрүүлэгшэ Шолбан Кара-Оолдо сахилгаан-бэшгэ эльгээбэ.

Заншалта хайндэрөөр амаршалаһаа, Тывагай арад түмэн тон олон баршадые дабан, 1944 ондо РСФСР-эй бүридэлдэ ороһон гээд хэлэгдэнэ. Сибирийн федеральна тойрогой регионудай дундаһаа Тыва Республика хүгжэлтын талаар нилээд олон туйлалтануудтай болонхой.

Буряадай Президент хүршэ республикын толгойлогшодо элүүр энхые, аза жаргал, мүн шүүэ олон амжалтануудые хүсэбэ.

Буряад Республикын Президентын болон Правительствын мэдээслэй албанай материалнуудаар Сарюуна ЭРДЫНЕЕВА хэлбэлдэ бэлдэбэ.

ЗАЛУУ ДУУШАНАЙ УРИЛГА...

1982 ондо Зэдын аймагай Адаг нютагта түрөһөн Сэсэг Бадмаева аймагайнгаа Гэгээтын дунда хургуули дүүргэжэ, Зүүн Сибирийн соёлой академийн аравдай дуунуудай отделенидэ ороходоо, одоол сэдхээлэйнгээ эрилтэ дүүргэжэ ёһотой. Оюутанай хуралсал, шэнэ нүхэд, уран хайханай хуралсал, уран хайханай хуралсалай шэнэ зүйлнүүд болон тэдэниие оюун ухаандаа болбосоруулан, сэдхээл бодолдоо хадууха нэгэ ехэ үүргэ, хуралсал ха юм даа. Тийгээ яагаашы наа, түрэл соёлойнгоо академи урагштай хайнаар түгэсхэжэ, түрэл Зэдынгээ аймагай соёлой таһагта соёл болбосорулые дэлгэрүүлжэ эхилһэн юм.

Энэ ажалдань аймагай захиргаанай түрүүлэгшэ Ж. Батуев, уран хайханай хүтэлбэрилэгшэ М. Бадмажапова өөһэдынгөө нүлөө үзүүлһэн байха.

Юуб гэхэдэ, залуу эдбхитэн, эрдэм мэдээсээ арад зонийнгоо дунда дэлгэрүүлхэдээ, арад түмэнийнөө ольһо зүйлһинь абаха ха юм гэжэ онсо хурса тодо зам онслооо гээшэ бээ. Эдэл жэлнүүдтэ залуу соёлшон өөрөө шүдэг зохёожо, эхэ хайхан түрэл нютагаа магтан түрээһэн дуунуудай үгэнүүдые эблүүлжэ эхилһэн байха.

1999 ондо түрэл нютагтаа түрүүшынгээ дуунуудай презентаци-үзэсхэлэн табижа, амжалтын амта үзөө бэлэй. Энэ дуун болоһон шүдэгүүдэй ехэнхи мурнүүдынь залуухан автор дууша басаганай сэдхээлэй оёорһоо гаранан үгэнүүд ха юм. Илангаяа «Эжыдээ», «Аба эжымни», «Эхын энхэрэл» гэх мэтэ болонод. Эдэ дуунуудай үгэнүүд удаа түгэлдэр, хүнэй ухаан бодолдоо хадуугдама. «Сагай ударил» гэхэн дуун эхын сэдхээлэй оёорһоо гарана ха гэжэ ажагламаар. Мүн тийхэдэ нютагай аялга болон абян мэтэниие шэнгээһэн дуунай үгэнүүд «Гэгээн нютаг Бургалтайм» дээрһээ анхархат.

Залуу бэлгитэнэй түрүүшын алхамуудта туһа хүргэжэ, зохёохы ажалай нюусануудые тайлбарилан хүргэһэн хунүүдтэ баяр баясхалан, дэмбэрэлтэ хэрэгүүдтэнь урагштай хайн зам үрээ байгшадые залуу соёлшон онсо тэмдэглэнэ. Эдэ хэд бэ гэхэдэ, нютагай эдбхитэд Н.Доржиев, С. Дагбаев, В. Абушеев, С. Доржиев болон Айсуевтанай гэр бүлэ болон Буддын шажанай Заншалта Сангха болонод.

Мүн тийхэдэ шүлэг найруулга, дуунай талаар ехээр туһалһан Д-Н. С. Дугаров, В. Елбаев болоод Монгол сайхан ороной дуушад Батжаргал, Гантулг болонод.

Энэ CD-диск хүгжэм дуутай болгохын түлөө Улаан-Баатар хотын мэргэжэлтэ студинууд ехэ туһаламжа хэжэ, шэхэнэйшэмэг болгоо ха юм даа. Тиймһээ эндэ хамтадаа арбан нэгэн дуунуудай болон нэгэ видеохит бэлдэгдэбэ гээшэ. Наяын сагта залуу бэлгитэн Сэсэг Бадмаевагай диск - дуунуудые худалдаанһаа абажа, сэдхээл ханаагаа хужарлуулхатнай дамжаггүй.

Виктор ЖАПОВ.

АРГАЛАН ХАРАХА АРГАТАЙ

Байгаалин табиланһаа юм гү, һүүлэй сагта нула бэетэй үхибүүдэй тоо олошороо, илангаяа янза бүрийн аллергинүүд ажаглагдана. Улаан-Үдэдэ бүхыдөө гурбахан ясли-сад иимэ үбшэнтэй үхибүүдые аргалан хараха аргатай. Тэдэнэй дундаһаа 31-дэхи "Василёк" гэхэн ясли-сад онсолон тэмдэглэмээр.

Юундэб гэхэдэ, Улаан-Үдэдэ тон урданай гээд тоологдодог аяар 70 жэлэй түүхэтэй энэ ясли-сад мүнөө дээрээ үе сагтаа таарама аргануудые ажал хэрэгтэ нэбтэрүүлэн, гүлмэрхэн үхибүүдые элүүржүүлхээ оролддоно. "1990 онһоо аллергитэй үхибүүдтэй хүдэлжэ эхилээбди. Урид арһанай аллергитэйшүүл тон олон наа, мүнөө гол түлээ хотын үбшэнтэй үхибүүд дайралдана. Тиймһээ тааруу эдэ хоол үгэхэ шухала", - гэжэ ясли-садай директор Рита Кирилловна Бальхаева тэмдэглэнэ.

Тоохоор бэшэ үбшэнһөө томошуульшэ зобошодог гэшэ, тийхэдэ багахан үхибүүд тухай юу хэлэлтэй? Аллергийн үбшэн хорото талануудтай - һү, үндэгэ, тахяагай мяха огто эдижэ болохогүй. "Талын хүнүүдхээ үхибүүднэй угаа ехээр хашардаг, тиймһээ дэлсис ехэтэй янза бүрийн хэмжээнүүдые саадта үнгэргэхээ эсэрлэнбди, - гээд, саадай толгойлогшо хөөрөөгөө үргэлжэлүүлнэ. - Гэбэшье заншалта хайндэрнүүд эмхидхэгдэхээр. Психолог, диетолог, физиолог, бусад мэргэжэлтэ үхибүүдтэй хүдэлнэ."

Бүри бага наһанай, мүн хургуулида орохо наһанай хоёр бүлэг үхибүүд бүтэн хоногоор гү, али хахад үдэрэй туршада энэ ясли-садта ябаха аргатай. "Байгша ондо 20 гаран үхибүүдые абаабди. Бүхыдөө 120 гаран хүмүүжүүлэгшэдтэйбди", - гэжэ Рита Кирилловна хэлээ бэлэй.

Сарюуна ЭРДЫНЕЕВА. Ясли-садай болон автарай фото-зурагууд.

Хонгоодорнуудай уулзалга

АЙ ТОЁ НАЙР - АХАДА

АЖАБАЙДАЛЫНЬ АРЮУН ЗАНДАА

К.Д.Тулугевые Ахын аймаг соо танихагүй хүн олдохгүй. Тэрэ республика дотороо мэдээж хүн юм. Олонитын ажалда аргагүйгөөр хабаадалсажа байһан Клим Дашиевич 30 гаран жэл «Аха» гэнэн сонинной редактораар хүдэлөө. Гэхэ зуура түрэл нютагайнгаа түүхэ домогуудаар хонирхожо, ехэ шэнжэлхы ажал ябуулжа, Ахын аймагайнгаа олон нюусанууды таажа шадаа. Иимэ эдэбхи ехэтэй эрхэтэн хаана ябашооб гээд олон нүхэдынь гайхашоод байһай.

Мүнөө үедэ Клим Дашиевич элүүр энхэ ажаһууна гээд олондо дуулгя. Үглөө бүри наранай найханиее угтажа, Клим Дашиевич Валентина Батаевна нүхэртээ үри хүүгэдээ, аша зээнэрээ харалсажа һууна.

Клим Дашиевич гэнтын аюулда орожо, хүндэ байдалые дабажа гаража шадаа. «Абамнай ортопедическэ гутал абаад, ехэ баяртай. Тэрэнь тааруу, элүүржүүлгэдэнь тунатай зүйл байшоо», - гээд Туяна басаганиинь хэлэнэ. Иимэ найн гутал абаһанай удаа, Клим Дашиевич бага багаар ябажа эхилээ. «Магазинда ошоод ерэнэб. Үбэлдөө түлээгээ гэртээ оруулдаг болонхойб. Зундаа ой руу ошожо, хархяаг, жэмэс суглуулнаб. Харин үнинэй бэшэхээ болёоб. Залуу хүнүүд энэ ажал ябуулжа байг лэ. Асуудал гараа хаань, ходо туналаад үгэхэб», - гээд, Клим Дашиевич хөөрэнэ.

Үнэхөөрөөшье, Клим Дашиевич ой ошожо, хархяаг суглуулһанайнгаа удаа өөрөө тэрэнээ дабһалжархина. «Зарим хүнүүд дабһыень ехэ болгожорхидог, нүгөөдэнь буруу дабһалаад, тэрэнь һүүлдэнь үжэдэг. Харин би өөрын нюусатайб, бүхы юумыень тааруулжа хэдэгби. Өөрөө 40 гаран жэл соо хархяаг дабһалжа байдагби», - гээд, Клим Дашиевич хөөрэнэ.

Эдэ августын үдэрнүүдтэ аяар холын Америкһээ Клим Дашиевичайда айлшан буугаад байна. Социальная антрополог мэргэжэлтэй Брайан Донахи байгаали хамгаалгын ажал ябуулна. «Манай аба хэдэн дахин Америкэ ошожо, олон нүхэдтэй болоһон юм. Тэдэнэй нэгэн Брайн болоно.

Бүхы дэлхэй дээрэ хүн зоной ябаагүй, дайраагүй байгаали олохгүйш гээд американ нүхэрнай хэлэнэ. Тиимэһээ манай Ахын аймагай байгаали хаража, ехэ гайхан байна», - гээд Туяна Климентьевна басаганиинь хөөрэнэ.

Клим Дашиевич буряадаараа 68 наһатай болонхой. Тэрээндэ элүүр энхые хүсэн, үшөө олон жэлдэ маанадаа баясуулжа ябыт даа гэжэ үрээе.

(Үргэлжэлэл. Эхининь урдахи дугаарта).

Энэ найрта сугларһан хүн зон ганса хонирхолтой конкурснуудые хараа бэшэ, мүн аргагүй хонирхолтой үльгэр домогуудаа бүридһэн уран найханай театральна бүтээл анхаралтайгаар хаража, нэръемэ альга ташалгаар угтаа. Энээнине Ахын аймагаа гарбалтай эгээл суута түлөөлгшэ, Буряадай арадай артистка Нина Гармаевна Токуренова зохёон харуулаа, тэрэ уран найханай найруулагшань байгаа. Эндэ аймагай уран найханай болон фольклорно бүлэгүүд хабаадалсаба. Мүн тиэхэдэ буряад драмын академическэ театрай хэдэн артистнууд бэлиг шадабарияа харуулаа. «Түрэл нютагтаа ерээд байхада, гоё гэшэнь. Гэхэ зуура хүндэ шэг байна. Өөрын түрэл арад зонойнгоо урда дуулаха хатархада хүнгэн бэшэ юм», - гээд Буряадай габьяата артистка Надежда Мунконова сэхыень хэлэнэ.

Нина Гармаевнагай бүтээһэн театральна зохёол хүн бүхэндэ найшаагдаа. Мэдээжэ артистка бүхы юумэ шадабаряараа зохёогоо: хун шу-

буудай хатар, бүхэ баатарнуудай барабан хүгэлгэ, хонгёо дуун нэгэ тэгшээр унанай урасхалтай холбоотой байба. Хаан уулаһаа гэнтэ би болонһон 33 баатарнуудай морёор гүйлгэдэн найрта ерэлгые зарим зон түүхэтэй кинофильм хаража байһандал баярлаа.

«Эрын гурбан наадан» энэ найхан уулзалгын гол шэнжэнь боложо үгөө. Нур харбалгаар Ахын аймагай хүбүүн Баир Нимаев абсолютна чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртөө. Командна тоосоогоор мүн лэ талмайн эзэд түрүүлжэ гараа.

рөө бэлдээб. Минии нүхэр 12 наһатай, «Малышка» гэжэ нэрэтэй. Үшөө 2000 ондо болонһон хонгоодорой нааданда хабаадажа, 4-5-дахи нууринуудта гараа. Тэрэнэй һүүлээр мориёо ондоо нютаг абаашажа, шуһыень хэлгүүлээб. Тиигээд ходо урилдаанда хабаадаг болонхойбди. 2005 онһоо аймагайнгаа наадануудта түрүүлжэ гарана», - гээд Булат Хаптагаев хөөрэнэ.

8 километртэ хатараар морид урилдаа. Эндэ Саяны тосхоной Марат Сайбанов илалта туйлаба. «Мори унаад гарааш», - гэжэ хүнүүд хэлсэдэг. Хуу унаһан моридни найн. Минии «Чайка» һүүлшын 5 жэл соо мурьсөөнүүдтэ хабаадана, 3 жэл соонь илажа гараа», - гээд Марат Сайбанов хөөрэнэ.

Энэ найр наадые ганса Ахын аймагай захиргаан, тэндэхи хадата улад үнгэргөөгүй. Арадай Хуралай депутат Андрей Самаринев өөрын хубита найр үнгэргэлгэдэ оруулаа. Тэрэ мүнгэн шангуудые болон сэнтэй бэлэгүүдые илагшадта бэлдээ.

Ээлжээтэ энэ түүхэтэ найр дүүрбэ. Зуугаад километр хооло бэе бэеһэнь һууһан хонгоодорнууд 2010 ондо Түнхэнэй аймагта уулзаха юм. Харин нюрга нюргаараа зэргэлжэ һууһан Түнхэнэй болон Ахын аймагууд, Монгол сайхан ороной Хүбсэглэй аймаг «Эб модоёо» баһа хоёр жэл болоод холбохо.

Бүхэ барилдаанда ганса команда тоосоон болоо. Эндэ Ахын аймагай команда түрүүлжэ гараа. Леонид Жамбалов, Зоригто Семёнов, Аюша Будаев, Жаргал Осохеев, Алдар Пронтеев гэгшэд булгание унагаажа шадаа. Харин абсолютна мурьсөөндэ Монголой айлшан Дэлгэр Далай шалгарба. Финальна уулзалгада тэрэ Сахааминай аймагай Эрдэм Очировай нюргыень шоройдуулаа. «Эндэ хабаадахаяа шанга бэлэдхэл хээб. Үсэгэдэр, уржадэр Сорогто яндануудые машинада этээгээб. Энэ баһа өөрын маяг оруулаа», - гээд нааданай абарга бүхэ тэмдэглэнэ.

Мори урилдаанда 30 гаран морин хабаадаа. 6 километр оодороор мурьсөөндэ Саяны тосхоной Булат Хаптагаевай морин түрүүлжэ гараа. «Тухайгаар энэ мурьсөөндэ мо-

ЭЛҮҮР ЭНХЫЕ САХИН...

Һаяхана Росси доторнай Физкультурнигай үдэр тэмдэглэгдэбэ. Олимпийн наадануудай эхитэй тэрэ тушаалдажа, мэдэгдэнгүй үнгэршэбэ. Харин хүдөөдэ ерээдүй суута тамиршадтай эхи табиһан хоригшод болон багшанар амаршалгын үгэнүүдые дуулаба. Тэдээнэй тоодо Василий Пронтеевые нэрлэхэ хэрэгтэй.

Василий Викторович багаһаа хойшо спортоор бээе хоридог хүн гэшэ. Үшөө бага ябахандаа, бүмбэгэтэй хоккей наадажа эхилээ. Харин 1979 ондо барилдаанай секцин богоһо алхажа ороходонь, шамбай бээтэй Вася хүбүүе Мунко Балсанович Мандагаев найнаар угтан абаа. Нургуулияа дүүргэмсээрээ Василий Викторовичэй Хабаров-

скын физкультурын институтта орожо нуралсалаа үргэлжэлүүлхэдэнь, хэншые гайхаагүй.

Мүнөө Василий Викторович эдиршүүлые барилдаагаар хорилго хэнэ, хүүгэдэй спортын нургуулин хоригшо юм. Энэ ажалдаа яһала найн дүнгүүдые тэрэ харуулаа. Василий Пронтеевэй зургаан хүбүүдынь спортын мастерай нэрэ зэргэ-

дэ хүртөө. «Хүдөөдэ хүдэлһэн багшанарай энэ ехэ дүн гэшэ. Мүнөө минии бүлэгтэ 30 хүбүүд хорилго хэнэ. Харин манай нургуулида 100 гаран эдиршүүл барилдаанай секцидэ ябана», - гээд Василий Викторович хөөрэнэ.

Хэды хоригшоор хүдэлбэшые, Василий Пронтеев өөрынгөө бэе махабадые мартанагүй. Тэрэ үдэр бүри үглөөгүүр гүйнэ, зарядка хэнэ. Хүбүүдээрээ хорилгын үедэ футбол наадана. Ургажа ябаа залуу хүрэгтэ энэ жэшээ бэшэ аал?

Энэ хуудаһа Борис БАЛДАНОВ бэлдэбэ. Авторай фото-зураг.

СИБИРИЙН ОКРУГ СОО ЭГЭЭЛ ЭРХИМ

Наяхана Байгал далайн эрье дээр «Студенческий лидер-2008» гэнэн Бүхэроссин конкурсын Сибирийн федеральна округой мурьсөөн үнгэрөө. Тус конкурсо профсоюзна нэгдэлнүүдэй түлөөлэгшэд хабаахан байна.

Буряадай гүрэнэй университетэй оюутадай профкомой түлөөлэгшэ Евгения Пыжикова, Кемеровэй гүрэнэй университетэй оюутадай профсоюзна нэгдэлэй түлөөлэгшын орлогшо Сергей Пфецер, Сибирийн федеральна университетэй оюутадай профсоюзна нэгдэлэй түлөөлэгшэ Екатерина Сидоренко гэгшэд финалда ороо. Эдэнэр профсоюзна ажалаар даабаринуудые дүүргэжэ, бүхы шадалаа харуулбад.

Нэгдэхэ «Автопортрет» гэнэн конкурсо хабаадагшад өөр тухайгаа, университетэйнгээ профкомой ажал тухай багахан хоноирхолтой видеоролигуудые харуулбад. Профсоюзай түлөөлэгшын ажал тиймэ хүнгэн бэшэ юм. Энэниие сугларгшад «Блиц-опрос» гэнэн конкурсо мэдэбэд. Профсоюзна нэгдэлнүүдэй түлөөлэгшэд

оюутадай социальна байдалые дээшлүүлхэ ажал ябуулхын хажуугаар, үшөө залуушуулай сүлөө саг яажа үнгэргэхэ гэхэ мэтын хэрэгүүдые үдэрын үдэртэ бүтээнэд, һүүлээрнэ «Наглядность в профсоюзной работе», «Школа профсоюзного резерва», «Убеждение в профсоюзной работе» гэнэн темэнүүдээр хабаадагшад мастер-классуудые үнгэргөө.

Бүхы конкурсуудай дүнгүүдээр Екатерина Сидоренко нэгдэхэ һуури эзэлжэ, «Студенческий лидер» гэнэн зургаадахия үнгэргэгдэхэ байһан Бүхэроссин конкурсо Сибирийн федеральна округоо хабааха болобо.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Евгения Пыжикова, Сергей Пфецер, Екатерина Сидоренко.

АЙЛШАД БУРЯАДААР КАРАОКЕ ДУУЛАБАД

Аржун сэбэр агаартай, тунгалаг найхан ухатай Байгал далайн эрьедэ «Байкальские зори» гэнэн регион хоорондын оюутадай профсоюзна лагерь энэ удаа гурбадахия үнгэргэдбэ. Буряадай гүрэнэй университетэй оюутадай профсоюзай нэгдэл тус лагерийн эмхидхэгшэд болоно. Эдэнэр Буряад Республикын Эрдэм нуралсалай министерствын грант шүүһэн байна.

«Царские дети» гэнэн команда

Шагай нааданай үедэ

Барнаудай багшанарай университетэй, Хадата Алтайн гүрэнэй университетэй, Сибирийн гүрэнэй академин, Сибирийн федеральна университетэй (Красноярск хото), Хакасийн технологическа ба багшанарай университетүүдэй болон Томск, Самара, Кемерово, Москва, Иркутск гэхэ мэтэ хотонуудай, Буряад Республикын университетүүдэй профсоюзай нэгдэлнүүдэй түлөөлэгшэд ба эрхим оюутад эндэ сугларбад.

Лагерийн ажалай нэгдэхэ үдэр Буряадай гүрэнэй университетэй эрхим оюутад ондоо регионуудай залуушуулай мэдэсээрэ хубаалдажа, «Профсоюзная мотивация»: тактика и стратегия, «Эффективная социальная коммуникация», «Социальное партнерство» гэнэн темэнүүдээр мастер-классуудые үнгэргэбэ.

«Бидэ иигэжэ сугларжа байхадаа, саашадаа харилсаагаа яагаад хүгжөөхэ, профсоюзна ажалда залуушуулые хабаадуулаха, хамта яагаад урагшаа дабшаха тухайгаа хэлсэнбди. Тийн манай гол зорилго хадаа регион хоорондын профсоюзна оюутадай нэгдэлнүүдэй, университетүүдэй дунда харилсаа хүгжөөлгэ болоно», - гэжэ Буряадай гүрэнэй университетэй оюутадай профкомой түлөөлэгшэ Евгения Михайловна Пыжикова хэлэнэ.

Эндэ ерэнэн делегацинууд өөр хоорондоо найнаар танилсахын тула ондоо хабаадагшадхаа холимог дүрбэн команданууд болон хубаарба. «Яйца», «Б1», «Царские дети» ба «Точка» гэнэн хоноирхолтой нэрэнүүдтэй команданууд сугларжа, шог ёгто зугаатайгаар презентацинуудаа үнгэргэбэ.

Холын айлшадта буряад арадайнгаа баян ёно заншалыень харуулхын тула «Буряад соёлой үдэр» үнгэргэбэ. Эндэ Буряадай гүрэнэй университетэй «Байкальские волны» гэнэн оюутадай ансамбль буряад хүнэй нэгэ үдэр тухай жүжэг харуулжа, шэхэ хужарлама дуунуудаа, нюдэ баярлуулма хатарнуудаа гүйсэхдэбэ. Айлшадта «Куклы» гэнэн ансамблин номер эгзэн хээр найшаагдаба.

«Дангинамни», «Түрүүшын дуран» гэхэ мэтэ мэдээжэ буряад дуунуудые айлшад караоке доро дуулажа, хоорондоо конкурс үнгэргөө. Эгээл гоёор буряад аялгаар «Царские дети» гэнэн команда дуулабад. Үшоо тийхэдэ буряад арадай шагай наада айлшад түрүүшынхиеэ хаража, ехээр хоноирхожо наадабад.

Бүхэ барилдаанай, һур харбалганай мурьсөөнүүдтэ залуушууд эдэбхитэйгээр хабаадалсажа, бэээ харуулба. Томск хотын Юра Понаморенко ба Улаан-Удын Аюр Хайдапов хоёр бүхэ барилдаанай чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэхын түлөө хаба шадалаа гуршалсаа. Харин манай буряад хүбүүн шамбай бүхэ байжа, амжалта туйлаба. Бүхы наадануудай һүүлээр эб найрамдалай ёохор бултадаа хатарбад.

Регион хоорондын «Профсоюзная шашка» гэнэн конкурс

«Байкальские волны» гэнэн ансамбль

олоной анхрал татаа. Өөр тухайгаа, университетэйнгээ профсоюзна ажал тухай хөөрөхэ, дуу дуулаха, хатарха, оорөө ханажа оёһон үдэшин плати харуулха, профсоюз тухай асуудалнуудта харюусаха гэнэн даабаринууд байгаа. Нэгдэхэ һуури Эрхүүгэй политехническэ университетэй оюутан Александр Ильин эзэлбэ. Баһал энэ университетэй оюутан Яна Старостина басагад соһоо түрүүлбэ. Яна 2007 ондо «Мисс университета» болоһон байна.

Самара хотын оюутад «Крылья Советов» гэнэн футбольно клубай чемпионат эндэ үнгэрөө. Тэ-

дэнэр тус футбольно клубай нааданууднаа бэлэгүүдые, туг, грамотануудые асаржа, футболоор чемпионат үнгэргэжэ, сугларгшадые баярлуулба.

Энэ сэлмэг найхан зунай үдэрнүүдтэ тус лагерьта залуушууд сугларжа, танилсажа, мэдэсээрэ хубаалдажа, Байгалай далайн эрье дээрэ амарбад. Лагерийн эмхидхэгшэд Буряадай гүрэнэй университетэй ректор С.В. Калмыковто, Буряад Республикын профсоюзудай нэгдэлнүүдэй түлөөлэгшэ В.А. Ельчиновтэ баярые хүргэнэд.

Тус хуудана Эржена БАТОРОВА хэблээд бэлдэбэ. Авторай фото.

Агуу Илалтын 65 жэлэй ойе угтуулан

Баатар сэрегшэ, булад гуурхата журналист

Н.Ц.Цыбенов

Тедэ угынь залгуула хөөрхэн жаахан үхибүүгээ алдахадаа, хэды гуниг гашуудада абтаашы наа, бээ шангаар барига, зоригоо мохонгүй, үшөө хоёр жэлэй үнгэрхэд, Эсэгын дайнай эжилхээнэ оройдоол табан хоногоор урид Цыбеновтэнэй бүлүн хүбүүтэй болоходонь, редакцида сутгаа хүдэлдэг байһан суута уран зохёолшо Хоца Намсараев «Зай, Намдаг, уласхоорондын байдал түншүүрлэйтэй боложо байна, юрэдөө, хүбүүндээ Баатар гэжэ нэрэ үгөө наашни, таарамжатай байха хэбэртэй» гээд, үршөөлөө мэдүүлһэн юм даа гэжэ абамнай дурсадаг хэн гээд Наталья Намдыковна басаганинь хөөрэнэ.

Нарай үхибүүтэй намгаяа орхёдо лэ, рядовой Цыбенон фронт мордохо болобо. Эхэ оронойгоо хамгаалалта эрин, хүбүүд, басагадтаа хандажа, уряалан дууджа байхадань, яалтай гэшээ!

ЭСЭГЭ ОРОНОО хамгаалгын Агууехэ дайнай эжилээд, үдэр хүни илгадгүй эшелонууд Улаан-Үдэ дээгүүр баруулажа таһалгаряагүй үнгэрэлэг бэлэй. Сэрэгтэй комиссариадта хайн дуратад олоороо сугларха. «Буряад-Монгол» газетын журналист Намдаг Цыбенов түрүүшүүдэй тоодо солдадай хубсаһа үмэдэб. Дивизийн газетэдэ хүдэлхэ аргатай байгаа, гэбшые түрүү сэргээдэ дайладалхые хүсөөд, пулеметчик болоо хэн. Ингэжэ тэрэ булад гуурханаа буу зэбсэгээр элээгэ бэлэй.

Поезднь арбаад хонго соо алхи алхиһаар, харанхы хүни Москва хүрбэ. Ехэ буутай абяан холохоо дуудана. Хаанаб даа, тимшье холо бэшэ фронт гарана хэбэртэй. Эндэ манай нотагаархид дайсан тай тэмсэхэ ёһотой байгаа. Намдаг Цыбенон энээн тухай бодожо ябаа.

Түрүүшээр тэрэ зенитнэ часть-нуудта алба хэхээд, нинислэ хотын отторгоёе хамгаалаг хэн. Улаан Намдаг Цыбенон алаб хэзэн Зүүн Сибирийн 93-дахид дивизи Москва шадар дайсанай туладалжа оробо. 1941 оной декабрь нарада дивизи довтолгодо ороо бэлэй. Сычково тосхон шадар болоһон байлдаанда Цыбенон түрүүшынэгэ баатаршалга гаргаа хэн. Шанга тулалдаанда командир Рагозиной алуулахадань, Н.Цыбенон подразделение удайдажа оробо. Нотагайнэй эрэлхэг сэрегшэ шархатаашы наа, байлдаанай талмай дээрээ гаража ошобойго. Дайсан хэдэн сэрегшэдые хүнөөһөн байгаа. Энэ

дахин тохёолдоо хэн. Нэгэтэ манай ябаган сэрегшэдэй хоржо шэбээлхэн газар руу немец танкнууд дүтэлэн ерээ, шунгата дайн болобо. Расчедойнь алууһан үхэр буугай хажууда байтараа, гүйжэ ошоод буудахадаа, дайсанай бронемашина халгаба. «Шэн зоригой түлөө» хоёрдохи медаль тэрэнэй энгэртэ яларба.

Энэ үедэ Цыбенон пулемедой хэргые найнаар шудалжа, дүршэлтэй, эрэлхэг зоригтой сэрегшэ болоһон байгаа. Уданшьегүй Рубцовко шадар болоһон байлдаанда тэрэ хүндөөр шархатажа, госпитальдо ороо хэн. Тэдэнэй пулемедой расчет шагналда табигдаа гэжэ тэндэ дуулаба. Шархань удаан эдэгжэ үгэбгүй. Госпитальдо хэбтэхэдэ, дайшалхы нүхэд тухайга сэрегшэ газетэдэ бэшэхые шийдэб. Энэ бэшэгын газетэдэ толилодоо бэлэй.

Манай сэрегшэд дайладалхаар, баруулажа дабшажа ябаа. 107-дохон ябаган сэрегшэдэй полк Десна мурэниие гатаһа ёһотой хэн. Петровка тосхойн захда дайсанай сэрегшэдые угтаа, бууджа байтараа, хүрээлэгдэ орошобо.

Цыбеновтэнэй бүлэ

УЕ САГ ямаршые түргөөр үнэргэнэ гэшээб даа. Үдэр хоногууд, он жэлнүүд хойно хойноо хубариладад лэ үнгэршэнэ. Эдэ бүгэдэ юртэмсын лэ жама ёһоор ха юм даа. Гэнтэ мэдэн гэхэдшэ, хэзээ нэгэтэ сутгаа хүдэлхэн аха нүхэдшэни 80, 90, 100 наһа хүрөөд, зариманинь жэбжэгэр сариун, нүгөөдуулын бурханай орондо мордохшые наа, дурасхаалын зоной сэдхээдэ үлөөд, нангин найханаар хэлсүүлжэ, дурсуулжа ябадаг гэшээ. Тиин «Буряад үнэн» сониндо хамта ажаллаһан үндэр наһатай баатар сэрегшэ, булад гуурхата бэлиттэй бэрхэ журналист Намдаг Цыбеноний Цыбеноний гаталдан домог суута дайшалхы зам тухай, амгалан ажал дээрэ туйлаһан алдарта хэргүүд тухайнь хөөрэхэмни.

НАМАДАГ ЦЫБЕНОВ 1908 оной шурой шара Бишэн жэлэй зунай нүүд өөлжэ нарада Шэтэ мөжин Петровск-Забайкальскиин районы Убэр-Үнгөө нотагата дунда шадалтай таряшанай бүлээд түрөөд, бага балшараар Хуодууд угтай Сагаалзай хуһуурэй изагууртай нотагай зайһан Эрдэниин Сэбээнэй бүлээд үргэжэ үгтэһэн байгаа. Барга Баатарай хоёрдохи намган Шаралдайһаа гараһан Хуодууд омогон хара «бүрэгдэ» уряатай, хүхэ гуттай байһан гэшээ. Энэ обогтон тухай иимэ шог зугаа үгэнүүд бии: Хуодууд хүн хүхютэй, хүнды модон абатай; Хубышын модон хүхэрөөш, Хуодууд хүн хүндэмүүш гэжэ мэтэ.

Тэрэ бага балшар наһандаа түрэхидхөө гээгээжэ, эхэ, сэсгын энхэрэлые гүйсэд мэдэрэггүй дээррээ үлдэхэ даархые үзөө наа даа. Зүгөөр эхэ, сэсгын тэдэншээ хайра үршөөлөөр зоной зэргэдэ хүн боложо ябаһанаа ойлгодог байгаа бишуу. Ушар иимшээ уряашаа ханаатай, эрмэлээл эхэтэй хүбүүн эдир наһанһаа нотагайнгаа баяшууд хуһэнишээр ажаллажа, борьбо дээрээ бордойхые, хүд дээрэ хүдэржэхые хүсэб. Хойшодоо эхин шатын хургуули дүүргэ хэн.

Газарлаг хүдэр бэтэй, гараха түрэхэнөө һүбэлгэн бэрхэ, номгон даруу зантай, олон үггүй, хүнэй хэлһые толгой соого уудахан бисалгажа үзөөд лэ харюусадга, наһанаа табидатгүй, харбайһанаа абадаг хүбүүн комсомолдо орожо, залуушуудай дунда хүдэлмэри эдэбхитэйгээр ябуудлаг байгаа. Тиин ВЛКСМ-эй ЦК-гай уряагаар Намдаг Цыбенон 1930 ондо Дээдэ-Үдэ ерээд, Буряадай үндэһэн полиграфистнуудай зэргэдэ орожо, гүрэнэй типографида үзэг холбогшын суглуулагдаһан материалнуудые бүридхэн хабсаргалын, корпекторэй мэргэжэлнуудые шудалаа хэн. 1932 ондо Буряадай комсомол эрдэм мэдээсэ дээшлүүлхэ шунал абыастай, үнэн сэхэ зантай залуу хүбүүе Эрхүүтэй соёл-гээгээ рэлэй 3 жэлэй хургуулида элгээб. Хургуулиа дүүргэхэдэ, Намдаг Цыбенонич «Буряад-Монголой үнэн» газетэдэ сурбалжалгашаар ажалда оробо. Эндэ тэрэнэй бэшэхэ, эмхидхэхэ бэлиг шадабари тодороо бэлэй.

1935 ондо тэрэнэй хуби заяанда ехэ нүдөө үзүүлһэн гурбан үйлэ хэрэг болобо: хургуулиа дүүргэлгэ, партиин гэшүүндэ ороло, намга абалга наһан соош маргадха юм аал?

«Ганса сусал - гал болохогүй, ганса хүн - хүн болохогүй» гэхэн оньһон угые ухаандаа оруудлаг болоһон Намдаг Цыбенон энэл жэлэй эддин хайхан зунай зулгы сагта инаг гансаа золгоо хэн ха. Энэнь Мухар-Шэбэрэй аймагай Зандин нотагай зангаар урихан Жаргалай Сэбэгмид гэжэ нэрэтэй басаган байһан юм. Уданшьегүй эдэнэр хуби заяагаа холбожо, гэр бүлэ болоо хэн ха. Эдэ хоёрой инаг дурнай охинһо билгара, 1936 ондо түрэн Сержа хубүүниин турбаты дайро ябатараа, хүндэ үбшэндэ бойрагдажа, наһа бараа хэн.

Н.Ц.Цыбенов дайнай ветерануудай дунда

баатаршалгынгаа түлөө тэрэ дайшалхы түрүүшынэгэ шагналда - «Шэн зоригой түлөө» медалда хүртөө хэн.

Манай сэрегүүдэй үбэлэй довтолгын түлэг дунда ямар нэгэн нуурин хэдэ дахин гарһаа гартга ороо хэн ха. Январин нэгэ үдэр танкаар үдэшгөдхэн бүлэг немец автоматчигууд Левино тосхондо довтолбо. Гэбшые манай сэрегшэд тээлмэрдэбгүй. Комаровой зенитнэ расчет дайсанай танк халгахадань, Цыбенон «максимкаараа» ябаган сэрегшэдые хиргажал мэдээ хэн. Тийгэжэ бүхы автоматчигууд дайнай талмай дээррээ гаража шадабагүй.

Забайкалийн сэрегшэдэй шэн зориг, баатаршалга үндэрөөр сэргээгэ бэлэй. Цыбенон дайладалхан дивизи гвардийн 26-дахид дивизи гэжэ нэрлэгдэхэн юм. Зүгөөр Намдаг тэрэнэй зэргэдэ удаан дайладалбагүй. Шархатажа, госпитальдо аргалуулаад гарахадань, гвардеецые Курск шадархи частьнуудай нэгэндэ элгээбэ.

Станкова пулемедой расчедой командир Намдаг Цыбенон Ольховатка - Поньри шадар 35 үдэр соо үргэжэлхэн туладалһаа гаража шадаагүй хэн. Эдэ бүхы үдэрнүүдтэ тэрэ гал дүлэтэ Курск дүхэртэй болоһон шанга байдаанай уршаг аюулта халуун бурма соо ороод байһан юм. Забайкалийн хүдэр шамбай, үзэдэ нэтээрү сэрегшын зангаа харуула ушар үшөө

Бургааһа һөөг соогуур хоргодоо, фрицуудые галаар угтажа захалаа бэлэй. 107-дохон полкын үрджэ ерэнэн частьнуудай тосхон руу ороходонь, шанга туладалһаан болоһые ойлгохоор байба. Нанги бутта буудууһан пулемедойгоо хажууда шархатаһан Цыбенон шуна нүжэ болошоод хэбтэ хэн. Дайсанай зуугаад сэрегшэд хажуугаарнь хэбтэбэ. Частьдань Намдагы наһа бараа гэжэ тоолоһон байгаа. Тиин мүнөө солдадай «радио» Намдагай эрэлхэг зориг тухай мэдээсэл бүхы полк, бүхы арми соогуур тараба.

ИЙГНГЭА түлөө Намдаг Цыбенонич Цыбенон Советскэ Союзай Геройн нэрэ зэргэдэ табигдаа хэн. 107-дохон ябаган сэрегшэй полкын командир полковник Смекалин, 55-дахон ябаган сэрегшэй дивизийн командир полковник Заиольев гэшээ 1943 ондо шагналгын саарһан дээрэ гараа табиһан байгаа. Тэрэнэд Геройн нэрэ зэргэ олгохо тухай саарһан дээрэ ингэжэ бэшгээ хэн ха: «Младша сержант нүхэр Цыбенон Намдаг Цыбенонич пулеметно расчедой наводчигоор дайладалхадань, немец фашист булмтаргахтай тэмсээдэ эрэлхэг зоригтой, айха хүрдэхые мэдэхгүй

Тедэ ямаршыеб мэдэгдэгүй шалтагаанаар энэ зууршалгын хангадгагүй хэн. Имагал СССР-эй Верховно Советэй Президиумэй 1944 оной январин 15-най Зарлигаар Намдаг Цыбенонич Цыбенон Лениней орденээр шагнагдаа бэлэй.

Шанга туладалһаанда шархатаа, госпитальдо орожо аргалууһанайнгаа һүүлээр Цыбенон дахинаа полкдоо бусаба. Тиин дайсанай ээлжээтэ довтолгые сугарюулаһанайнгаа түлөө эрэлхэг сержант «Шэн зоригой түлөө» гурбадахи медалаар шагнагдаһан байгаа. Улаань баатар сэрегшэ үшөө хэдэн байлдаанда шалгарһанайнгаа түлөө Эсэгэ Ороноо Хамгаалгын дайнай I шатын орденээр, томо ехэ хотонуудые сүлөөлхэнэй түлөө медалнуудта шагнагдаһан юм.

Н.Ц. Цыбенон дайшалхы замаа Москваһаа эхилээд, туйлай эхээр хандаргадһан Польшын нинисла Варшава хотодо түгэхөө хэн. Тэрэ дүрбэ дахин шархатабын, ходоодоо жасалдаа бусадга байгаа. Баатар томо бэтэй бэшшые наа, шамбай солбон аха нүхэрэ залуу сэрегшэд хүндэлдэг, хэлэнэн угынь, заабарй зүбшэлынь энэтэй сэнгээд тоолодог байһан юм.

Дайһаа хойшо хэдэн арбан жэлэй үнгэрөөшые наань, Намдаг Цыбенонич дайшалхы нүхэдөө дулааханаар дурсадаг хэн. Тэрэнэй расчедто олон үндэхэ яһатанай түлөөлэгшэд ородог байгаа: ород Назаров, казах Джамантаев, татаар Юсупов, узбек Гафуров.

Агуу Илалтын 20 болон 50 жэлэй ойн хүндэлээд Намдаг Цыбенонич Цыбенонич дайшалхы баатаршалгануудай түлөө тэрэнэд Советскэ Союзай Геройн, Россия Геройн үндэр нэрэ зэргэ олгохо тухай Эсэгын дайнай ветерануудай республикын хорооний зууршала хэхээдэн, энэ гуйлтань бөөлүүлгээгүй хэн даа.

Манай наһаһада, Н.Ц.Цыбенонич эрэлхэг зориг, дайшалхы баатаршалга Эхэ оронойгоо бүри үндэр дээдэн хайра шагналда хүртэхэ ёһотой байһан аад, тэрэ сагтаа алдар габыань гүйсэд сэргээгднгүй үлэшгээниин халагмааар.

ДАЙГАА ДАРААД, даагаяа һүүлээдэ, 1945 ондо нотагаа бусажа ерэхээд, эрэлхэг сэрегшэ дуратай ажаллаа эрхилхээ тэрэл «Буряад-Монголой үнэн» газетэдэ хүдэлжэ, хэблэлэй үнэн үгөөр ажабайдалай бүхы талада эдэбхитэйгээр хабадана, Эхэ орондоо, арад зондоо үнэн сэхээр алба хэхэ зорилго урдаа табыа хэн. Республикын үндэһэн сонинной литературина хүдэлмэрлэгшэ, өөрын корреспондент, таһагы даатша - иймэл даа нүхэр Н.Ц. Цыбенонич сурбалжаалгын зам.

Журналистын ажал ябуула үедөө коммунист Намдаг Цыбенонич Буряад ороной экономика болон соёлой хүржэлтын үндэһэн шукала олон асуудалнуудые газетын хуудаланууд дээрэ гүнзгыгөөр табижа, парти, правительствен зүбшэ шийдхэбэриень олгууһан габыятай. Шэнэ газар эдүүрилгын, нарин нооһото хонидые үхсэхээрлгын, адуун һүрэгы олошоруулгын, үндэһэн соёлой байгууалтын гол шукала асуудалуудые энэ талаар дурдажа болоо.

тэмжэтэй хайн хэмжээнүүд абтааг байгаа. Зэдын аймагай Борьёогой совхоздо үүлтэгтэ мал үхсэхээрлыге хүгжөөхэ тухай асуудааар Намдаг Цыбенонич статья республикын Правительствоын суглаан дээрэ зүбшэн хэлсэгдэжэ, зохихо тогтоол абтаа бэлэй.

Хэдэн жэлэй туршада өөрын корреспондентээр ажаллаһанай һүүлээр тэрэ редакцийн мэдээсэлэй таһагы даагшаар хүдэлхэдөө, хурган хүмүүжүүлэгшэ баян дүй дүршөөе залуу хубүүд, басагадта дамжуулажа, тэдэнэй мэргэжэл шадабарие дээшлүүлэгэ байгаа. Залуу хубүүд Булат Жанчилов, Владимир Жигжитов болон бусад даргадаа «Намдаг аха» гэжэ хүндэтгөөр хандаг хэн ха. Намдаг Цыбенонич редакцийнгаа нийтын ажабайдада эдэбхитэйгээр хабаадааг, партиборгой, профсоюзай комитетэй гэшүүнээр нэгэнтэ бэшэ һунгаддаг байгаа. Дайнай ветеран хургуулинуудта, эмхи зургаануудта, предпринятинуудта үнэргэгдэхэн уулзалгануудта хабадажа, патриот ёһотой ажал эдэбхитэйгээр ябуулааг хэн.

Амгалан ажал дээрэ - «Буряад үнэн» газетэдэ 40 гаран жэлэд үнэн шуударгыаар хүдэлхэнгөө түлөө дайнай ветеран, СССР-эй Журналистуудай холбооний гэшүүн Н.Ц. Цыбенон «Шэнэ газар ашагһаанай түлөө» медалаар, БуряАССР-эй Верховно Советэй Президиумэй Хүндээлэй хэдэн грамотаар шагнагдан, «Буряадай АССР-эй соёлой габыята хүдэлмэрлэгшэ» гэхэн хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэхэн байха юм.

ДАЙШАЛХЫ ЗАМ тухайгаа, Дынэг полкдо хамта алба хэзэн анда нүхэд, нотагайхид тухайга наһашалһан баримтата тужажа бэшжэ үрднгүй, Намдаг Цыбенонич Цыбенон 1992 ондо наһа бараа хэн. Иймэ ута зам гатажа, үндэр дабаанай оройдо гараһан хүн гансаараа эдэ бүгдые туйлаа гээб, хэн этигэхэб даа? Ара таладань бата найдамтай түшгэ тулгууринь болоһон, эммынь нэнгээжэ, гарһаань дүнгээжэ ябаһан наһанайн нүхэр Цывикмит Жаргаловнагай айнабар ехэ габыяа, ашата буянгы тэмдэгэлгнүй байжа болохогүй. Али бүхы юумэ досоогоо багтаажа дэлгэр хайхан сэдхээлэй, эльгэ нимгэнтэй, зулгы зохида зантай, элдэб ажал хэбшые, гол тэвэй буряад драмын театрта оёдоноор хүдэлхэн наһанайн нүхэр манай ахатан болохо Намдаг Цыбеноничий хии мориень дээрэ үргэжэ, зол заяаень урма баяраар халыажа ябаал даа. Баатар хүбүүниинь Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ Буряадай багшанарай институт дүүргээ, нинисэл хотын 20-дохи, 49-дэхэ хургуулинуудта физкультурин багшаар хүдэлхэн, Наталья басаганиинь Зүүн Сибирийн соёлой институт түгэхөөд, Улаан-Үдын телестудияда ажаллаһан байгаа. Мүнөө арбаад аша, зэонэршын үгэн аба, эжынгээ дурасхаалые ариунаар сахижа ябалан даа.

«Мэргэн хүмүүн хэдшые наһа эдлээб, мянган үедэ улсай домогто шэнгэдэг» гэхэн монгол арадай хуушанай угын баталдагай ёһоор, баатар сэрегшэ, булад гуурхата журналист Намдаг Цыбенонич наһанай алдарта хэргэй ашынь харюула, дурасхаалы сахижа, хүндэлжэ ябаха нангин уялгатай нотагаархидайн, сутгаа хүдэлхэн дүүмэр нүхэдэйн, түрэлхидэйн, үхибүүдэйн, аша гүшанарайн зүрхэ сэдхээдэ хэтэдэ үлэжэ.

Бага-Мүнхэ ЖИГЖИТОВ, журналист.

Намдаг Цыбеневич ЦЫБЕНОВЭЙ 100 жэлэй ойдо

Буряад Республикын 85 жэлэй ой

ЗҮРХЭ СЭДЬХЭЛДЭМНАЙ ХЭТЭДЭЭ МҮНХЭ

АЖАМАД НҮХЭР ТУХАЙ ДУРСАЛГАНУУД

Эсэгин дайн манай ороной ажабайдалдаа, зоной ажал хэрэгүүдтэ туйлай ехэ хубилалтануудыг хээ нэн. Совет хүнүүдые нэгдүүлэх, Эхэ орондоо болон түрэл партидаа дурлал, бээ үзэнги байлгыг тэдэнэртэ хүмүүжүүлэх, социализмын агууехэ туйлалтануудыг аршалан хамгаалаха гэшэ Коммунист партиин үзэл сурталыг гол зорилго болодог байгаа. Эдэ бүтэдыг гүнзэгээр харуулха, идхалгын үргэн ехэ хүдэлмэри ябуулаха талаар олондо мэдээсэл тараадаг хэрэгсэлнүүд, тэдэнэй дунда «Буряад үнэн» газетын хүдэлмэрилэгшэд горитой ажал хэдэг байһан юм.

Дайнай болон ажалай ветеранууд, гүрэн түрэн үндэр дээдын хайра шагналнуудта, нэрэ зэргэнүүдтэ хүртэгшэд эдэнэй дунда олон байгаа. Манай республикын байгуулагданаар 85 жэлэй ойн баярай байгша ондо гүйсэхэн Буряад ороной социально-экономическа, соёлой хүгжэлтэдэ тэдэнэй олонхид ехэ хубитагяа орууланхай. Баатар сэргэшэ, булад гуурһата журналист, коммунист, Лениний ордендо Намдаг Цыбеневич Цыбенов эдэнэй дундаһаа хурса одон мэтээр яларжа, Алтан Гадаван шэнгээр замыемнай зааж ябаал даа. Намдаг ахатанай түрэнһөр 100 жэлэй ойн Буряад Республикын 85 жэлэй ойтгой тудалданиһын онсо удухдэтэй, дүдгэ тэмдэгтэй байна бшуу. Намдаг Цыбеневичые мэдэхэ, тэрэнтэй хамта ажаллаһан дүү нүхэдэйн дурсалгануудыг толилохоннай.

Олон жэлэй туршада Намдаг Цыбеневичтэй суг хамта хүдэлөөбди. Тэрэнэй номгон даруу, һайн һайхан абари зангайе мартадаггүйб. Редакцингаа залуушуудта онсо анхаралтайгаар хандадаг хэн.

Пенсидэ гарахынгаа урда тээ редакцингаа мэдээсэлэй таһагта хүдэлһэн юм. Уншагшадтай һонирхонмоор ямар нэгэ үйлэ хэрэг хаана болоноб, тэндэһээ мэдээсэл саг дары абтаад лэ байха.

- Наһантнай үндэр болоо, бээе гамнагты, гэхэдэ:
- Хуа хүнгэн, шэхэн һонор, нүдэн хурса, гээдэ, энээдэ зугатайгаар харюусаха...

«Буряад үнэн» сониндо бүхы наһаа зориулһан Намдаг Цыбеневичэй амгалан сагай намтар сооһоо онсолон тэмдэглээ һаа, бэлитэй бэрхэ журналист, номгон даруу, һайн һайхан абари зан болоно гэшэ.

1976-1990 онуудта «Буряад үнэн» газетын редакторар хүдэлһэн, республикын ветерануудай Советэй түрүүлэгшэ Ревомир Байорович ГАРМАЕВ.

Намдаг Цыбеневич, минии «Буряад үнэн» газетын редакторай тушаалада ажаллажа эхилхэдэ, наһанайнгаа амаралтада гараһан байгаа. Тиигэбшээ газетыннай редакцида олон жэлэд хүдэлһэн, үндэр наһатай болоһон үбгэд, хүгшэд редакцингаа ажаалаар, ажабайдалаар һонирхожо, бидэндэ ерэгжэ, һонинхо хөөрхэхэ, заримдаа газетэдэе уншагшадтай һонирхонмоор дурсалга, зураглал болон бусадшы зүйлнүүдые асаржа толилуулдаг хэн. Намдаг Цыбеневич дарууһан зангай, газет тухай хөөрхөхөдөө, имгалт һайн тамныг дурдаха, газетын хуудһануудта гараһан һонин зангай, репортажгүй, али ондоо богонишы мэдээсэлнүүдые алдангүй хараһан, уншаһан байгша бэбэй.

Газетын ажалда ямаршы - һайншы, муушы ушарнууд тохөлодоһон лэ байха, түргэн түүхэйше зүйлнүүд гарахыа һайшаа, заримдаа ямар нэгэ журналистын яас гэм һайн материал гарахада, байсаха. Хэблэгдһэн материалуудай али бүхы тамныг шүүмжэлжэ, сэгнэжэ, яһала хөөрхөхөдөг хэн бээбди. Тэдэ хөөрхөдөөндэ болоходо, ветерануудай хэһэн ажагалтануудыг онсо анхардаг гэшэ хэмди.

Заримдаа Намдаг Цыбеневич ерэхэдэ, «Мэждэ-Сэрэн һонирхолтой очерк бэшэ» гэжэ гү, али «Голдоннай» һайн зүйлнүүд үсөөн бэшэ гэжэ бидэндэ байрлуулха, редакцида шэнээр ерһэн хубүүд, басагадай бэшһы һонирхожо, саашаада бэлитэй бэшэиц болохон, лабай гэжэ хэлэдэг хэн. Урданы собокр гү, али таһагыг дааһаар хүдэлһэн хада ямар аймагһаа һайн мэдээсэлнүүд эрэнэб, авторнуудын хэд бэ гэжэ һонирхохо.

Оршуулгын ажалда хүдэлһэн хада Раднажаб Бадмаевич Бимбаев Бата-Мүнхэ Жигжитов хоёртой яларай хэн зохидоор хөөрхөхөдэ, тингээд телегайпаар ерһэн мэдээсэлнүүдые хаража үзөөд, һанаа алдаад, «ажалтнай ехэл байна, уни таанадтаа һаад хэжэгүйб даа, взносоо түлхэхэ эрээ һэм даа» гээд, намшэ эмхиин дарга Цырен Сыреторович Субановта гү, али Бата Аюшеевич Гылыковтэ ошохо.

Агуу Илаатын һайдэрэй болоходо, үбгэд, хүгшэднай редакцидаа сугларха, ветеранууднайше, бидшые булгадаа ээлжэтэ уулзалтын болоходо, ехэл баярладаг, үбгэдэингөө энгэртэ олон тоото орден, медальнуудыг харахада, үнэн зүрхэнһөө омогорходог, бахархадат бэбэйбди.

Ахамад нүхэдэингөө ерэхэдэ, булдаа редакторай таһала соо үргэн ута шэрээгэ тойрожа һуугаад, аятай зохидоор хөөрхөхөдөөг мартаха аалшй! Дайнда шалгарһан үбгэдүүднай - Намдаг Цыбеневич, Галан Данзанович, Цырен Сыреторович, Бата Будаевич, Цымжит Цыдылович, Петр Яковлевич, Федор Федорович, Антон Ламоваич, Циден Цибудеевич, Дамба Цыбеневич болон ара талада редакцидаа

дайнай үедэ хүдэлһэн хүгшэднай бидэнэй эхэ эсэгэнэр шэнги дулааханаар хандажа, бидэндэ һайн һайханыг хээсэдэ бэлэй.

Дайнай болон ажалай ветеран, Буряадай Эрдэмэй хурелэгчэ, Буряадай гүрэнэй универсидэтэ хүдэлһэн хэлэ бэшэгшэй эрдэмэй доктор, профессор Цырендша Бадмаевич БУДАЕВ ингэжэ дурсана.

Хоёрдохи Прибалтийска фронтдо дайлагдажа ябатары, 1944 ондо хүндөөр шархатаад, армийһаа табигдаа һэм. Тиин 45 оной хөөр «Буряад-Монголой үнэн» газетэдэ хүдэлхээс орожа, ажалтайгаа намтар захалаа һэм даа. Уданынгей солдат хубсаһатай Галан Данзанов, Гармажаб Санжиев, Циден Цибудеев, Бата Батыев, Бата Дашиве, Даша Лубсанов, Барадий Мунгонов болон бусад редакцида хүдэлхээс оробо. Баатар сэргэшэ Намдаг Цыбеневичтэй эндэ танилсаһан хүм. Тэрэ маанад сооһоо гэээл аха, урданы ажаллаһан хадаа дүршэл ехэтэй байгаа. Би пропаганда ба агитациын таһагта хүдэлхээсөө, ехэ юумэ хүсэд һайн ойлгохогүй ябааб. Али бүхы асуудалаар хандахадыха, зохидоор заажа үгэдэг хэн. Ушар нимһээ тэрэнней түрүүшын багшанарай нэгэн байһан юм гэжэ тоолодоги. Намдаг Цыбеневич тансалууран хурсаар, нугалбаритай һайнаар яажа бэшэхэ ёһотойб гэжэ заажа үгэхөөб гадна, гуша гаран онуудта республиканска типографида ажаллаһан хадаа газетын хуудһануудай макет табиха, верстка хэхэ, полоса уншаха гэхэ мэтгые ойлгуулжа үгэдэг бэлэй. Тингээдэр маанадай зариман дээдэ хургуулинуудта орожо, ажалтайнай харгы хахасаһан юм. Гэбшье амгалан ажалтайгаа түрүүшын алхамуудыг элээр һанадагиб, суг хүдэлһэн нүхэдөө, тэдэнэй дунда Намдаг Цыбеневичые сэдхэхэдэ дулааханаар дурсажа ябадаги.

Дайнай болон ажалай ветеран, «Буряад үнэн» газетын хариусалгата секретарьар 20 гаран жэлдэ хүдэлһэн, «Буряадай АССР-эй, Россин Федерацин соёлой габыята хүдэлмэрилэгшэ» Бата Будаевич ДАШИЕВЭЙ хөөрөөн:

- 1947 онһоо «Буряад-Монголой үнэн» сонинной редакцида ажаллажа эхилхэдэмни, Намдаг Цыбеневич Цыбенев Мухар-Шэбэрей, Бэшүүрей аймагуудта корреспондентээр хүдэлжэ байһан юм. Дайнай һүүлэрхи түрүүшын табан жэлэй түсэбэ олонитэдэ ойлгуулха, тайларилха тухай асуудал редакциин хүдэлмэрилэгшэдэй гол зорилго байһан.

Удаадахи олохон жэлнүүдэй туршада Намдаг Цыбеневич Зэдн, Захааминай аймагуудта тэрэл тушаалаараа ажаллаһан, шэнэ газар эдүүрилэн ашаглаха, ороһо таряанай үргаса дээшлүүлэхэ, малай тоо толгой олошоруулха, ашаг шымынь ехэ болохо талаар амжалта туйлаһан түрүү мезанизатурууд, малшад тухай тэрэнэй бэшэһэн статья, зураглал, очеркнүүдын редакциин залуу журналистнуудта хургаал болодог бэлэй.

бабди. Тэрэ зун бороо хуратай байжа, баян ургаса гараһан байба. Буряад болон ород газетнүүдтэ толилодохо хээдэн репортаж хэббди. Баатар сэргэшэтэй хамта ябаһаһаа ойлгоогүй байһандаа мүнөө ехэтэ халагладагиб. Юүндэб гэхэдэ, баатар габыяа гаргаһанайнгаа түлөө тэрэ Советскэ Союзай Геройн үндэр нэрэ зэргэдэ зууршалагдаһан байгаа. «Буряад үнэн» сонинной алдарт сэрегшэдэй альбомдо оруулагдаха, галерейдэ табигдаха ёһотой хүнэй дүрэ зураг буулгажа абаагүйдөө голхордогиб. Намдаг Цыбеневич түбшэн даруу зангай, олон үгэгүй хүн байгаа даа. Дайнай үедэ болоһон үйлэ хэрэгүүд тухай, өөрынгөөдө наһаар тухай хөөрхөжэ бэйхынь дуулаагүй хэм. Юрэдөөл, ёһотой баатарнууд тиммэл байдаг юм гэбшэ даа. Тиин Намдаг Цыбеневич Цыбеневич 100 жэлэй ойтгой дашармдуулан, ажаһууһан гэрэйн ноур талада дурасхаалтай самбар бэхилхэ хэрэгтэй - энэ хадаа минии һанамжа дурдахал болоно.

һэн даа. Аймагай газетнүүд руу хонхорхош. Униһэй журналист Намдаг Цыбеневич Цыбенев манай таһагыг ударидаха. Дайнай ветеран хамарһаа аха байгаа. Тэрэ залуу хубүүн ябахандаа нотаһаа гаража, типографида үзэг холбогшоор хүдэлһэнөө хөөрхэхэ. Хуушан монголоор, һүүлээрнэ латар суглуулжа холбоһон мэдүүлэһнүүдээ шалгахандаа, тэрэн бүхэндэ саарһа хэрэгсэлгүйн тула эрхыгээ типографин шэрэ будагта дүрөөд, хабсарһан юумээс даража барлаад, уншадаг байһан ах. Алдууень заһаад гаргахадань, корректорнуудтэ хүнгэн байдаг һааб даа гэжэ ах нүхэрэй хөөрхэхэ. Удаань корреспондентээр хүдэлһэн. Халуун шулуу долбожо, ажалай дүршэлтэй болоһон, дайнда үхэхөө бэшэ бүхы юумэ үзһэн ахаймтай залуу шүдэлһэн Булат Жанчинов бидэ хоёрой түрүүшын багшанарай нэгэн болоо һэн. Тобшо мэдээсэлнүүдые суглуулһангаа хажуугаар репортаж, тоосоонуудыг бэшэжэ хургадаг байгаа.

СССР-эй Журналистнуудай холбоной гшүүн, «Буряад Республикын соёлой габыята хүдэлмэрилэгшэ» Далай Шагдарович ХУБИГУЕВАЙ дурсала:

- Комсомолой Хэжэнгын райкомдо, Хэжэнгын дунда хургуулида ажаллаһанай һүүлээр 70-дахи онуудай эхнээд «Буряад үнэн» газетэдэ хүдэлхээс ороо һэм. Редакциин хуөө ажахын таһагта ажаллажа эхилбэ. Корреспондентүүд Мижит-Цырен Намжилон, Владимир Жигжитов бидэ гурбан таһагыг дааһаа Бата Аюшеевич Гылыковэй ударидаага доро хүдэлдэг хэмди. Тингээдэ дайнай ветеранууд Намдаг Цыбеневич Цыбеневичтэй, Галан Данзанович Данзановтай, Антон Ламоваич Мантэвтай, Цыбан-Доржо Найданович Дуговотай, Бата Будаевич Дашиветай танилсаһан хүм. Февральин 23-най, майн 9-нэй, ноябрьин 7-ной үдэрнүүдтэ аха нүхэдэингөө орден, медальнуудаа зүүгээд, ялараулаһаар, ханхинуулаар оргожо ерэхэдэнь, һүрвэйтшые, гоёшые, омогторхоошые байдаг хэн даа. Намдаг Цыбеневич бэшэгшэй таһагта хүдэлжэ. Тэрэ залуушуудта ехэл энхэргэн зөлөөнөөр хандадаг хүн бэлэй. Ормогтоё бэшэһэн юумьш таһагыг дааһаа улаан таша болотор зада заһажархалдаа. Орхихооршые юумэ үлүүсэ заһана юм гү даа гэжэ һанадаг байһан хүн гүб, бү мэдэе. Шэг шарайгаарнь эдэ бүтэдыг ойлгоһон Намдаг Цыбеневич нэгэтэ намда

«Буряад үнэн» сонинной фотокорреспондент, СССР-эй Журналистнуудай холбоной гшүүн, «Россин Федерацин соёлой габыята хүдэлмэрилэгшэ» Сергей Цындеевич БАДУЕВ ингэжэ хөөрөөн:

Энэ ушар үнгэргэшэ зуун жэлэй 60-дахи онуудай тэн багта болоо һэн. «Правда Бурятии», «Буряад үнэн» газетнүүдэй нэгдэмэл редакциин даалгабарар Намдаг Цыбеневич Цыбенев бидэ хоёр Мухар-Шэбэрей аймагай Суулгын совхоздо команди-рвокор ябажа ерээ хэмди. Ажахын даргатай аажам зохидоор хөөрхөхөд хөдөө, шухала баримта мэдээсэл-дэнь һуража абаад, түрүү таряашадтай, хонишоод болон һаалишадтай уулзажа, дүрэ зурагуудынь буулгажа аба-

дүтэлжэ, «Зай, Далай, хэр хүдэлһэнш даа, таһагыг даагшынь, хариусалгата секретарийн заһабарида анхарха хэрэгтэй, залуулангүйгөөр журналист болодоггүй юм» гэжэ эсэгэ ёһоор аргааһаһаар хэлэһынь мартаһагүйб.

Россин Журналистнуудай холбоной гшүүн, Буряад Республикын Журналистнуудай холбоной Ярослав Гашегай нэрэмжэтэ шангай лауреат, «Буряадай АССР-эй соёлой габыята хүдэлмэрилэгшэ» Владимир Доржиевич ЖИГЖИТОВ хөөрөөн:

Редакциин хуөө ажахын таһагта ажаллажа байтарни намайе мэдээсэл-тэй таһагта оруулаха. Тобшо мэдээсэл-нүүдые суглуулха гэшээ ороо хүшэр

Республикын ветерануудай Совет, «Хёлгын гол» гэжэ нотагаархидай эблэл, «Буряад үнэн» сонинной коллектив, Н.Ц. Цыбеневичэй түрэлхид энэ ойдо зориулжа, Улаан-Үдэ хотодо, мүн тэрэнэй түрэннэ нотага болохо Шэтэ можын Петровск-Забайкальскин районий Убэр-Үнгөө тосхондо хэмжээ үбүүлгануудыг үнгэргэжэ юм.

Байгша оной сентябрьин 3-да Намдаг Цыбеневичэй 100 жэлэй ойн хүндэлдэ зориулагдаһан баярай суглаан үдэрэй 4 сагта Улаан-Үдэдэ Хэлбэлэй байшанда (Каландаршинеин гудамжин 23-дахи байшан) болохо, Республикын ветерануудай Советэй түрүүдэгшэ Р.Б. Гармаев мэдээсэл хэ-хэ. Сугтаа хүдэлһэн хүнүүд аха нүхэр тухайдаа дурсаха юм.

Баярта ойдо зориулагдаһан хэмжээ ябууланууд сентябрьин 10-11-дэ тоонто нотаган - Убэр-Үнгөө тосхондо эмхидхэгдэхэ. Түрүүшын үдэрэй үдэһын 6 сагта баярай суглаан Соёлой байшан соо болохо (элидхэл, үгэ хэлэжэ, концерт, шагнала гэхэ мэт). Югөөдэрнэй нотагай хургуулида уулзалга эмхидхэгдэхээр түсэлдэгдэнэ.

2008 он - Буряад Республикын 85 жэлэй ой,
Россин Гэр бүлын жэл

Танилсагты,
шэнэ ном

«МИНИИ БУРЯАД-МОНГОЛ»

Түүхын эрдэмэй доктор, профессор Ш.Б.Чимитдоржиевай «Минии Буряад-Монгол» гэхэн шэнэ ном соо (Улаан-Үдэ, 2007 он, Буряадай номой хэблэл) суута эрдэмтэдэй гэр бүлэ тухай хөөрөгдэнэ. Энэ хөөрөөнь уншагдайнаа анхаралда Россин Гэр бүлын жэлдэ зориулнабди. Тийхэдэ буряад арадай элитэ хүнүүд, түүхэ, уг гарбал, монгол арадай харилсаан, шийдхэгдээгүй асуудалнууд, урданай сургаалнууд үгтэнхэй.

Ш.Б.Чимитдоржиев

Эхин хуудандадань иигэжэ бэшээтэй:
«Энэ номые найруулан бэшэгшэ зохёол соогоо орон нютагаа, арад зоноо магтажа бэшэнэ. Ном дотор гурбан бүлэг. Буряад-Монгол угсаата арадай түүхын, соёл гэгээрэлэй элдэб асуудалнуудые тайлбарилан бэшэнэ. Аха дүү монгол арадай ямар харилсаа барисаатай байгаа гэжэ харуулна. Гурбадахи бүлэгтэ жэшээ абамар хургаал заабаринууд тухай хэлэгдэнэ.»

ОРОЛТО ҮГЭ

БУРЯАД-МОНГОЛ... Минии БУРЯАД-МОНГОЛ... Энэ минии ууган нютаг, элинсэг хулинсагудаймни нютаг. Байгал далайе дүрбэн тала-наань тойрожо хуудга буряад угсаатанай нютаг. Энэ нютаг урда сагта Баргажан-Тукум гэжэ нэрлэгдэдэг байгаа. Бидэнэр, буряад-монголшуд (буряад-монголнууд), монгол туургата арадуудай хойто талые эзэлдэг гээшэбди. Тиймээ манай нютаг заримдаа Ара Монголшые гээд нэрлэгдэдэг бэлэй. Буряад угсаатание нэрлэбэл, иимэ: хори, барга, эхирд, булагад, хонгоодор. Тийгээд саашань Сэлэнгэ, Зэдэ, Сүхэ мурэнүүдэй тала дайдые эзэлжэ хуудга сонгоол, сартуул, ашабагад, хатаган... Ямаршые үе сагта, эртэ, дунда, шэнэ үе сагта тэдэнэр өөрын түхэл маягтай ажахытай, нүүдэлшье, хуудалшье ажахытай байгаа. Өөрын түхэл маягтай, соёл болбосоролтой, бурхан шажантай, хэлэ бэшэгтэй байгаа. Хүршэ, зэргэлжэ нууһан арад зонтой дүтын хани барисаатай ажаһуудаг бэлэй. Ажахыншые талаар, соёл гэгээрэлшье талаар тэдэнһээ буряад угсаата арад дутуугүй хүгжэжэ ябаа. «Минии Буряад-Монгол» гэжэ зохёол соогоо орон нютагаа, арад зоноо магтажа бэшэбэб. Буряад-монгол угсаата арадай түүхын, соёл гэгээрэлэй элдэб асуудалнуудые тайлбарилан бэшэбэб. Ном дотор гурбан бүлэгүүд. Жэшээ болгон нэгэдугаар бүлэгтэй нэрэнүүдые үгэбэл, иимэ: Буряад арадай уг гарбал; Буряадай түүхэ бэшэгүүд; Буряад арад (урда сагта ба мүнөө үедэ); Буряад орондо бурханай шажан хээзэ дэлгэрэбэ?; Урда сагай буряад хургуулинууд; Буряад арадай элитэ ажал ябуулагшад; Монгол руу буряадуудай нүүжэ ошолго; Монголдо болоһон 1921 оной хубисхал ба буряад нүхэд; Буряадууд тухай Монголдо гараһан номууд; Буряад оронтой монгол шэнжэлэлгэ; Наранай гарадаг орондо; «Чингис-хаан» (Сайшаалай зохёол). Номой эхиндэ тус номые найруулан бэшэгшэ тухай, тэрэнэй эхэ эсэгэ, аха дүүнэр тухай нүхэдэйнь сониндо тунхаглаһан үгүүлэлнүүд үгтэнэ.

ЭРДЭМЭЙ ТҮРҮҮШЫН ДОКТОР

Хэжэнгын дунда хургуули түгэсхэгшэдэй дундаһаа арбаад хүн эрдэмтэй докторнууд болонхой. Мүнөө гэжэн түрүүн докторой нэрэ зэргэдэ хүртэнэн

Монголой эрдэмэй доктор Ш.Б.Чимитдоржиев (Японой Киото хото)

хүн тухай хөөрэхэмнай. Тэрэ Шираб Бодиевич Чимитдоржиев болонно.

Залуухан Шираб нютагайнаа хургуули 1945 ондо түгэсөөд, багшын курсада хураад, Дунда-Худанай эхин хургуулиие даагшаар нэгэ жэл ажаллаһан, багшалан байла. Удаань 1947 ондо Ленинград хотын гүрэнэй университетэдэй восточно факультэдэй монгол-түбэд хэлэнүүдэй таһагта орожо, тэрэнэ 1952 ондо «түүхэ шэнжэлэгшэ-ориенталист» (историк-востоковед) гэхэн мэргэжэлээр дүүргэбэ.

Дээдэ хургуули дүүргэһэн Шираб Чимитдоржиев партиин Буряад-Монголой обкомдо пропаганда, агитациин таһагта инструктораар ажаллажа байһана, түрэл болоһон университетэдэйнгээ восточно факультэдэй Зүүн зүгэй гүрэнүүдэй түүхын кафедрин аспирантурада 3 жэл соо хураад, диссертаци амжалтатаяй хамгаалжа, түүхын эрдэмтэй кандидат болобо. 1959 ондо СССР-эй Дээдэ һуралсалай министрство тэрэниие Томскын гүрэнэй университетдэ багшалахаар эльгээбэ. 5 жэлэй туршада Томскын университетэдэй түүхын кафедрада ажаллаа, Зүүн зүгэй оронуудай түүхые оюутадта заагаа.

1964 ондо Буряад ороноо бусажа, 9 жэлэй хугасаа соо Доржо Банзаровай нэрэмжэтэ пединститутда доцентээр ажаллаба. 1973 онноо мүнөө болотор Россин Эрдэмтэй академидэ, Буряадай филиалай Нийтын эрдэмтэй институтда (Монголоведениин, буддологийн ба тибетологийн институтда) эрдэм-шэнжэлэлгын ажал ябуулна. Нилээд удаан саг соо монголоведениин секторые даагшаар, баһа Зүүн зүгэй таһагые даагшаар ажаллаа. Баһа Буряадай гүрэнэй университетэдэй профессор мүн.

Ш.Б.Чимитдоржиев 1980 ондо Москва хотын Зүүн зүгэй оронуудые шэнжэлэн үзэдэг институтдай Диссертационно совет дээрэ докторско диссертаци хамгаалаа. Диссертациинь нэрэсэдэб: «Росси гүрэнтэй ба Дундада Азин оронуудтай Монголой харилсаан (XVII -XVIII зуун жэлнүүд)». Тийгэжэ Шираб Бодиевич Хэжэнгэ нютагай түрүүшын эрдэмтэ доктор болжо алдаршаа.

Нютагаймнай эрдэмтэ хүбүүн 300 гаран эрдэм шэнжэлэлгын бүтээнүүдые, тэрэ тоодо арба гаран тусхай номуудые найруулан зохёооод хэблэн гаргаа. Тэрэнэй бэшэлэн гол зохёолнуудые нэрлэе. «Наука» гэжэ

Москвгай хэблэл «Монгол ба Росси гүрэнэй хоорондох харилсаан (XVII-XVIII зуун жэлнүүд)», «Монгол ба Дунда Азин оронууд», «Росси гүрэн ба Монгол орон», Новосибирск хотын «Наука» хэблэл «СССР ба МНР хоёрой хоорондох соёл гэгээрэлэй, эрдэмтэн ажамалтай харилсаан» гэжэ зохёолнуудые гаргаа. Улаан-Үдэдэ гараһан номуудын гээбэл, «Монгол орон», «Манжын хархис бодолдо эсэргүү монголшудай тэмсэл», «Эрхэ сүлөөгэй, бөөс даанхай байдалай түлөө монгол арадай тэмсэл», «Дунда үеын монголшуд тухай орос, монгол, буряад түүхэнүүд юун гэжэ бэшэнэб», «Монгол орон дундада үедэ ба шэнэ үе сагта»... Эрдэм шэнжэлэлгэ-нүүдээ хэхэдээ, Зүүн зүгэй оронуудай хэлэнүүдээр бэшэгдэһэн түүхын болон угай бэшэгүүдэй баримтанууд дээрэ, архивна материалнууд дээрэ үндэлэлэн бэшэдэг юм.

Шираб Бодиевич имагтал Монгол ороной, Түб Азин оронуудай түүхэ, соёл болбосорол шэнжэлдэг бэшэ, харин Буряад оронойнгоо түүхээр, соёлоор, хуби заяагаар һонирхожо, нилээд олон номуудые бэшэлэн байдаг. Мэдээжэ болоһон номуудыень тоолохо болоо наа, иимэ: «Буряад-монголшуд: түүхэ ба соёл гэгээрэл», «Буряад-монголшуд, бидэ хэдбибди?», «Буряад зон цивилизациатай байгаа гү?», «Сагаалган», «Хүмүүжүүлгэ тухай үгэ» г.м.

1994-2007 онуудта түүхэдэ мартагдаһан, мартагдан алдан ажал ябуулагшад нэрье нэрэгэн, «Буряадай суута ажал ябуулагшад» гэжэ долоон ном хэблэн гаргаа. Энэинһээ гадна тус сёрдэ ородог «Хори-буряадаа гарбалтай суута хүнүүд», «Цыбен Жамцаран», «Цогто Бадмажапов», «Бимбын Ринчен», «Гомбо Бельгаев» гэжэ номуудые бэшэе.

Буряад ороной түүхэдэ эгээл түрүүшынхидэ буряад ба орос хэлэнүүд дээрэ буряадай түүхэ бэшэгүүдые (летописүүдые) зохёон найруулжа бэлэглэе. Тэдэнэй нэрэ: «Буряадай түүхэ бэшэгүүд» (1992), «Буряадай түүхэ бэшэгүүд. 2-дугаар том» (1998), «Бурятские летописи» (1995).

Ш.Б.Чимитдоржиев мүнөө үеын Буряадай үндэлэлгын хүдэлөөндэ, Буряад ороной нийтын ажал ябуулагада эдэхитэйгээр хабаададаг эрдэмтэ гэшэе. Тэрэнэй нэрэ арад зондо, үргэн олонитэдэ мэдээжэ. Буряад арадай түүхые, соёл гэгээрэлые зүбөөр харуулжа гэжэ

Монголой Президент Н. Энхбаяртай

Валентина Владимировна нүхэртгээе

Марина Чимитдоржиева Павел нүхэртгээе. Ленинград. 1990 он

Туяна Шагланова (Чимитдоржиева)

РАН-ай гэшүүн-корреспондент Борис Базаров, түүхын эрдэмтэй кандидат Лариса Чимитдоржиева, «Их Засаг» университетэдэй проректор Цэцэгма

аргагүй ехэ оролдолго гаргана. Буряад-монгол арадай ёһо заншале, хэлэ бэшэгые хамгаалан, олон үгүүлэлнүүдые хэблэлэн байха, элдэб суглаа хурал дээрэ элихэл табилан байха. Буряад арадай Конгрессэй соведэй, ВАРК-ын соведэй, Агван Доржиевай, Элбэк-Доржи Ринчиной нийтын жасын гэшүүн юм.

Ш.Б.Чимитдоржиевай хэһэн ажал хүдэлмэринь үндэрөөр сэгнэгдэнхэй. Тэрэ хадаа Буряадай АССР-эй ба Россин Федерациин эрдэм ухаанай габьяата ажал ябуулагша, Буряад Республиин Правительствоын шангай лауреат, Монгол гүрэнэй эрдэмтэй академийн хүндэтэ гэшүүн, Эрдэм ухаанай ба искусствын Петровско академийн бодото гэшүүн (академик), нүүдэлшэдэй (кочевой цивилизации) Уласхоорондын академийн бо-

дото гэшүүн. Монголшо эрдэмтэдэй Уласхоорондын академийн хүндэтэ гэшүүн. «Хани барисаан» гэжэ орденый кавалер. «Чингис хааны Алдын одон» гэхэн хүндэтэ шагналда хүртэнхэй.

Шираб Бодиевичай саашанхи ажал хүдэлмэридэн амжалта хүсэе! Ургажа ябаа залуур боложо, олон зоной дунда үндэр дээрэ сэгнэгдэжэ ябагы гэжэ хэлэхэ байнабди.

Т.БУДАРИЕВА, Б.ДУГАРОВ.

«Хэжэнгэ» сонин, 2003 оной октябрин 31.

Бэлигма ОРБОДОЕВА шэнэ номоорнь хэблэдэ бэлдэбэ.

«МУЖЧИНЕ - ПУТЬ, А ЖЕНЩИНЕ - ОЧАГ...»

В.В.Наговицын
И.И.Калашников
среди детей

Яркий, красочный, большой настенный, подарочный календарь с цветными фотографиями в сопровождении стихотворений известных бурятских поэтов Баира Дугарова, Намжила Нимбуева, Дондока Улзытуева, комментариями праздничных, знаменательных дат посвятили в честь Года семьи в России талантливые журналисты Альбина Андреева, Дора Михайлова. Выпущен он типографией «Нова-Принт», здесь даны не только адреса, телефоны, а также фамилии, имена, отчества ответственных лиц организаций, агентств, министерств нашей республики по социальной сфере.

Календарь открывает приветствие и новогодние поздравления в связи с объявленным в России Годом семьи Президента-Председателя Правительства Республики Бурятия В.В.Наговицына. Четко отслеживается по месяцам национальные, религиозные и профессиональные праздники, знаменательные даты. Рождество, Белый месяц - Сагаалган, День Защитника Отечества, Международный женский день, Праздник весны и труда, День Победы и другие праздники оформлены прекрасными фотографиями, краткими текстами. Международный День защиты детей, День пожилых, День матери России, День инвалидов вызывают быть всех милосердными. Жизненные примеры, деловые качества, труд главного врача «Аистенка» Натальи Шагдуровой, активиста, руководителя, инвалида Эржены Будаевова, чье имя занесено в энциклопедию «Лучшие люди России», радуют читателей. Много внимания обращено на проблемы создания туристско-рекреационной особой экономической зоны «Байкал» на площади 700 кв.км.

Много фотографий посвящено фольклорным ансамблям, иностранным гостям, туристам. Одним из брендов станет Центр восточной медицины на Байкале на 150 мест и лечебным корпусом на Верхней Берёзовке в Улан-Удэ на 70 мест, которые окажут медпомощь семьям в их оздоровлении.

В конце даны лунный календарь 2008 года с расписаниями хуралов и календарь на 2009 год.

МНОГО ДЕТЕЙ - МНОГО РАДОСТИ

Октябринна Кузьминична Будажапова (на фото справа) - обаятельная, миловидная женщина, умелая хозяйка - выращивает рассаду, огурцы, помидоры и другие овощи. В двух больших теплицах уже с раннего лета созревает урожай для пополнения семейного бюджета. А ещё Октябринна Кузьминична - многодетная мама. У них с супругом Чимит-Даба Дагбаевичем семеро детей. Их первенцу-сыну исполнилось уже 23 года, а самой младшей дочурке Адисе пошёл второй годик.

Старшие дети - Василий и Матвей работают в «Дарханинвестстрой», довольны, Чингис закончил нынче одиннадцатый класс, Валгме - 14 лет. С мамой дома малыши-дошкольники: Гарма, Цыден и маленькая Адиса. Во всем ощущается лад в семье - в улыбках ухаживающих «отхончиков», в приветливости, воспитанности старших детей. Домашняя обстановка хоть и скромная, но привлекает чистотой и порядком.

Дружная семья
Будаевых

Трудолюбию, ответственному отношению к жизни учатся они у родителей. Чимит-Даба Дагбаевич работает в вагонном секторе цехе АВРЗ. В прошлом году, к Всероссийскому Дню Матери, в семье было радостное событие - от имени Иволгинской районной администрации заместитель главы по социальным вопросам Виталий Андреев вручил Октябрине Кузьминичне удобную, практичную микроволновую печь.

Многодетная семья Будаевых - Октябринна Кузьминична и Чимит-Даба Дагбаевича, живёт в Нурселении, в Иволгинском районе.

Вячеслав Цыбикжапов (фото наверху, четвертый справа) рос в многодетной семье на окраине Гусиноозерска, рано остался без родителей. А в 15 лет влюбился в красивую девушку. И решил, что должен быть достоин её любви.

«Женщине достаточно оставаться просто женщиной, а мужчина должен сам выпестить свое тело и дух». В 1987 году, поступив на учебу в Иркутский политехнический институт, Вячеслав пришёл в школу Романова - молодежную, спортивную организацию, основанную иркутянином Антоном Романовым. «Я сразу понял, что это моё. Образ жизни, мысли, поведения, работа над своим духом, изживание своих слабостей». Через несколько лет студент Вячеслав Цыбикжапов стал обладателем красного пояса по каратэ, мастером спорта по армейскому рукопашному бою, выигравшим не один турнир.

Вернувшись на родину, в 1993 году он основал бурятское отделение школы Романова, где сейчас занимаются около трехсот детей и подростков. Женится на любимой девушке, стал отцом пятерых замечательных детей. Избирался депутатом Народного Хурала РБ, а теперь работает заместителем главы администрации родного Селенгинского района.

больше половины из них не выдерживают нагрузок и уходят. И уже четвертый год ребята из школы Романова реализуют проект «Дворовый инструктор». В 2006 году проект выиграл грант общественной палаты России. А в 2007 году, повторив свой прошлогодний успех, получил финансирование уже в размере свыше 600 тысяч рублей. «Если дети не идут к нам, то мы придём к ним» - девиз дворовых инструкторов.

1 июня - Международный День защиты детей. Эти малыши (фото справа) не знают слова «мама». Глаза их широко распахнуты и смотрят на мир с таким радостным удивлением, что шемит сердце. В доме ребёнка «Аистёнок» - первом и пока что единственном для них и ещё ста двадцати малышей родном доме - чисто, тепло и уютно. Здесь мягкие ковры, красивые игрушки, чистая постель, заботливые нянечки и доктора.

Все вроде бы хорошо, но не хватает малышам тепла родительского голоса, сильных отцовских рук. Больше всего среди них социальных сирот - отказных, подкинутых, отобранных у пьющих

горе-родителей. Вместе с тем, Наталья Шагдурова, главный врач «Аистенка», отмечает, что в последние годы растет количество детей, усыновленных российскими семьями. С каждым годом увеличивается число приёмных родителей, а также семей, которые берут детей под опеку. Часть малышей удается вернуть родной маме. Может быть, и эти славные ребята, сидящие рядком под присмотром няни, найдут в скором времени свой родительский дом.

А перспективы создания туристско-рекреационной зоны на Байкале не могут не радовать семью Натальи, Владимира Коциенко из Гремячинска. Будет больше гостей, будут и прибыль семейному бизнесу, и достаток в теплом доме жителей далекого байкальского села.

1 СЕНТЯБРЯ - ДЕНЬ ЗНАНИЙ

В 2007 году победителями инновационных проектов «Образование» стали 97 учителей республики. Все они получили премии Президента РФ в размере 100 тысяч рублей. В Улан-Удэнской школе №9 работают 3 лауреата этой премии - Л.Б.Алексеева, Е.С.Цыдыпова, О.Г.Тогоноева. Феликс Аюев стал лауреатом всероссийского конкурса учителей математики и физики, который проводится ежегодно фондом им. Д.Зимина.

А ещё в прошлом году девятая школа прославилась своими выпускниками, «покорившими Воробьевы горы». Четверо из пяти одиннадцатиклассников Бурятии, выигравших всероссийский конкурс МГУ, оказались учениками 9-й школы.

Ежегодно воспитанники 9-й становятся победителями и призерами республиканских олимпиад.

Все эти успехи - заслуга системы развивающего обучения Эльконина-Давыдова, которая реализуется здесь с 1994 г. Школа №9 получила статус регионального центра развивающего обучения и вошла как структурное подразделение в Международную ассоциацию развивающего обучения. Всего в России действует 6 таких центров. Команда «Байкалята»,

Вячеслав Цыбикжапов - хороший руководитель, примерный семьянин

Главный врач
«Аистенка»
Наталья
Шагдурова
с детьми

Семейный ансамбль
Дымбрыловых
встречает в юрте
зарубежных гостей.

куда входят ученики младших классов - уже дважды лауреат международной Олимпиады школ развивающего обучения.

В 2006 году школа №9 получила премию Президента России в размере 1 миллиона рублей в рамках национального проекта «Образование». И в 2007 году единственная из всех школ республики второй раз стала победителем этой же программы, получив премию Президента Бурятии за проект «Модель сетевого взаимодействия школ РБ, реализующих образовательные программы развивающего обучения». Эти средства были направлены на обучение учителей и методистов сети, куда входят школы не только Бурятии, но и Агинского Бурятского округа и Республики Тыва.

**МОЛОДЫМ - ЖИЛЬЁ,
А СТАРИКАМ ВЕЗДЕ ПОЧЕТ**

*А старики сияют
на солнышке,
Прошедшие перебирают дни,
Считают весны, осени и зимы,
Их речь скупая -
Аромат сандала,
Цветущего раз в десять лет.*

*Они живут,
Как птицы иль деревья,
И умирают, мурро улыбаясь:
В песке у ног играют дети,
Которые достроят дом.*

...В теплых, солнечных домах со всеми удобствами, со своим участком земли поселяется семья молодых жителей республики. В рамках национального проекта «Доступное и комфортное жильё - гражданам России» из федеральных средств им выделяются субсидии на оплату первоначального взноса при получении ипотечного кредита на приобретение жилья, а также погашение части кредита. Не отстают и муниципалитеты. Например, в 2007 году мэрия Улан-Удэ бесплатно выделила этой

Эржена Будаева с сыном

категории горожан 300 участков под строительство в пригородном микрорайоне Светлый.

НЕ ЗАБЫВАЕМ ИНВАЛИДОВ
С 2007 года Фонд создания безбарьерной среды в РБ реализует проекты «Продвижение инклюзивного образования в Бурятии» при поддержке Детского Фонда ООН «Юнисеф» и «Российские организации детей-инвалидов за полную инклюзию детей с инвалидностью».

А самая большая радость - новоселье. В новом, специализированном доме для Улан-Удэ сданы вторая и третья очереди. В Бурятии продолжается Год семьи.

Бэлигма ОРБОДОЕВА
использовала календарь
«2008. Год семьи».

№96(21639)

Дүхэрэг

№33(591)

Понедельник, 25

ПЕРВЫЙ КАНАЛ

- 06.00 «ДОБРОЕ УТРО»
10.00 НОВОСТИ
10.05 «МАЛАХОВ +»
11.20 «МОДНЫЙ ПРИГОВОР»
12.20 «КОНТРОЛЬНАЯ ЗАКУПКА»
13.00 НОВОСТИ
13.20 Т/С «АГЕНТ НАЦИОНАЛЬНОЙ БЕЗОПАСНОСТИ»
14.20 «ДЕТЕКТИВЫ»
15.00 ДРУГИЕ НОВОСТИ
15.20 «ПОНЯТЬ. ПРОСТИТЬ»
16.00 НОВОСТИ
16.20 Т/С «ОГОНЬ ЛЮБВИ»
17.10 «ДАВАЙ ПОЖЕНИМСЯ!»
18.00 «ФЕДЕРАЛЬНЫЙ СУДЬЯ»
19.00 ВЕЧЕРНИЕ НОВОСТИ
19.20 ЖДИ МЕНЯ
20.10 Т/С «МОНТЕКРИСТО»
22.00 «ВРЕМЯ»
22.30 Т/С «ПОСЛЕДНЯЯ РЕПРОДУКЦИЯ»
23.30 «НА НОЧЬ ГЛЯДЯ»
00.20 «АБСОЛЮТНАЯ ВЛАСТЬ»
01.10 «СЕМЬ ПОКОЛЕНИЙ РОК-Н-РОЛЛА»
02.00 «ОФИС»
02.30 Х/Ф «НОВАЯ ФРАНЦИЯ»
04.50 «ЗВЕРИ: ТЫ - МНЕ, Я - ТЕБЕ» ДО 0.45

«РОССИЯ»

- 06.00 «ДОБРОЕ УТРО, РОССИЯ!»
09.55 Х/Ф «БЕЛЫЙ ХОЛСТ»
11.45 ВЕСТИ. ДЕЖУРНАЯ ЧАСТЬ
12.00 ВЕСТИ
12.20 ВЕСТИ-БУРЯТИЯ
12.35 М/Ф «НУ, ПОГОДИ!»
13.20 Х/Ф «ТРИ ПОЛУГРАЦИИ»
15.00 ВЕСТИ
15.20 ВЕСТИ-БУРЯТИЯ
15.40 Х/Ф «ТРИ ПОЛУГРАЦИИ»
17.30 Т/С «КУЛАГИН И ПАРТНЕРЫ»
18.00 ВЕСТИ
18.30 ВЕСТИ-БУРЯТИЯ
18.50 ВЕСТИ. ДЕЖУРНАЯ ЧАСТЬ
19.05 Т/С «ЖЕНЩИНА БЕЗ ПРОШЛОГО»
20.00 Т/С «РОДНЫЕ ЛЮДИ»
21.00 ВЕСТИ
21.30 ВЕСТИ-БУРЯТИЯ
21.50 «СПОКОЙНОЙ НОЧИ, МАЛЫШИ!»
22.00 Т/С «КОЛДОВСКАЯ ЛЮБОВЬ»
23.00 Т/С «ОСЕННИЙ ДЕТЕКТИВ»
23.55 ПРЕМЬЕРА. «ГОРОДОК»
00.50 «ВЕСТИ+»
01.10 «ЧЕСТНЫЙ ДЕТЕКТИВ»
01.40 Т/С «ГОРЫНЫЧ И ВИКТОРИЯ»

КУЛЬТУРА

- 08.00 «ЕВРОНЬЮС» НА РУССКОМ ЯЗЫКЕ
11.00 НОВОСТИ КУЛЬТУРЫ
11.20 «В ГЛАВНОЙ РОЛИ...» У ЮЛИАНА МАКАРОВА

- 11.50 Д/С «ИСТОРИЯ ПРОИЗВЕДЕНИЯ ИСКУССТВА»
12.20 Х/Ф «ПУТЬ К ПРИЧАЛУ»
13.50 Д/Ф «ПЕТЕЯВЕЗИ. ОПЛОТ ВЕРЫ»
14.05 Т/Ф «МЕГРЭ КОЛЕБЛЕТСЯ»
17.00 VII МОЛОДЕЖНЫЕ ДЕЛЬФИЙСКИЕ ИГРЫ РОССИИ. «В СЕМЬЕ НАШЕ БУДУЩЕЕ!»
17.25 М/Ф «ДЕРЕЗА»
17.40 «ВСТРЕЧА С ГЕНИЕМ». ХУДОЖЕСТВЕННЫЙ ФИЛЬМ (КАНАДА, 1996). РЕЖИССЕР Р.МОЗЕР. «РАПСОДИЯ ЛИСТА»
18.30 Д/Ф «ЛУЦИИ КОРНЕЛИИ СУЛЛА»
18.35 Д/С «ЧЕЛОВЕК И ЛЬВЫ»
19.00 90 ЛЕТ СО ДНЯ РОЖДЕНИЯ ЛЕОНАРДА БЕРНСТАЙНА. ДЖ.ГЕРШВИН. «РАПСОДИЯ В СТИЛЕ БЛЮЗ». «АМЕРИКАНЕЦ В ПАРИЖЕ». ДИРИЖЕР Л.БЕРНСТАЙН
19.45 ДОСТОЯНИЕ РЕСПУБЛИКИ. КРЕСТОВОЗДВИЖЕНСКИЙ СОБОР (ТУТАЕВ)
20.00 ТАЙНЫ РУССКОГО ОРУЖИЯ. «РУССКИЕ ТВЕРДЫНИ»
20.30 НОВОСТИ КУЛЬТУРЫ
20.50 Х/Ф «ПРЕДСЕДАТЕЛЬ»
23.30 Д/Ф «ДОРОГА СВЯТОГО ИАКОВА: ПАЛОМНИЧЕСТВО В САНТЬЯГО ДЕ КОМПОСТЕЛА»
23.45 Д/Ф «МАТЧ СТОЛЕТИЯ. РУССКИЕ ПРОТИВ ФИШЕРА»
00.30 НОВОСТИ КУЛЬТУРЫ
00.50 Х/Ф «ПИТЕР КИНГДОМ» 10 С.
01.40 Д/Ф «ОТСТАВНОЙ УЧИТЕЛЬ»
02.20 Д/Ф «ПЕТЕЯВЕЗИ. ОПЛОТ ВЕРЫ»
02.40 Д/С «ОСТРОВ ЧУДЕС»
03.35 Д/Ф «КАТМАНДУ. КОРОЛЕВСТВО У ПОДНОЖЬЯ ГИМАЛАЕВ»

«Ариг Ус»

- 08.10 «АБИТУРИЕНТ-2008». ПОГОДА ЗНАКИ ЗОДИАКИ
08.30 М/С «ОХ, УЖ ЭТИ ДЕТКИ»
09.00 «УЛАН-УДЭ: ИНСТРУКЦИЯ ПО ПРИМЕНЕНИЮ. ПОГОДА
09.30 ИНТУИЦИЯ
10.30 Т/С «СЧАСТЛИВЫ ВМЕСТЕ»
11.30 Т/С «САША ПЛЮС МАША»
12.00 М/С «ШОУ РЕНА И СТИМПИ»
12.30 М/Ф «ДЕТКИ ПОДРОСЛИ»

«Тивиком»

- 07.00 «САМ СЕБЕ ХОЗЯИН»
07.30 Д/Ф «ХРАНИТЕЛИ ДОЖДЕВОГО ЛЕСА». Ч.1
08.05 «ДОРОГАЯ ПЕРЕДАЧА»
08.30 «РАДИ СМЕХА»
09.25 «ОЧЕВИДЕЦ ПРЕДСТАВЛЯЕТ: САМОЕ СМЕШНОЕ»
10.30 НОВОСТИ «24».
11.00 «В ЧАС ПИК»
12.00 «ЧАС СУДА» С ПАВЛОМ АСТАХОВЫМ
13.00 Д/Ф «ХРАНИТЕЛИ ДОЖДЕВОГО ЛЕСА». Ч.1
13.30 НОВОСТИ «24».
14.00 «ЗВАННЫЙ УЖИН»
14.55 Х/Ф «БЕШЕНЫЕ АКУЛЫ»
17.05 Х/Ф «ДИНОКРОК»
19.00 «В ЧАС ПИК»
20.00 «НАШ ГОРОД»
20.30 НОВОСТИ «24».
21.00 Т/С «ОПЕРА. ХРОНИКИ УБОЙНОГО ОТДЕЛА»
22.00 «СОЛДАТЫ. ДЕМБЕЛЬСКИЙ АЛЬБОМ»
23.00 «ФАНТАСТИЧЕСКИЕ ИСТОРИИ»: «ПАРАЛЛЕЛЬНЫЕ МИРЫ» 00.00 «НАШ ГОРОД»
00.30 НОВОСТИ «24».

«СТС - БАЙКАЛ»

- 00.25, 00.50, 01.20, 01.55, 02.20, 02.50, 03.20 СКАЖИ НА СТС-БАЙКАЛ
18.55, 20.05, 21.55, 23.35, 00.55, 01.55 ПРОГНОЗ ПОГОДЫ: БУРЯТИЯ
06.00 ПРОФИЛАКТИКА
18.30 ИСТОРИИ В ДЕТАЛЯХ НА СТС-БАЙКАЛ
19.00 Т/С «ПАПИНЫ ДОЧКИ»
20.00 Т/С «РЫЖАЯ»
21.00 Т/С «АТЛАНТИДА»
21.58 СКАЖИ!
22.00 Х/Ф «ДЕБУШКА НА ТАНКЕ»
00.00 ИСТОРИИ В ДЕТАЛЯХ НА СТС-БАЙКАЛ
00.30 СЛАВА БОГУ, ТЫ ПРИШЕЛ!
01.45 Х/Ф «ЗОЛОТОЙ ЧАС»
03.15 Т/С «ЗАЧАРОВАННЫЕ»
04.10 МУЗЫКА НА СТС-БАЙКАЛ

ДТВ

- 09.00 УДАЧНОЕ УТРО
09.50 МУЗЫКА НА ДТВ
09.55 ТЕЛЕМАГАЗИН
10.25, 10.40, 10.55, 11.10 М/Ф
11.30 САМОЕ СМЕШНОЕ ВИДЕО
12.00 «ОСТОРОЖНО, МОДЕРН-2!»
12.30 Х/Ф «КОМИССАР РЕКС» 43 С.
13.30 Х/Ф «ФАНТ-2»
15.30 «УТОМЛЕННЫЕ СЛАВОЙ»
16.00 ТЕРРИТОРИЯ ПРИЗРАКОВ
17.00 Х/Ф «КОМИССАР РЕКС» 44 С.
18.00 Х/Ф «БЕЗМОЛВНЫЙ СВИДЕТЕЛЬ» 122 С.
18.30 Х/Ф «С.С.I. МЕСТО ПРЕСТУПЛЕНИЯ НЬЮ-ЙОРК» 216 С.
19.30 Х/Ф «ДВОЙНАЯ РОКИРОВКА»
21.30 ЧУДЕСА СО ВСЕГО СВЕТА
22.30 «ОСТОРОЖНО, МОДЕРН-2!»
23.00 САМОЕ СМЕШНОЕ ВИДЕО
23.30 САМОЕ НЕВЕРОЯТНОЕ ВИДЕО
00.30 Х/Ф «БЕЗМОЛВНЫЙ СВИДЕТЕЛЬ» 123 С.
01.00 Х/Ф «С.С.I. МЕСТО ПРЕСТУПЛЕНИЯ НЬЮ-ЙОРК» 219 С.
02.00 «ГОЛЫЕ И СМЕШНЫЕ»
02.30 ЧУДЕСА СО ВСЕГО СВЕТА
03.25 АВТОНОВОСТИ «КАРДАННЫЙ ВАЛ +»
03.55 «ГОЛЫЕ И СМЕШНЫЕ»
04.25 «В ЗАСАДЕ»

Вторник, 26

ПЕРВЫЙ КАНАЛ

- 06.00 «ДОБРОЕ УТРО»
10.00 НОВОСТИ
10.05 «МАЛАХОВ +»
11.20 «МОДНЫЙ ПРИГОВОР»
12.20 «КОНТРОЛЬНАЯ ЗАКУПКА»
13.00 НОВОСТИ
13.20 Т/С «АГЕНТ НАЦИОНАЛЬНОЙ БЕЗОПАСНОСТИ»
14.20 «ДЕТЕКТИВЫ»
15.00 ДРУГИЕ НОВОСТИ
15.20 «ПОНЯТЬ. ПРОСТИТЬ»
16.00 НОВОСТИ
16.20 Т/С «ОГОНЬ ЛЮБВИ»
17.10 «ДАВАЙ ПОЖЕНИМСЯ!»
18.00 «ФЕДЕРАЛЬНЫЙ СУДЬЯ»
19.00 ВЕЧЕРНИЕ НОВОСТИ
19.20 «ПУСТЬ ГОВОРЯТ»
20.10 «СЛЕД»
21.00 Т/С «МОНТЕКРИСТО»
22.00 «ВРЕМЯ»
22.30 Т/С «ПОСЛЕДНЯЯ РЕПРОДУКЦИЯ»
23.30 «НА НОЧЬ ГЛЯДЯ»
00.20 «АБСОЛЮТНАЯ ВЛАСТЬ»
01.10 «КАЛИФРЕНИЯ»
01.40 «ОФИС»
02.10 Х/Ф «ВЕЛИЧАЙШАЯ ИЗ ИГР»
04.30 Т/С «ЖИЗНЬ ПОД НОГАМИ»
05.20 «ДЕТЕКТИВЫ» ДО 0.50

«РОССИЯ»

- 18.30 ВЕСТИ-БУРЯТИЯ
18.50 ВЕСТИ. ДЕЖУРНАЯ ЧАСТЬ
19.05 Т/С «ЖЕНЩИНА БЕЗ ПРОШЛОГО»
20.00 Т/С «РОДНЫЕ ЛЮДИ»
21.00 ВЕСТИ
21.30 ВЕСТИ-БУРЯТИЯ
21.50 «СПОКОЙНОЙ НОЧИ, МАЛЫШИ!»
22.00 Т/С «КОЛДОВСКАЯ ЛЮБОВЬ»
23.00 Т/С «ОСЕННИЙ ДЕТЕКТИВ»
23.55 ПРЕМЬЕРА. «СЕКРЕТЫ ВЕЧНОЙ МОЛОДОСТИ»
00.50 «ВЕСТИ+»
01.10 Х/Ф «СВИДЕТЕЛЬ НА СВАДЬБЕ»
03.00 «КИНЕСКОП» КИНОФЕСТИВАЛЬ В ЛОКАРНО. ДО 22.57

КУЛЬТУРА

- 07.30 «ЕВРОНЬЮС» НА РУССКОМ ЯЗЫКЕ
11.00 НОВОСТИ КУЛЬТУРЫ
11.20 «В ГЛАВНОЙ РОЛИ...» У ЮЛИАНА МАКАРОВА
11.50 Д/С «ИСТОРИЯ ПРОИЗВЕДЕНИЯ ИСКУССТВА»
12.20 Х/Ф «В ОГНЕ БРОДА НЕТ»
13.50 Д/Ф «ЦЕРКОВЬ В ДЕРЕВНЕ ВИЗ. ЦЕЛЬ ПИЛИГРИМОВ»
14.10 К 105-ЛЕТИЮ СО ДНЯ РОЖДЕНИЯ НАТАЛИИ САЦ. «ИЩИТЕ РОЗУ...»
14.50 НЕИЗВЕСТНЫЙ ПЕТЕРГОФ
15.15 Т/Ф «МЕГРЭ У МИНИСТРА» 1 С.
16.30 «ЕВГЕНИЙ ВЕСНИК. КУРЬЕЗЫ, ТЕАТР, КИНО, ЖИЗНЬ». 6 Ч.
17.00 М/С «ВОКРУГ СВЕТА С ВИЛЛИ ФОГОМ»
17.25 М/Ф «КОРАБЛИК»
17.40 «ВСТРЕЧА С ГЕНИЕМ». ХУДОЖЕСТВЕННЫЙ ФИЛЬМ (КАНАДА, 1999). РЕЖИССЕР Г.ЛИНЧ. »УИНСЛОУ ХОМЕР. НЕОБЫКНОВЕННЫЙ АМЕРИКАНЕЦ»
18.30 Д/Ф «ФРАНЦ ШУБЕРТ»
18.35 Д/С «ЧЕЛОВЕК И ЛЬВЫ»
19.00 Д/Ф «КАСТЕЛЬ ДЕЛЬ МОНТЕ. КАМЕННОЯ КОРОНА АПУЛИИ»
19.15 ПИАНИСТЫ XXI ВЕКА. ИГРАЕТ БОРИС БЕРЕЗОВСКИЙ
20.00 ТАЙНЫ РУССКОГО ОРУЖИЯ. «ЗАКРЫВШИЙ НЕБО»
20.30 НОВОСТИ КУЛЬТУРЫ
20.50 Х/Ф «ВРЕМЯ, ВПЕРЕД!»
23.20 Д/Ф «КАРТАХЕНА. ИСПАНСКАЯ КРЕПОСТЬ НА КАРИБСКОМ МОРЕ»

«Ариг Ус»

- 23.35 Д/Ф «ГЕНЕРАЛ РОЩИН, МУЖ МАРГАРИТЫ»
00.30 НОВОСТИ КУЛЬТУРЫ
00.50 Х/Ф «ИНЗЕЕНЬ-МАЛИНА»
02.10 Д/Ф «КУРЕХИН»
02.55 Д/С «ОСТРОВ ЧУДЕС»

«Ариг Ус»

- 06.30 ВОСТОЧНЫЙ ЭКСПРЕСС. ПОГОДА. НОВОСТИ
07.10 «АБИТУРИЕНТ-2008». ЗНАКИ ЗОДИАКИ
07.30 «УЛАН-УДЭ: ИНСТРУКЦИЯ ПО ПРИМЕНЕНИЮ. ПОГОДА
08.00 «ТАКСИ»
08.30 М/С «ОХ, УЖ ЭТИ ДЕТКИ»
09.00 ВОСТОЧНЫЙ ЭКСПРЕСС. ПОГОДА
09.30 ИНТУИЦИЯ
10.30 Т/С «СЧАСТЛИВЫ ВМЕСТЕ»
11.30 Т/С «ГУМАНОИДЫ В КОРОЛЕВЕ»
12.00 М/С «ШОУ РЕНА И СТИМПИ»
12.30 М/Ф «ДЕТКИ ПОДРОСЛИ»
13.00 М/С «ПРИКЛЮЧЕНИЯ ДЖИММИ НЕЙРОНА»
13.30 М/С «ГУБКА БОБ КВАДРАТНЫЕ ШТАНЫ»
14.00 М/С «НОЙ ЗНАЕТ ВСЕ»
14.30 «ГУМАНОИДЫ В КОРОЛЕВЕ»
15.00 «ПОБЕДОНОСНЫЙ ГОЛОС ВЕРУЮЩЕГО». ЗНАКИ ЗОДИАКИ
15.30 «ДОМ-2. LIVE»
17.20 Х/Ф «ТАКСИ - 4»
19.00 ВОСТОЧНЫЙ ЭКСПРЕСС. ПОГОДА
19.15 «АБИТУРИЕНТ-2008». ЗНАКИ ЗОДИАКИ
19.30 «УНИВЕР»
20.00 «ВОСТОЧНЫЙ ЭКСПРЕСС» ПОГОДА. НОВОСТИ
20.35 «УЛАН-УДЭ: ИНСТРУКЦИЯ ПО ПРИМЕНЕНИЮ»
21.00 Т/С «СЧАСТЛИВЫ ВМЕСТЕ»
21.30 «УНИВЕР»
22.00 «ДОМ-2. ГОРОД ЛЮБВИ». ЗНАКИ ЗОДИАКИ
23.00 ВОСТОЧНЫЙ ЭКСПРЕСС. ПОГОДА. НОВОСТИ
23.35 Х/Ф «ТАНЦУЙ ДО УПАДУ!»

«Тивиком»

- 06.30 «ЭКСТРЕМАЛЬНЫЕ ИСТОРИИ»
07.00 «НАШ ГОРОД»
07.30 Д/Ф «ХРАНИТЕЛИ ДОЖДЕВОГО ЛЕСА». Ч.2
08.00 «ДОРОГАЯ ПЕРЕДАЧА»

«СТС - БАЙКАЛ»

- 08.30 Т/С «СЕКРЕТНЫЕ МАТЕРИАЛЫ»
09.30 «СОЛДАТЫ. ДЕМБЕЛЬСКИЙ АЛЬБОМ»
10.30 «НАШ ГОРОД»
11.00 «В ЧАС ПИК»
12.00 «ЧАС СУДА» С ПАВЛОМ АСТАХОВЫМ
13.00 «НАШ ГОРОД»
13.30 НОВОСТИ «24».
14.00 «ЗВАННЫЙ УЖИН»
14.55 КИНО: «БРАТЬЯ БАНДИТЫ»
17.00 Т/С «СЕКРЕТНЫЕ МАТЕРИАЛЫ»
17.55 Т/С «ОПЕРА. ХРОНИКИ УБОЙНОГО ОТДЕЛА»
19.00 «В ЧАС ПИК»
20.00 «НАШ ГОРОД»
20.30 НОВОСТИ «24».
21.00 Т/С «ОПЕРА. ХРОНИКИ УБОЙНОГО ОТДЕЛА»
22.00 «СОЛДАТЫ. ДЕМБЕЛЬСКИЙ АЛЬБОМ»
23.00 «ФАНТАСТИЧЕСКИЕ ИСТОРИИ»: «ЧУДЕСНЫЕ ИСЦЕЛЕНИЯ»
00.00 «НАШ ГОРОД»
00.30 НОВОСТИ «24».
01.00 «АКТУАЛЬНОЕ ЧТИВО»
01.15 Х/Ф «ПАУКИ»
03.00 «НАШ ГОРОД»

«СТС - БАЙКАЛ»

- 15.30 М/С «КЛУБ ВИНКС - ШКОЛА ВОЛШЕБНИЦ»
16.00 Т/С «ТАИНСТВЕННЫЙ ПОРТАЛ»
16.30 ГАЛИЛЕО
17.00 Т/С «МОЯ ПРЕКРАСНАЯ НЯНЯ»
17.30 Т/С «ЖНЕЦ»
18.30 ИСТОРИИ В ДЕТАЛЯХ НА СТС-БАЙКАЛ
19.00 Т/С «ПАПИНЫ ДОЧКИ»
20.00 Т/С «РЫЖАЯ»
21.00 Т/С «АТЛАНТИДА»
21.58 СКАЖИ!
22.00 Х/Ф «УБИЙЦЫ НА ЗАМЕНУ»
23.40 6 КАДРОВ
00.00 ИСТОРИИ В ДЕТАЛЯХ НА СТС-БАЙКАЛ
00.30 СЛАВА БОГУ, ТЫ ПРИШЕЛ!
01.45 Т/С «ТАНЦЫ ПОД ЗВЕЗДАМИ»
03.45 Т/С «ЗАЧАРОВАННЫЕ»
04.10 МУЗЫКА НА СТС-БАЙКАЛ

ДТВ

- 09.00 УДАЧНОЕ УТРО
09.50 МУЗЫКА НА ДТВ
09.55 ТЕЛЕМАГАЗИН
10.25, 10.40, 10.55, 11.10 М/Ф
11.30 САМОЕ СМЕШНОЕ ВИДЕО
12.00 «ОСТОРОЖНО, МОДЕРН-2!»
12.30 Х/Ф «КОМИССАР РЕКС» 44 С.
13.30 Х/Ф «ФАНТ-2»
15.30 «УТОМЛЕННЫЕ СЛАВОЙ»
16.00 ТЕРРИТОРИЯ ПРИЗРАКОВ
17.00 Х/Ф «КОМИССАР РЕКС» 45 С.
18.00 Х/Ф «БЕЗМОЛВНЫЙ СВИДЕТЕЛЬ» 123 С.
18.30 Х/Ф «С.С.I. МЕСТО ПРЕСТУПЛЕНИЯ НЬЮ-ЙОРК» 219 С.
19.25 Х/Ф «ДВОЙНАЯ РОКИРОВКА-2»
21.30 ЧУДЕСА СО ВСЕГО СВЕТА
22.30 «ОСТОРОЖНО, МОДЕРН-2!»
23.00 САМОЕ СМЕШНОЕ ВИДЕО
23.30 САМОЕ НЕВЕРОЯТНОЕ ВИДЕО
00.30 Х/Ф «БЕЗМОЛВНЫЙ СВИДЕТЕЛЬ» 124 С.
01.00 Х/Ф «С.С.I. МЕСТО ПРЕСТУПЛЕНИЯ НЬЮ-ЙОРК» 220 С.
02.00 «ГОЛЫЕ И СМЕШНЫЕ»
02.30 ЧУДЕСА СО ВСЕГО СВЕТА
03.25 АВТОНОВОСТИ «КАРДАННЫЙ ВАЛ +»
03.55 «ГОЛЫЕ И СМЕШНЫЕ»
04.25 Х/Ф «ДЕТЕКТИВ НЭШ БРИДЖЕС» 9 С.
05.10 ЗВОНОК УДАЧИ
07.10 Т/С «СЕКРЕТНЫЙ АГЕНТ МАКГАЙВЕР»

Среда, 27

ПЕРВЫЙ КАНАЛ

- 06.00 «ДОБРОЕ УТРО»
10.00 НОВОСТИ
10.05 «МАЛАХОВ +»
11.20 «МОДНЫЙ ПРИГОВОР»

«РОССИЯ»

- 12.20 «КОНТРОЛЬНАЯ ЗАКУПКА»
13.00 НОВОСТИ
13.20 Т/С «АГЕНТ НАЦИОНАЛЬНОЙ БЕЗОПАСНОСТИ»
14.20 «ДЕТЕКТИВЫ»
15.00 ДРУГИЕ НОВОСТИ
15.20 «ПОНЯТЬ. ПРОСТИТЬ»

«Ариг Ус»

- 16.00 НОВОСТИ
16.20 Т/С «ОГОНЬ ЛЮБВИ»
17.10 «ДАВАЙ ПОЖЕНИМСЯ!»
18.00 «ФЕДЕРАЛЬНЫЙ СУДЬЯ»
19.00 ВЕЧЕРНИЕ НОВОСТИ
19.20 «ПУСТЬ ГОВОРЯТ»
20.10 «СЛЕД»

«Тивиком»

- 21.00 Т/С «МОНТЕКРИСТО»
22.00 «ВРЕМЯ»
22.30 Т/С «ПОСЛЕДНЯЯ РЕПРОДУКЦИЯ»
23.30 «НА НОЧЬ ГЛЯДЯ»
00.10 «АБСОЛЮТНАЯ ВЛАСТЬ»
01.00 «КАЛИФРЕНИЯ»

«СТС - БАЙКАЛ»

- 01.30 «ОФИС»
02.00 «ПРЕМИЯ КАНДИНСКОГО»
02.30 Х/Ф «ЛЕТНИЙ ДОЖДЬ»
04.40 Т/С «ЖИЗНЬ ПОД НОГАМИ»
05.30 «ДЕТЕКТИВЫ» ДО 0.55

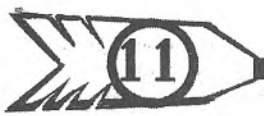

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like 'РОССИЯ', 'ДОБРОЕ УТРО, РОССИЯ!', 'СЕРГЕЙ ГЕРАСИМОВ. БОГАТЫРСКАЯ СИМФОНΙΑ'.

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like 'САЛВАДОР ДЕ БАИЯ. ГОРОД ТЫСЯЧИ ЦЕРКВЕЙ', '100 ЛЕТ СО ДНЯ РОЖДЕНИЯ СУЛАМИФИ МЕССЕРЕР'.

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like 'ДЕТКИ ПОДРОСЛИ', 'ПРИКЛЮЧЕНИЯ ДЖИММИ НЕЙРОНА', 'ГУБКА БОБ КВАДРАТНЫЕ ШТАНЫ'.

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like 'В ЧАС ПИК', 'НАШ ГОРОД', 'ДАМСКИЕ ШТУЧКИ'.

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like 'СКАЖИ!', 'КОСМИЧЕСКИЕ ЯЙЦА', '6 КАДРОВ'.

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like 'КУЛЬТУРА', 'ЕВРОНЬЮС НА РУССКОМ ЯЗЫКЕ'.

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like 'АРИГ УС', 'ВОСТОЧНЫЙ ЭКСПРЕСС. ПОГОДА. НОВОСТЯ'.

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like 'ТИВИКОМ', 'ЭКСТРЕМАЛЬНЫЕ ИСТОРИИ', 'НАШ ГОРОД'.

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like 'СТС - БАЙКАЛ', 'ЗЕНА - КОРОЛЕВА ВОИНОВ', 'СМЕШАРИКИ'.

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like 'ДТВ', 'УДАЧНОЕ УТРО', 'МУЗЫКА НА ДТВ'.

ОТДЕЛ РЕКЛАМЫ • 21-62-62 • ОТДЕЛ РЕКЛАМЫ

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like 'Четверг, 28', 'ПЕРВЫЙ КАНАЛ', 'ДОБРОЕ УТРО', 'НОВОСТИ'.

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like 'ВЕСТИ', 'ДЕЖУРНАЯ ЧАСТЬ', 'ЖЕНЩИНА БЕЗ ПРОШЛОГО'.

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like 'ОЛЕГ ЛУНДСТРЕМ. ПОПУРРИ НА ТЕМЫ ПРОЖИТОЙ ЖИЗНИ'.

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like 'ТИВИКОМ', 'ЭКСТРЕМАЛЬНЫЕ ИСТОРИИ', 'НАШ ГОРОД'.

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like 'ИСТОРИИ В ДЕТАЛЯХ НА СТС-БАЙКАЛ', 'ЗВЕЗДНЫЕ ВРАТА'.

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like 'РОССИЯ', 'ДОБРОЕ УТРО, РОССИЯ!', 'ТОЛИ'.

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like 'КУЛЬТУРА', 'ЕВРОНЬЮС НА РУССКОМ ЯЗЫКЕ', 'НОВОСТИ КУЛЬТУРЫ'.

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like 'АРИГ УС', 'ВОСТОЧНЫЙ ЭКСПРЕСС. ПОГОДА. НОВОСТЯ'.

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like 'СТС - БАЙКАЛ', 'СОЛДАТЫ. ДЕМБЕЛЬСКИЙ АЛЬБОМ'.

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like 'ДТВ', 'УДАЧНОЕ УТРО', 'МУЗЫКА НА ДТВ'.

ОТДЕЛ РЕКЛАМЫ • 21-62-62 • ОТДЕЛ РЕКЛАМЫ

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like 'Пятница, 29', 'ПЕРВЫЙ КАНАЛ', 'ДОБРОЕ УТРО', 'НОВОСТИ'.

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like 'ДРУГИЕ НОВОСТИ', 'ПОНЯТЬ. ПРОСТИТЬ', 'НОВОСТИ'.

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like 'БЕЛЫЕ ЦЫПОЧКИ', 'СОРОКАЛЕТНИЙ ДЕВСТВЕННИК'.

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like 'РОССИЯ', 'ДОБРОЕ УТРО, РОССИЯ!', 'МУСУЛЬМАНЕ'.

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like 'ВЕСТИ. ДЕЖУРНАЯ ЧАСТЬ', 'ЖЕНЩИНА БЕЗ ПРОШЛОГО'.

№96(21639)

Дүжэрнэ

№33(591)

КУЛЬТУРА

- 07.30 «ЕВРОНЬЮС» НА РУССКОМ ЯЗЫКЕ
11.00 НОВОСТИ КУЛЬТУРЫ
11.20 «В ГЛАВНОЙ РОЛИ...» У ЮЛИАНА МАКАРОВА
11.50 Д/С «ИСТОРИЯ ПРОИЗВЕДЕНИЙ ИСКУССТВА»
12.15 ШЕДЕВРЫ СТАРОГО КИНО. «СЛУЧАЙНАЯ ВСТРЕЧА». ХУДОЖЕСТВЕННЫЙ ФИЛЬМ (К/СТ «РОТ-ФРОНТ», 1936). РЕЖИССЕР И.САВЧЕНКО
13.30 Д/Ф «ТАДЖ-МАХАЛ. ПАМЯТНИК ВЕЧНОЙ ЛЮБВИ»
13.45 К ЮБИЛЕЮ ГАЛИНЫ ШЕРГОВОЙ. «ОСЕННИЕ ПОРТРЕТЫ» НЕИЗВЕСТНЫЙ ПЕТЕРГОФ
14.15 Т/Ф «ПОПЕЧИТЕЛИ»
14.40 Т/Ф «ВОКРУГ СВЕТА С ВИЛЛИ ФОГОМ»
17.25 М/Ф «ФУТБОЛЬНЫЕ ЗВЕЗДЫ»
17.45 «НАШ ПАПА - МАЙОНЕЗ» (ЛЕН-ФИЛЬМ, 1987). РЕЖИССЕР Ю.АФАНАСЬЕВ. «ВАЛЕРКА, РЭМКА +...» (ОДЕССКАЯ К/СТ, 1970). РЕЖИССЕР В.КОЗАЧКОВ. КОРОТКОМЕТРАЖНЫЕ ХУДОЖЕСТВЕННЫЕ ФИЛЬМЫ
18.30 Д/Ф «ЭМИЛИЙ ЛЕНЦ»
18.35 Д/С «ЧЕЛОВЕК И ЛЬВЫ»
19.00 Д/Ф «ТРОЯ. АРХЕОЛОГИЧЕСКИЕ РАСКОПКИ НА СУДЬБОНОСНОЙ ГОРЕ»
19.15 ПИАНИСТЫ ХХИ ВЕКА. ЕВГЕНИЙ КИСИН
20.00 ТАИНЫ РУССКОГО ОРУЖИЯ. «ОБРАТНЫЙ ОТСЧЕТ»

- 20.30 НОВОСТИ КУЛЬТУРЫ
20.50 Х/Ф «О БЕДНОМ ГУСАРЕ ЗАМОЛВИТЕ СЛОВО»
23.35 ЛИНИЯ ЖИЗНИ. МИХАИЛ РОЖКОВ
00.30 НОВОСТИ КУЛЬТУРЫ
00.50 Х/Ф «ЩИТ МИНЕРВЫ»
02.15 «ВСЕ ЭТО ДЖАЗ». ПОЕТ ХОЛЛИ КОУЛ
02.55 «СФЕРЫ»
03.35 МУЗЫКАЛЬНЫЙ МОМЕНТ. И.С.-БАХ. БРАНДЕНБУРГСКИЙ КОНЦЕРТ N3

Ариг Ус

- 06.30 ВОСТОЧНЫЙ ЭКСПРЕСС. ПОГОДА. НОВОСТЯ
07.10 «АБИТУРИЕНТ-2008». ЗНАКИ ЗОДИАКИ
07.30 «УЛАН-УДЭ: ИНСТРУКЦИЯ ПО ПРИМЕНЕНИЮ». ПОГОДА
08.00 «ТАКСИ»
08.30 М/С «ОХ, УЖ ЭТИ ДЕТКИ»
09.00 ВОСТОЧНЫЙ ЭКСПРЕСС. ПОГОДА
09.30 ИНТУИЦИЯ
10.30 Т/С «СЧАСТЛИВЫ ВМЕСТЕ»
11.30 Т/С «ГУМАНОИДЫ В КОРОЛЕВЕ»
12.00 М/С «ШОУ РЕНА И СТИМПИ»
12.30 М/Ф «ДЕТКИ ПОДРОСЛИ»
13.00 М/С «ПРИКЛЮЧЕНИЯ ДЖИММИ НЕЙРОНА»
13.30 М/С «ГУБКА БОБ КВАДРАТНЫЕ ШТАНЫ»
14.00 М/С «НОЙ ЗНАЕТ ВСЕ»
14.30 «ГУМАНОИДЫ В КОРОЛЕВЕ»
15.00 «ПОБЕДОНОСНЫЙ ГОЛОС ВЕРУЮЩЕГО». ЗНАКИ ЗОДИАКИ
15.30 «ДОМ-2. LIVE»

- 17.10 Х/Ф «ДЖИННА ВЫЗЫВАЛИ?»
19.00 ВОСТОЧНЫЙ ЭКСПРЕСС. ПОГОДА
19.15 «АБИТУРИЕНТ-2008». ЗНАКИ ЗОДИАКИ
19.30 К 70-ЛЕТИЮ ЮБИЛЕЮ ЖЕЛЕЗНОДОРОЖНОГО РАЙОНА Г. УЛАН-УДЭ
20.00 «ВОСТОЧНЫЙ ЭКСПРЕСС» ПОГОДА. НОВОСТЯ
20.35 «УЛАН-УДЭ: ИНСТРУКЦИЯ ПО ПРИМЕНЕНИЮ»
21.00 «ИНТУИЦИЯ»
22.00 «ДОМ-2. ГОРОД ЛЮБВИ». ЗНАКИ ЗОДИАКИ
23.00 ВОСТОЧНЫЙ ЭКСПРЕСС. ПОГОДА. НОВОСТЯ
23.35 НАША RUSSIA
00.05 СМEX БЕЗ ПРАВИЛ

Тивиком

- 06.30 «ЭКСТРЕМАЛЬНЫЕ ИСТОРИИ»
07.00 «НАШ ГОРОД»
07.30 «РАДАР-СПОРТ»
08.05 «ДОРОГАЯ ПЕРЕДАЧА»
08.30 Т/С «СЕКРЕТНЫЕ МАТЕРИАЛЫ»
09.30 «СОЛДАТЫ. ДЕМБЕЛЬСКИЙ АЛЬБОМ»
10.30 «НАШ ГОРОД»
11.00 «В ЧАС ПИК»
12.00 «ЧАС СУДА» С ПАВЛОМ АСТАХОВЫМ
13.00 «НАШ ГОРОД»
13.30 НОВОСТИ «24»
14.00 «ЗВАННЫЙ УЖИН»
14.55 Х/Ф «ИСКУССТВО ВОЙНЫ»
17.05 Т/С «СЕКРЕТНЫЕ МАТЕРИАЛЫ»
18.00 Т/С «ОПЕРА. ХРОНИКИ УБОЙНОГО ОТДЕЛА»

- 19.00 «В ЧАС ПИК»
20.00 «НАШ ГОРОД»
20.30 «САМ СЕБЕ ХОЗЯИН»
21.00 Х/Ф «ЛЕГИОНЕР»
22.55 «ПАРАД ПАРОДИЙ»
00.30 «ДАЛЬНИЕ РОДСТВЕННИКИ»

СТС - БАЙКАЛ

- 06.25, 07.15, 07.40, 08.10, 08.25, 00.25, 00.50, 01.20, 01.55, 02.20, 02.50, 03.20 СКАЖИ НА СТС-БАЙКАЛ
05.55, 07.15, 08.10, 09.25, 11.15, 16.10, 18.55, 20.05, 21.55, 23.35, 00.55, 01.55 ПРОГНОЗ ПОГОДЫ: БУРЯТИЯ
06.00 Т/С «ЗЕНА - КОРОЛЕВА ВОИНОВ»
06.55 М/С «СМЕШАРИКИ»
07.00 Т/С «МОЯ ПРЕКРАСНАЯ НЯНЯ»
07.30 Т/С «ПАПИНЫ ДОЧКИ»
08.00 Т/С РЫЖАЯ
09.00 ИСТОРИИ В ДЕТАЛЯХ НА СТС-БАЙКАЛ
09.30 Т/С «АТЛАНТИДА»
10.30 Т/С «МОЯ ПРЕКРАСНАЯ НЯНЯ»
11.30 Т/С «ЗАЧАРОВАННЫЕ»
12.30 Т/С «ЛЮБА, ДЕТИ И ЗАВОД»
13.00 М/С «СМЕШАРИКИ»
13.30 ИСТОРИИ В ДЕТАЛЯХ НА СТС-БАЙКАЛ
14.00 М/С «ЗВЕЗДНЫЕ ВРАТА»
14.30 М/С «ОБАН. ЗВЕЗДНЫЕ ГОНКИ»
15.00 М/С «ЛЮДИ В ЧЕРНОМ»
15.30 М/С «КЛУБ ВИНКС - ШКОЛА ВОЛШЕБНИЦ»
16.00 Т/С «ТАИНСТВЕННЫЙ ПОРТАЛ»
16.30 ГАЛИЛЕО
17.00 Т/С «МОЯ ПРЕКРАСНАЯ НЯНЯ»
17.30 Т/С «ЖНЕЦ»

- 18.30 ИСТОРИИ В ДЕТАЛЯХ НА СТС-БАЙКАЛ
19.00 Т/С «ПАПИНЫ ДОЧКИ»
20.00 Т/С «РЫЖАЯ»
20.58 СКАЖИ!
21.00 Х/Ф «УГНАТЬ ЗА 60 СЕКУНД»
23.15 Х/Ф «МОЙ МАЛЬЧИК»
01.10 Т/С «ТАНЦЫ ПОД ЗВЕЗДАМИ»

ДТВ

- 09.00 УДАЧНОЕ УТРО
09.50 МУЗЫКА НА ДТВ
09.55 ТЕЛЕМАГАЗИН
10.25, 10.40, 10.55, 11.10 М/Ф САМОЕ СМЕШНОЕ ВИДЕО «ОСТОРОЖНО, МОДЕРН-2!»
12.00 Х/Ф «КОМИССАР РЕКС»
13.30 Х/Ф «НЕПОБЕДИМЫЙ»
15.05 «В ЗАСАДЕ»
15.30 «УТОМЛЕННЫЕ СЛАВОЙ»
16.00 ТЕРРИТОРИЯ ПРИЗРАКОВ
17.00 Х/Ф «КОМИССАР РЕКС»
18.00 Х/Ф «БЕЗМОЛВНЫЙ СВИДЕТЕЛЬ»
18.30 Х/Ф «С.S.I. МЕСТО ПРЕСТУПЛЕНИЯ НЬЮ-ЙОРК»
19.30 Х/Ф «БЕСШАБАШНОЕ ОГРАБЛЕНИЕ»
21.30 ЧУДЕСА СО ВСЕГО СВЕТА
22.30 «ОСТОРОЖНО, МОДЕРН-2!»
23.00 САМОЕ СМЕШНОЕ ВИДЕО
23.30 САМОЕ НЕВЕРОЯТНОЕ ВИДЕО
00.30 Х/Ф «БЕЗМОЛВНЫЙ СВИДЕТЕЛЬ»
01.00 Х/Ф «С.S.I. МЕСТО ПРЕСТУПЛЕНИЯ НЬЮ-ЙОРК»
02.00 «ГОЛЫЕ И СМЕШНЫЕ. ГОРЯЧАЯ ДЮЖИНА»
02.55 Х/Ф «ПРОКЛЯТЫЙ АМСТЕРДАМ»

ОТДЕЛ РЕКЛАМЫ • 21-62-62 • ОТДЕЛ РЕКЛАМЫ

Суббота, 30

ПЕРВЫЙ КАНАЛ

- 06.00 Х/Ф «ЛОХМАТЫЙ ПАПА»
07.00 НОВОСТИ
07.10 Х/Ф «ЛОХМАТЫЙ ПАПА»
07.40 Х/Ф «ВАС ОЖИДАЕТ ГРАЖДАНКА НИКАНОРОВА»
09.20 ИГРАЙ, ГАРМОНЬ ЛЮБИМАЯ!
10.00 СЛОВО ПАСТЫРЯ
10.10 ЗДОРОВЬЕ
11.00 НОВОСТИ
11.20 «СМАК»
«АЛЕКСАНДР ЗБРУЕВ. МЕЧТА ОДИНОКОЙ ЖЕНЩИНЫ»
13.00 НОВОСТИ
13.10 «ЖАРА НА ПОЛЮСЕ ХОЛОДА»
14.10 «МАГИЯ ДЕСЯТИ»
15.10 Х/Ф «ОТ 180 И ВЫШЕ»
17.20 Х/Ф «ТАНГО ЛЮБВИ»
19.00 ВЕЧЕРНИЕ НОВОСТИ
19.10 «ЗАПАДНЯ»
20.10 «МОЖЕШЬ? СПОЙ!»
21.00 «ЛЮБОВЬ ПОЛИЩУК. ПОСЛЕДНИЕ 24 ЧАСА»
22.00 «ВРЕМЯ»
22.20 МЕЖДУНАРОДНЫЙ КОНКУРС МОЛОДЫХ ИСПОЛНИТЕЛЕЙ «ПЯТЬ ЗВЕЗД. ИНТЕРВИДЕНИЕ»
00.10 ФУТБОЛ. XX ТУР. «ЛОКОМОТИВ» - ЦСКА
02.10 Х/Ф «ГОРДОСТЬ И ПРЕДУБЕЖДЕНИЕ»
04.30 Х/Ф «ЗАЗУБРЕННОЕ ЛЕЗВИЕ»

РОССИЯ

- 07.10 «СТУДИЯ ЗДОРОВЬЕ»
07.45 «ВСЯ РОССИЯ»
08.00 «СЕЛЬСКИЙ ЧАС»
08.25 «ДИАЛОГИ О ЖИВОТНЫХ»
09.00 ВЕСТИ

- 09.10 ВЕСТИ-БУРЯТИЯ
09.20 «ВОЕННАЯ ПРОГРАММА»
09.45 «СУБОТНИК»
10.20 Х/Ф «ПОТАПОВ, К ДОСКЕ!»
12.00 ВЕСТИ
12.10 ВЕСТИ-БУРЯТИЯ
12.20 ЛИЦОМ К ВЛАСТИ
12.35 ВЫСОКОЕ НАПРЯЖЕНИЕ
12.50 АКТУАЛЬНОЕ ИНТЕРВЬЮ
13.00 СПОРТ-ЦЕНТР
13.20 Х/Ф «ОДИНОКИМ ПРЕДОСТАВЛЯЕТСЯ ОБЩЕЖИТИЕ»
15.00 ВЕСТИ
15.20 ВЕСТИ-БУРЯТИЯ
15.30 Х/Ф «СМЕРТЬ ПО ЗАВЕЩАНИЮ»
17.10 ПРЕМЬЕРА. «СМЕЯТЬСЯ РАЗРЕШАЕТСЯ»
19.05 «СУБОТНИК ВЕЧЕР»
21.00 ВЕСТИ
21.20 Х/Ф «МЫИМРА»
23.00 Х/Ф «АГЕНТ 007. КАЗИНО «РОЯЛЬ»»
01.50 Х/Ф «ХОТТАБЫЧ»

КУЛЬТУРА

- 07.30 «ЕВРОНЬЮС» НА РУССКОМ ЯЗЫКЕ
11.10 БИБЛЕЙСКИЙ СЮЖЕТ
11.40 Х/Ф «МАТЬ И МАЧЕХА»
13.00 Д/Ф «ЗАПРЕТНЫЙ ГОРОД В ПЕКИНЕ»
13.20 «КТО В ДОМЕ ХОЗЯИН»
13.50 Х/Ф «УСАТЫЙ НЯНЯ»
15.00 М/Ф «В ГОСТЯХ У ЛЕТА»
15.20 Д/С «ПОМЕСТЬЕ СУРИКАТ»
16.10 Т/Ф «ИМЕНЕМ ЗЕМЛИ И СОЛНЦА»
18.20 Д/С «ЗА ГРАНЬЮ ЦИВИЛИЗАЦИИ»
19.15 Д/Ф «МАРГО ФОНТЕЙН» 3 Ч.
20.10 Х/Ф «ЗОЛОТОЙ ТЕЛЕНОК»
23.00 НОВОСТИ КУЛЬТУРЫ
23.25 Д/Ф «РУССКАЯ МУЗА»
00.20 Х/Ф «ЗЕРКАЛО»

- 02.05 Д/Ф «ЗАПРЕТНЫЙ ГОРОД В ПЕКИНЕ»
02.20 ДЖЕМ-5. ПЭТ МЭТИНИ И ЕГО ГРУППА
02.55 Д/С «ПОМЕСТЬЕ СУРИКАТ»

Ариг Ус

- 07.30 «АБИТУРИЕНТ-2008». ЗНАКИ ЗОДИАКИ. ПОГОДА
08.00 ВОСТОЧНЫЙ ЭКСПРЕСС. ПОГОДА. НОВОСТЯ
08.35 «УЛАН-УДЭ: ИНСТРУКЦИЯ ПО ПРИМЕНЕНИЮ»
09.00 «ЖИЗНЬ, ПОЛНАЯ РАДОСТИ». ЗНАКИ ЗОДИАКИ
09.30 М/С «ОХ, УЖ ЭТИ ДЕТКИ»
10.00 ВОСТОЧНЫЙ ЭКСПРЕСС. ПОГОДА. НОВОСТЯ
10.35 М/С «ОХ, УЖ ЭТИ ДЕТКИ»
11.00 «ШКОЛА РЕМОНТА»
12.00 Д/Ф «ОПАСНЫЕ ИГРЫ»
13.00 Д/Ф «БИТВА ЭКСТРАСЕНСОВ»
14.00 «КЛУБ БЫВШИХ ЖЕН»
15.00 «СОСМОРОЛТЕН: ВИДЕОВЕРСИЯ». ЗНАКИ ЗОДИАКИ
16.00 Х/Ф «ЯМАКАСИ, ИЛИ НОВЫЕ САМУРАИ»
17.40 Т/С «САША ПЛЮС МАША»
18.40 «АБИТУРИЕНТ-2008». ЗНАКИ ЗОДИАКИ. ПОГОДА
19.00 ТАНЦЫ БЕЗ ПРАВИЛ
20.00 «ПРИВЕТ! ПОКА»
20.30 «УЛАН-УДЭ: ИНСТРУКЦИЯ ПО ПРИМЕНЕНИЮ». ПОГОДА
21.00 «БИТВА ЭКСТРАСЕНСОВ». ПОГОДА
22.00 «ДОМ-2. ГОРОД ЛЮБВИ». ЗНАКИ ЗОДИАКИ
23.00 «КОМЕДИ КЛАБ». ПОГОДА
00.00 НАША RUSSIA
00.30 УБОЙНАЯ ЛИГА
01.30 СЕКС С А.ЧЕХОВОЙ
07.00 «НАШ ГОРОД»

Тивиком

- 07.30 «ДАГЕСТАН: КАВКАЗСКИЙ ВАВИЛОН»
08.25 «САМ СЕБЕ ХОЗЯИН»
08.50 «НАШ ГОРОД»
09.20 «ДАЛЬНИЕ РОДСТВЕННИКИ»
09.50 «ДЕЛО ТЕХНИКИ»
10.05 «Я-ПУТЕШЕСТВЕННИК»
10.30 «ОЧЕВИДЕЦ ПРЕДСТАВЛЯЕТ: САМОЕ СМЕШНОЕ»
11.30 Х/Ф «ЛЕГИОНЕР»
13.30 «НАШ ГОРОД»
14.00 «ВОЕННАЯ ТАЙНА»
15.00 «В ЧАС ПИК. ПОДРОБНОСТИ» ЛУЧШЕЕ
19.30 «ДАЛЬНИЕ РОДСТВЕННИКИ»
20.00 «СЕКРЕТНЫЕ ИСТОРИИ»: «ПИРАМИДЫ. НАСЛЕДИЕ АТЛАНТИДЫ»
20.55 Х/Ф «ТАКСИ»
22.40 Х/Ф «13-Й РАЙОН»
00.20 «НОВЫЙ ГОД НАБОРОТ»: «МУРЗИЛКИ INTERNATIONAL»
02.10 «СЕАНС ДЛЯ ВЗРОСЛЫХ»

СТС - БАЙКАЛ

- 06.25, 07.15, 07.40, 08.10, 08.25, 00.25, 00.50, 01.20, 01.55, 02.20, 02.50, 03.20 СКАЖИ НА СТС-БАЙКАЛ
05.55, 07.15, 08.10, 09.25, 11.15, 16.10, 18.55, 20.05, 21.55, 23.35, 00.55, 01.55 ПРОГНОЗ ПОГОДЫ: БУРЯТИЯ
06.00 Д/Ф «КЛЫКИ, ШИПЫ И ЖАЛА»
07.00 М/Ф «ПРИКЛЮЧЕНИЯ БУРАТИНО»
08.20 М/С «СМЕШАРИКИ»
08.30 ИСТОРИИ В ДЕТАЛЯХ НА СТС-БАЙКАЛ
09.00 ДЕТСКИЕ ШАЛОСТИ
11.00 Х/Ф «ИЗНОУГУД, ИЛИ КАЛИФ НА ЧАС»
13.00 М/С «УТИНЫЕ ИСТОРИИ»
14.00 М/С «ЧАРОДЕЙКИ»

- 15.00 М/С «АЛАДДИН»
16.00 ИСТОРИИ В ДЕТАЛЯХ НА СТС-БАЙКАЛ
16.30 6 КАДРОВ
17.00 «САМЫЙ УМНЫЙ ПИОНЕР»
19.05 Х/Ф «ЖИРДЯИ»
20.58 СКАЖИ!
21.00 Х/Ф «МНЕ ХВАТИТ МИЛЛИОНА»
22.45 «МОДНОЕ КИНО». «ВАВИЛОН»
01.45 Х/Ф «ДУБЛЕР»

ДТВ

- 09.00 УДАЧНОЕ УТРО
09.50 МУЗЫКА НА ДТВ
10.00 «ЗВЕРИНЫЕ ШУТОЧКИ»
10.25 «ЗВЕРИНЫЕ ШУТОЧКИ»
11.00 ТЫСЯЧА МЕЛОЧЕЙ
11.30, 11.40, 11.55, 12.10, 12.30, 12.45 М/Ф
12.55 М/Ф
13.10 М/Ф
13.25 «КАЛАМБУР»
13.55 «КАЛАМБУР»
14.30 Х/Ф «ХОЛОДНАЯ КРОВЬ»
16.30 Х/Ф «МЕРТВАЯ ЗОНА СТИВЕНА КИНГА» 17 С.
17.30 Х/Ф «С.S.I. МЕСТО ПРЕСТУПЛЕНИЯ НЬЮ-ЙОРК». 224 С.
18.30 Х/Ф «ФЕЙЕРВЕРК»
20.30 Х/Ф «ШПИОНЫ И ПРЕДАТЕЛИ»
21.25 Д/Ф «ПРИГОВОРЕННЫЕ ПОЖИЗНЕННО» 9 С.
22.00 ТЕРРИТОРИЯ ПРИЗРАКОВ
23.00 «В ЗАСАДЕ»
23.30 Х/Ф «ХОЧУ ВАШЕГО МУЖА»
01.00 Х/Ф «С.S.I. МЕСТО ПРЕСТУПЛЕНИЯ НЬЮ-ЙОРК». 224 С.
01.55 Х/Ф «МЕРТВАЯ ЗОНА СТИВЕНА КИНГА» 17 С.
03.00 «ГОЛЫЕ И СМЕШНЫЕ»
03.30 ТЕРРИТОРИЯ ПРИЗРАКОВ
04.25 Х/Ф «МОРСКАЯ ПОЛИЦИЯ: СПЕЦОТДЕЛ» 17 С.
05.25 Х/Ф «ЛАС-ВЕГАС» 75 С.

ОТДЕЛ РЕКЛАМЫ • 21-62-62 • ОТДЕЛ РЕКЛАМЫ

Воскресенье, 31

ПЕРВЫЙ КАНАЛ

- 06.40 Х/Ф «ГОДЕН К НЕСТРОЕВОЙ»
07.00 НОВОСТИ
07.10 Х/Ф «ГОДЕН К НЕСТРОЕВОЙ»
08.10 Х/Ф «ПОТАПОВ, К ДОСКЕ!»
10.00 СЛУЖУ ОТЧИЗНЕ!
10.30 «ИСТОРИИ ИЗ БУДУЩЕГО»
11.00 НОВОСТИ
11.10 «НЕПУТЕВЫЕ ЗАМЕТКИ»
11.30 ПОКА ВСЕ ДОМА
12.20 «ФАЗЕНДА»
13.00 НОВОСТИ
13.10 «БЕРМУДСКИЙ ТРЕУГОЛЬНИК»
14.10 «МАГИЯ ДЕСЯТИ»
15.10 Х/Ф «ВЕРНЫЕ ДРУЗЬЯ»
17.00 Х/Ф «БЛИЗНЕЦЫ»
19.00 ВЕЧЕРНИЕ НОВОСТИ
19.10 Д/Ф
20.10 Х/Ф «БЕЗ ОСОБЫХ ПРИМЕТ»
22.00 «ВРЕМЯ»
22.20 МЕЖДУНАРОДНЫЙ КОНКУРС МОЛОДЫХ ИСПОЛНИТЕЛЕЙ «ПЯТЬ ЗВЕЗД. ИНТЕРВИДЕНИЕ»
00.10 Х/Ф «МАСКА ЗОРРО»
02.40 Х/Ф «ЗНАКИ»
04.40 Х/Ф «ЛЕТНИЕ ПРИКЛЮЧЕНИЯ»

РОССИЯ

- 06.50 Х/Ф «РАССЛЕДОВАНИЕ»
08.00 «ВОКРУГ СВЕТА»
08.55 «САМ СЕБЕ РЕЖИССЕР»
09.45 «УТРЕННЯЯ ПОЧТА»
10.20 Х/Ф «ЛАВКА ЧУДЕС»
12.00 ВЕСТИ
12.10 ВЕСТИ-БУРЯТИЯ. НЕДЕЛЯ В ГОРОДЕ
12.50 «ГОРОДОК». ДАЙДЖЕСТ
13.25 «СТО К ОДНОМУ»

- 14.15 ПРЕМЬЕРА. «ПОСЛЕДНИЙ ЗВОНК НЕСТОРА ПЕТРОВИЧА. МИХАИЛ КОНОНОВ»
15.00 ВЕСТИ
15.20 ВЕСТИ-БУРЯТИЯ
15.30 «АНШЛАГ И КОМПАНИЯ»
17.25 Х/Ф «НЕЖНЫЙ БАРС»
21.00 ВЕСТИ
21.20 Х/Ф «КАЧЕЛИ»
23.05 Х/Ф «ИНДИ»
01.00 «СТО ПРИЧИН ДЛЯ СМЕХА». СЕМЕН АЛЬТОВ
01.30 Х/Ф «УДАРНАЯ СИЛА»

КУЛЬТУРА

- 07.30 «ЕВРОНЬЮС» НА РУССКОМ ЯЗЫКЕ
11.10 «ОБЫКНОВЕННЫЙ КОНЦЕРТ С ЭДУАРДОМ ЭФИРОВЫМ»
11.40 Х/Ф «ВЕЛИКИЙ УТЕШИТЕЛЬ»
13.10 ЛЕГЕНДЫ МИРОВОГО КИНО. АНДРЕЙ ФАЙТ
13.40 НЕДЛИННЫЕ ИСТОРИИ
14.00 М/Ф «АЛИ-БАБА И СОРОК РАЗБОЙНИКОВ». «ПОДАРЕНКА». «СИНЮШКИН КОЛОДЕЦ»
15.05 Д/С «ПОМЕСТЬЕ СУРИКАТ»
15.50 Д/Ф «ВОНИФАТИЙ. СЕМЬ ЛЕТ, КОТОРЫЕ НЕ ПОТЯЯСЛИ МИР»
17.10 ГАЛА-БАЛЕТ ИЗ ПРАГИ К 60-ЛЕТИЮ СО ДНЯ РОЖДЕНИЯ НАТАЛЬИ ГУНДАРЕВОЙ. «ДОРОГАЯ НАША НАТАША». ВЕЧЕР В ТЕАТРЕ ИМ.ВЛ.МАЯКОВСКОГО
19.55 Х/Ф «ЗВЕЗДА ПЛЕНИТЕЛЬНОГО СЧАСТЬЯ»
22.35 Д/С «ИЗОБРАЖЕНИЕ ДЕВЫ МАРИИ»
23.35 Х/Ф «ХРУСТАЛЁВ, МАШИНУ!»
01.55 «ГИТАРИСТЫ-ЛЕГЕНДЫ». ДЖАЗОВЫЙ КОНЦЕРТ
02.55 Д/С «ПОМЕСТЬЕ СУРИКАТ»

- 14.15 ПРЕМЬЕРА. «ПОСЛЕДНИЙ ЗВОНК НЕСТОРА ПЕТРОВИЧА. МИХАИЛ КОНОНОВ»
15.00 ВЕСТИ
15.20 ВЕСТИ-БУРЯТИЯ
15.30 «АНШЛАГ И КОМПАНИЯ»
17.25 Х/Ф «НЕЖНЫЙ БАРС»
21.00 ВЕСТИ
21.20 Х/Ф «КАЧЕЛИ»
23.05 Х/Ф «ИНДИ»
01.00 «СТО ПРИЧИН ДЛЯ СМЕХА». СЕМЕН АЛЬТОВ
01.30 Х/Ф «УДАРНАЯ СИЛА»

Ариг Ус

- 07.30 ИЗМЕНИ СВОЙ МИР. ПОГОДА. ЗНАКИ ЗОДИАКИ
08.00 «БЛАГАЯ ВЕСТЬ»
08.30 «УЛАН-УДЭ: ИНСТРУКЦИЯ ПО ПРИМЕНЕНИЮ». ПОГОДА
09.00 М/С «ОХ, УЖ ЭТИ ДЕТКИ»
09.25 «АБИТУРИЕНТ-2008»
09.40 «ГОСТЬ В СТУДИИ»
10.00 «ДОМ -2». ЗНАКИ ЗОДИАКИ
11.00 ШКОЛА РЕМОНТА
12.00 «ТАНЦЫ БЕЗ ПРАВИЛ»
13.00 «ПРИВЕТ! ПОКА!»
14.00 «ЖЕНСКАЯ ЛИГА». ЗНАКИ ЗОДИАКИ
15.15 Х/Ф «ЯМАКАСИ, ИЛИ НОВЫЕ САМУРАИ»
17.05 БОЛЬШОЕ КИНО ПО ВЫХОДНЫМ: «ЯМАКАСИ-2: ДЕТИ ВЕТРА»
19.00 Д/Ф «БОЙЦОВСКИЕ ДЕВКИ»
20.00 «АБИТУРИЕНТ-2008». ПОГОДА. ЗНАКИ ЗОДИАКИ
20.30 УЛАН-УДЭ: ИНСТРУКЦИЯ ПО ПРИМЕНЕНИЮ
21.00 «БИТВА ЭКСТРАСЕНСОВ»
22.00 «ДОМ-2. ГОРОД ЛЮБВИ». ПОГОДА
23.00 «КОМЕДИ КЛАБ». ЗНАКИ ЗОДИАКИ
00.00 «ЖЕНСКАЯ ЛИГА»
00.30 СМEX БЕЗ ПРАВИЛ
01.30 СЕКС С А.ЧЕХОВОЙ

Тивиком

- 07.00 «АГЕНТСТВО 2» Т/С
07.30 Д/Ф «КИТАЙСКИЕ МОНАСТЫРИ»
08.30 «ПРОВЕРЕНО НА СЕБЕ»
09.30 «КЛУБ «БЕЛЫЙ ПОПУГАЙ»
10.30 «КУЛИНАРНЫЕ ШУТОЧКИ»
10.45 «ОЧЕВИДЕЦ ПРЕДСТАВЛЯЕТ: САМОЕ ШОКИРУЮЩЕЕ»

- 11.45 Х/Ф «МАРС»
13.30 НОВОСТИ «24»
14.00 «ЧАСТНЫЕ ИСТОРИИ»
15.00 «ДОРОГАЯ ПЕРЕДАЧА»
15.30 «ЭКСТРЕМАЛЬНЫЕ ИСТОРИИ»: «ЛЮДИ X»
16.00 Х/Ф «13-Й РАЙОН»
17.40 Х/Ф «ТАКСИ»
19.25 «ПРИНЦЕССА ДИАНА. ЧИСТО АНГЛИЙСКОЕ УБИЙСТВО»
21.15 Т/С «4400»
23.00 «ФАНТАСТИЧЕСКИЕ ИСТОРИИ»: «ЖИЗНЬ ПОСЛЕ СМЕРТИ. ОТКРОВЕНИЯ ПРИЗРАКОВ»
00.00 «ОЧЕВИДЕЦ ПРЕДСТАВЛЯЕТ САМОЕ ШОКИРУЮЩЕЕ»
01.00 «МИРОВОЙ БОКС: ВОСХОДЯЩИЕ ЗВЕЗДЫ РОССИИ»
02.00 «СЕАНС ДЛЯ ВЗРОСЛЫХ»

СТС - БАЙКАЛ

- 06.09, 06.30, 07.02, 07.20, 08.30, 08.55, 00.20, 00.45, 01.25, 01.55, 02.20, 02.50, 03.20 СКАЖИ НА СТС-БАЙКАЛ
05.55, 07.15, 08.10, 09.25, 11.15 ПРОГНОЗ ПОГОДЫ: БУРЯТИЯ
06.00 Х/Ф «СБЕЖАВШИЙ АВТОМОБИЛЬ»
07.45 М/Ф «СЕРЫЙ ВОЛК & КРАСНАЯ ШАПОЧКА»
08.20 М/С «СМЕШАРИКИ»
08.30 ИСТОРИИ В ДЕТАЛЯХ НА СТС-БАЙКАЛ
09.00 М/С «ТОМ И ДЖЕРРИ»
09.30 М/Ф «ПАУТИНА ШАРЛОТТЫ - 2. НЕВЕРОЯТНОЕ ПУТЕШЕСТВИЕ УИЛБЕРА»
11.00 Т/С «ПАПИНЫ ДОЧКИ»
16.00 ИСТОРИИ В ДЕТАЛЯХ НА СТС-БАЙКАЛ
16.30 Т/С «ПАПИНЫ ДОЧКИ»
19.00 «РАНЕТКИ-МАНИЯ» КОНЦЕРТ

- 20.58 СКАЖИ!
21.00 Х/Ф «ГОДЗИЛЛА»
23.30 ХОРОШИЕ ШУТКИ
01.30 Х/Ф «КРИК»
03.30 Х/Ф «РАСЧЛЕНЕННЫЙ»
05.20 МУЗЫКА НА СТС-БАЙКАЛ

ДТВ

- 09.00 УДАЧНОЕ УТРО
09.50 МУЗЫКА НА ДТВ
10.00 «ЗВЕРИНЫЕ ШУТОЧКИ»
10.25 «ЗВЕРИНЫЕ ШУТОЧКИ»
11.00 ТЫСЯЧА МЕЛОЧЕЙ
11.30-13.00 М/Ф БОКС. БОЙ ЗА ЗВАНИЕ ЧЕМПИОНА МИРА В СУПЕРТЯЖЕЛОМ ВЕСЕ ПО ВЕРСИИ ВВА. НИКОЛАЙ ВАЛУЕВ (РОССИЯ) - ДЖОН РУИС
14.30 Х/Ф «БЕСШАБАШНОЕ ОГРАБЛЕНИЕ»
16.30 Х/Ф «МЕРТВАЯ ЗОНА СТИВЕНА КИНГА» 18 С.
17.30 Х/Ф «С.S.I. МЕСТО ПРЕСТУПЛЕНИЯ НЬЮ-ЙОРК». 225 С.
18.30 Х/Ф «НЕПОБЕДИМЫЙ»
19.55 «В ЗАСАДЕ»
21.25 Д/Ф «ШПИОНЫ И ПРЕДАТЕЛИ»
21.25 Д/Ф «ПРИГОВОРЕННЫЕ ПОЖИЗНЕННО» 10 С.
22.00 ТЕРРИТОРИЯ ПРИЗРАКОВ
23.00 Х/Ф «ТРИСТА ЛЕТ СПУСТЯ»
01.00 Х/Ф «С.S.I. МЕСТО ПРЕСТУПЛЕНИЯ НЬЮ-ЙОРК». 225 С.
02.00 БОКС. БОЙ ЗА ЗВАНИЕ ЧЕМПИОНА МИРА В СУПЕРТЯЖЕЛОМ ВЕСЕ ПО ВЕРСИИ ВВА. НИКОЛАЙ ВАЛУЕВ (РОССИЯ) - ДЖОН РУИС
03.15 «ГОЛЫЕ И СМЕШНЫЕ»
03.40 ТЕРРИТОРИЯ ПРИЗРАКОВ
04.40 Х/Ф «МОРСКАЯ ПОЛИЦИЯ: СПЕЦОТДЕЛ» 18 С.

УЛЬГЭРЭЙ ДАЛАЙ

Бурхан Басгийн түүх-намтар

СҮТРА О МУДРОСТИ И ГЛУПОСТИ

Легенды, рассказанные самим Буддой

(Үргэлжлэл. Эхинийн урдахи дугаарнуудта).

Тин бурхан хубилгаан эди шэдийс хуряжа, хөөрөө бурхан болон хубилаад, лама, хубарагуудаар хүрээлүүлэн хуугаа нэн ха. Алтангазарай хаан алыгаа хамтадажа, ингэжэ зальбарба:

- Бурхан аа! Намайе тойн болгон соёрхыт!
- Ерөөншини найн, гэжэ бурханай зарлиг болон сасуу хаанай нахал үнэнийн өөрөө унажа, улабар дэгэл үмдээн гэгээн сахилтан боложо, ном сэдхэнэй ашаар нүгэлөө то-нилгон, даие дарагшын хутаг олобо.

Энэ үедэ Ананда алыгаа хабсаран наман-шалжа:

- Бурхан аа! Алтангазарай энэ хаан эртэ урда сагта ямар буян үйлэдээн хадаа эди үндэр найн изагууртай боложо түрөөд, үлэмжэ эхэ эрдэмүүдэ түгэсхэжэ, одоо Илажа Түгэс Нүгшээн бурханай ушараад, нүгэлөө сүдөөрхэн шалтаганин юун бэ? гэжэ асуухадань, бурхан зарлиг болобо:

- Ананда аа! Амитан бүхэн ямар үйлэ үйлэдэнэб, тэрэнгүйнээ аша үрэдэ хүртэдэг юм. Эртэ урда нүгшээн сагта Ганши бурханай юртэмсэдэ ержэ, хүн амитанда туһалаад, нирваан болоһойн хүүдээр нэгэ гэрий эзэн субарга бодхоогоод, бүрсан хубарагуудай хууха хиид болгобо. Хэрэгтэй болодог дүрбэн зүйлэй эд таваараар тахидаг байба. Удаан сагай үнгэрхэдэ, тэрэ субарганы эбдэржэ һандархадань, бүрсан хубарагууды хүндэлжэ дүрбэн зүйлэй эд таваараар тахида ябадал таһарба.

Тэрэ гэрий эзэндэ нэгэ лама хубүүн бии байгаа ха. Тэрэ гэдэн сахилтан олон хүн зондо ном худар айлдахаад, мүн тэрэ субаргыг шэнэжэжэ заһаад, дэгэл, орон, хубсаһа хунар, эдэс үндэн, табсан, олбог гэжэ мэтыг шэнээр бээдэб. Тэндэхи олон хүсэгтэн тэрэ гэдэн сахилтанин сэдхэхэдэ дүтөөр панажа, хэрэгтэй болохо зүйлүүдыг таһалдаалгүй бээдэб, ингэжэ хутаг гуйба.

- Бидэ хадаа эрээдүи сагта үндэр изагууртай, дээгүүр обог нэрэтэй, баян боложо, ута наһа наһалжа, бурхан багшын юртэмсэдэ зарлархадань ушаржа, номын сонсоодо, үрйе олохоннай болотгой, - гэжэ хутаг гуйба.

- Ананда аа! Тэрэ сагта, тэрэ ушартахи гэрий эзэнэй гэдэн сахилта хубүүн хадаа одоо Алтангазарай Маха Гэбина хаан болоно. Тэрэ гэдэн сахилтанай тэрэ сагта олон иргэн зондо ном үзүүлэнэй түлөө тэдэ зон субаргада хэрэгтэй эд таваар үргэжэ хүндэлжэ ха юм, тэдэ зон мүнөөнэй олон тоото үшүүхэн хаашуул болоно, - гэжэ бурхан айлдахаба.

Бурханай иигэжэ зарлиг болоһондо олон иргэн зон харилгүй сэдхэл үүсхэжэ, хүсэглэн зальбаржа, элитэ баясаба.

26. УДВАЛ ШАБГАНСА ТУХАЙ ЗҮЙЛ

Иигэжэ минни сонсоһон нэгэн сагта Илажа Түгэс Нүгшээн бурхан Ширавасун Балгасай Илагша хан хубүүнэй сэгсэлгитэ Этигэлгүй эдээн үгэлгэгэйн баясхангай хүрээндэ зарларжа хуугаа нэн ха.

Гэгээнэ Илахан хаанай нирваан болохо, Биндарья гэжэ хубүүнниин хан шэрээнэ эзлэб ха. Хаашуулай дунда бурханай номтой найралдан таараха хаанай үгэ дээрэнэ олон иргэн зон заанай хүдэ хүсүүлжэ үүхэ ушар олошорбо. Тэрэ сагта дээдэ изагууртай олон эхэнэрүүд иимэ муухай юумэ үзэхэдөө, юртэмсын байдалье орхижо, шабгансанар болоо нэн ха. Тэдэнэй зариманин Шакья-лигуудай изагууртан, нүгөө зариманин хан изагууртан бэлэй. Үзсэхэлэн гоё найхан шэг шарийтай, үлгэрлэжэ хэлэһин аргагүй тиймэ ариун табан зуун эхэнэрүүдэй хүнэй эдлэжэ жаргалан огтолон орхижо тойн болохонь, уласань иргэн зон баясаад, тэдэндэ хэрэгтэй эд таваар үгэбэ. Тэдэ шабгансанар бэе бээдэ иигэжэ хэлэбэд гэжэ:

- Бидэ тойн болобошые хаа, гэжэ эрхим но-муудые үшөө сонсоогуйбди. Ташаяангы яба-далһаа, уур хилэнсэгһээ, мунхаг харанхыһа сүлөөржэ ёһотойбди. Одоо юэн түрэлхитэнэй эзэн шабгансын дэргэдэ ошоод, ном сонсо-соё, гэжэ хэлсээд, тэдэнэр барандаа юэн түрэлхитэнэй шабгансын байһан газарта ошоод, зальбаран мургэжэ:

- Ай шабганса аа! Бидэ тойн болобошые, бур-ханай номой аршаанда хүртөөгүй ябанабди. Одоо маңда номой аршаан амасуулжа соёрхыт, - гэжэ үгүүлэхэднэ, юэн түрэлхитэнэй эзэн шабганса: «Би эдэни бурханай номһоо, ёһо гуримһаа, ариун ябадалһаа холодуулаад, номго дэгэлын, бадар агын абалани, найн байжа болохо», - гэжэ сэдхээд:

- Таанад бултадаа эдээд найн изагууртан аад, юунэй тулада долоон эрдэнинээ, заан, морин, түшэмэлнүүд, богоол шэбэгшээрнээ, таряалан гэхэ мэтэ хэрэглэжэ байха эдэб эд таваарһаа хахасажэ, шабганса болохо гэзбта? Таанад шабганса боложо, нам шэнги нүгэлтэ зоболонһо зайлажа, шажанда орожо шада-хагүйт. Тиймэһээ гэртэе харижа эртэе, үхи-бүүдээрээ хамта амгалан тайбан баясан, энэ түрэлдөө жаргахаанатнай найхан юумэн байхагүй, - гэжэ хэлэхэднэ, тэдэнэр булта сонсоод, уйладалһаар гарабад.

Тэдэнэр Удвал гэжэ нэрэтэй шабгансын байһан газарта ошоод, тэрэндэ мургэжэ, номой ёһоор элүүр мэндэнь асуугаад, иигэжэ хэлэбэд:

- Ай, шабганса аа! Бидэ юртэмсын байда-лые орхижо, тойн болохо гэхээд, хүсээд жар-галангй эрхээр боложо, нүгэлөө сүдөөржэ шадахагүй байнабди, тиймэһээ нигүүлсхы сэдхэлээ бидэндэ богдонорой ном үзүүлжэ соёрхыт, - гэжэднэ:

- Таанад ямар буян хүсэжэ, нүгшээн, эрээдүй, мүнөөнэй сагай ямар юумэ хүсэхэ байнабта, тэдэ бүгэдээ асуутты. Би үзүүлүү, - гэжэ Удвал шабгансын харюусахада:

- Ай шабганса аа! Нүгшээн, эрээдүй саг тухай богонихоноор тогтоод, мүнөөнэй байдал тухай номые үзүүлжэ, һэжгыемнай болуулжа соёрхыт, - гэжэ шабгансанарай гуйхада, Удвал шабганса үгүүлэб:

- Ташаяангы ябадал гэжэ галдад ади, тин хамаг уулые, гол нугые шатаадаг. Дүрэнэн үб-һондэл ади дүржэгэнэн носодог шуу. Ташаяангын эрхээр хоролхожо, нэгэнини нэгээ хүнөөһэн ушарһаа гурбан муу заяанда унаад, тэрэнһээ мултарха аргагүй болодог. Хүнэй гэртэн убаха гэжэ зоболонтой оролдохонтой ади. Амрагнаа хагасаха зоболон, түрэхэ, үтэлхэ, үбдэхэ, үхэхын зоболон эдээжэ ба хаанай хуулида торожо таһаршагүй зоболонд нэр-бэгдэн үхөө хаа, тамада унажа, тоо томлогүй эхэ зоболонтон болоно. Намгагүй хүндэ зоболонһо ондоо үшүүхэнше жаргалан үгы ха юм. Минни эхэ эсгэ дээдэ найн изагуурта, дэлхэе дэншэдэг бадаршад байһан юм. Тэдэмни намайгаа бурханай олон ном сонсоһон, ухаатай эсэн, бадаршан изагууртай хүндэ хадамнаһан юм. Тэрэ бидэ хоёр ханилжа, хубүүтэй болоо һэмди. Хожом хойно хадам эхэ эсгэгнээ наһанһаа нүгшээнэй хүүдээр би хээлэтий болоо һэм. һаража гаргахадань, би эрээдэ хандажа:

- Минни хүнгэрхэ саг эрбэ. Эндэ түрөө һаам, муу тодор боложо магад. Тиймэһээ аба эжынгээ нотогата ошожо түрөө һаам, найн бай-ха, - гэжэдэм, эрэмни зүбшөөжэ, бидэ хубүүнтээ гурбуулаа минни эхэ нотог тээшэ ябабади. Хахад харгыдаа ябатарба, би үбдэжэ, нэгэ модон доро хээтээ, һүни дунда түрээб гэшэб. Үбгэмни амьараа хээтэһэн байба. Һүни эрээс дуудахадам, харюу үгэбэгүй. Үглөө үглөөгүй-рын үүр сайһанай хүүдээр мэдэхэдэм, үбгэмни хорото могойд хадхуулжа, үгшэһэн байба. Иимэ юмэнэй болохо, би мэдээ алдан уна-шоо нэн хаб. Эсгэгнээ могойд хадхуулжа үхэһин хараад, хубүүмни шангаар уйлаа һэн ха, тинхэдэн мэдээ оробо гэшэб. Бодоод эхэ хубүүгээ норгондаа үргэлжэ, нарайгаа үбэр-тээбэд, саашаа ябаба. Нүхэр һүүдэргүй бо-лонхой хооһон сүл гурбан ябахаданай, зуу-ранданай эхэ мурэн урдажа байба. Эхэ мур-рэн үргэнше, гүнзэгыше һааб даа. Хоёр ху-бүүдэ хоюулайень гансата абажа, уһа гараха аргагүй дээрһээ, эхэ хубүүгээ энэ эрбэд орхёод, бага хубүүгээ нүгөө эрбэднэ гаргабад. Эхэ хубүүгээ абаашаха хөөргөө эрхээдэм, тэрэмни минингээ хойноһо уһанда ороод, урдажа ябаба. Би хойноһон ошоһо, абаржа шадабагүйб. Бага хубүүндэ бусажа эрхээдэм, тэрэмни шонэ эдирхэхинэй, шунанинэй эндэ тэндэ дуһанан байба. Тэндэ би үхэхэн унажа, үүр сайһан хойно мэдээ ороходоо, тэндэһээ бодожо, эхэ эсгэгнээ нотог тээшэ ябажа ябатарба, түрэлдэ хэлбээтэй нэгэ ба-даршан хүнтэй дайрадабад.

- Ши гансаараа хайшаа ябажа ябанаш? - гэжэ тэрэнэй асуухадань, хамагаа хуу хөөржэ үгэхэдэм, тэрэ маша эхээр уйлаба:

- Ай минни түрэл! Эхэ эсгэгнэи элүүр мэндэ байна гү? - гэжэ тэрэнһээ асууба:

- Шинни аба эжын гэртэ түймэр аһажа, гэрээр дүүрэн хүнүүд дүржэ үгы болоо, - гэжэ хэлэхэднэ, иимэ юумэ дуулахадаа, би мэдээ алдан унаба.

Тэрэ түрэлни намайе бодхоожо, гэртэ абашаад, намайе үхибүүн мэтээр хайрлан тэгээб. Тийгэжэ жаргажа байтарнай, баһа нэгэ зайгуул бадаршан хүн намайе гуйжа, һамган болгожо абаба. Тэрээнтээ жарган һуужа байтараа, би баһа хүл хүндэ болобо гэшэб. Һара хүсээд, хубүүтэй болохо үедэм, эрэмни нэгэ хуримад ошоо һэм. Үбгэһингөө үгдэ түрэхэ болохо, хаалгаа хаагаад, эхтэ зобожо түрөөд байхадам, эрэмни һогтуу эржэ, хаалгаа тоншоходонь, хүнэй удаан үүдэ нээхэгүйдэ, тэрэм үүдээ эбдэжэ ороод, намайе наһажа оробо.

- Намайе бу наһа, би нарайлжа байгаад, хаалга нээжэ шадаагүйб, - гэжэдэм, тэрэмни бүри эхээр сухалдажа, түрэнэн үхибүүем алажа, тоһондо хуураад, эди гэжэ баалаба.

- Би хубүүнэйнгээ мяха яажэ эдибэ гэшэб, - гэжэдэмни, һогтуу эрэм занжа, баалажа байжа эдүүлэ һэн. Эдирхэнэй хүл-лээр үбгэмни тээрэб. «Би бүянгүй, муу заяата эхэ байнаб», - гэжэ сэдхээд, эрээс орхижо, Варанаси уласта зугадан ошоо һэм. Варанаси уласта дүтхэн нэгэ модон доро һууба. Тэрэ Варанаси хотын нэгэ залуу эзэнэй һамган наһанһаа нүгшээн байба. Тэрэниин эхэ ба-та хүдөө табихан байжа, гэрий эзэн үхэһэн һамгандаа эхэ дуратай байһан дээрһээ хуур дээрнэ уйлажа һуутараа намайе харажархёод, хажуудам эржэ:

- Ай эхэнэр, шинни гансаараа эндэ хууха шалтагааншини юун бэ? - гэжэ асуухадань, би урда тээн болоһон бүхы юумээ хуу хөөржэ үгэбэ. Тэрэ гэрий эзэн намайе сэгсэлгитэ абашаад:

- Ши бидэ хоёр үбгэ һамган болоо, - гэжэ хэлэхэднэ:

- Тийгээд даа, - гэжэ би зүбшөөгөөд, бидэнэр айл боложо хуугаа бэлэйбди. Балай уншые болонгүй, тэрэмни үбшэндэ нэрбэгдээд үхшэб. Тэрэ нютагай зан заншалай ёһоор, үбгэһин үхэхэдэ, һамгыен хамта газарта булалсаха байгаа. Тийгэжэ намайе эрэгтэй хамта нэгэ үхээридэ булажарха гэшэб. Һүни нэгэ хулгайшан үхэһэн хүнэй эд таваарые абаха наһаатай эржэ, үхөөри малтахадаа, намайе гаргажа, өөртөө һамган болгожа абаба.

(Үргэлжэлэнь хожом гараха).

ТИБЕТСКАЯ КНИГА МЕРТВЫХ

Психологический комментарий доктора К.Г. Юнга

(Продолжение. Начало в предыдущих номерах).

ЧЕТВЕРТЫЙ СПОСОБ ЗАКРЫВАНИЯ ДВЕРИ В ЛОНО

И снова, если даже ты не закрыл лоно, и оказалось, что ты вот-вот войдешь в него, тогда используй учение, называемое «Ложное и иллюзорное», и лоно должно закрыться. Медитировать при этом следует так:

«О супруги, отец и мать, черный дождь, буря, раскаты грома, ужасные видения и все являния суть, по своей истинной природе, иллюзии. Как бы они ни появлялись, нет в них истины; все субстанции нереальные и нематериальные. Они подобны снам и видениям, они непостоянны, у них нет устойчивости. Какой смысл держаться за них! Какой смысл испытывать перед ними страх и ужас! Это значит воспринимать несуществующее как существующее. Все это галлюцинация моего собственного ума. Сам по себе иллюзорный разум не существует вечно; так где же должны существовать эти внешние феномены?»

Прежде я все воспринимал иначе, считал несуществующее существующим, нереальное-реальным, иллюзорное - действительным и поэтому так долго блуждал в сансаре. И даже сейчас, если я не пойму, что это иллюзии, тогда, блуждая в сансаре долгие века, обязательно погрязну в трясине различных несчастий.

В самом деле, все это подобно снам, галлюцинациям, эху, городам пожирателей запаха, миру, отраженному в зеркале, образам, фантасмагории, луе, увиденной в воде, - все это нереально, и не бывает реальным ни на мгновение. Поистине, они нереальны, они ложны.

Сосредоточенно думай так и развеешь веру в то, что они реальны. И после того, как убежденность в этом отложится во внутренней непрерывности сознания, ты повернешь назад; если понимание нереальности проникнет в тебя глубоко, дверь в лоно будет закрыта.

ПЯТЫЙ СПОСОБ ЗАКРЫВАНИЯ ДВЕРИ В ЛОНО

И все же, если, даже после этого, мнение о реальности этих феноменов не разवेет, дверь в лоно останется открытой. И, если ты почувствуешь, что вот-вот войдешь в лоно, тогда следует закрыть дверь в него, медитируя на Ясном Свете, что являет собой пятый способ. Медитация осуществляется следующим образом: «Эй, все субстанции - есть мой собственный разум; и этот разум пуст, нерожден и непривуен».

Медитируя так, позволь своему разуму пребывать в несозданном состоянии, подобно воде, льющейся в воду. Пусть разум сам расслабит и примет свое естественное или неизменное состояние, сохраняя энергию и ясность. Если сохранять это расслабленное, несозданное состояние ума, двери в лона четырех видов рождения обязательно будут закрыты. Медитируй так, пока они не закроются».

Указания тому, кто проводит обряд: Уже было поведано много очень мудрых учений, позволяющих закрыть двери в лоно. Невозможно, чтобы они не привели к освобождению людей высших, средних и низких умственных способностей. Если бы спросили, почему это должно произойти, то ответ бы был такой: во-первых, благодаря тому, что сознание в Бардо обладает определенной сверхъестественной способностью восприятия, и человек понимает то, что ему говорят. Во-вторых, потому что, пусть даже ранее он был глух или слеп, в этом месте и в этот час все его способности достигают совершенства, и он может услышать все, что ему говорится. В-третьих, постоянно преследуемый страхом и ужасом, он думает: «Как же мне поступить? Что выбрать?», и, поскольку его сознание находится настороже, он всегда слышит то, что ему скажут. Поскольку сознанию не на что опереться, оно немедленно направляется в то место, в которое направит его разум. В-четвертых, направлять его легко. Память в девять крат яснее, чем прежде. Пусть даже раньше он был глуп, в это время, из-за влияния кармы, разум становится исключительно ясным и способным уяснить все, чему его учат. Посему ответ состоит в том, что происходит это оттого, что он, т. е. Узнающий, обладает указанными достоинствами.

То, что исполнение погребальных обрядов должно принести свои плоды, также объясняется этой причиной. Следовательно, настойчивое чтение «Бардо Тхёдол» в течение сорока девяти дней имеет важнейшее значение. Даже, если усопший не получит освобождение в один день, он должен освободиться в другой: вот почему приходится читать ему так много различных наставлений.

ВЫБОР ДВЕРИ В ЛОНО УКАЗАНИЯ ТОМУ, КТО ПРОВОДИТ ОБРЯД:

Тем не менее, существует много таких людей, которые, несмотря на напоминания и наставления, призывающие их сосредоточиться и не отвлекаться, не получают освобождения из-за того, что велико влияние их дурной кармы, из-за отсутствия привычки к праведным деяниям и сильной привычки к нечестивым деяниям, выработавшейся на протяжении долгих веков. Посему, если до этого момента дверь в лоно не закрылась, следует прибегнуть к учению о выборе двери в лоно. Теперь, воззвав о помощи ко всем буддам и бодхисаттвам, повтори Молитву о Прибежище, и еще раз трижды обратившись к усопшему по имени, скажи так:

«О высокородный (такой-то), слушай. Хотя тебе постоянно давались наставления о встрече с моментом истины, ты их не понял. Посему, если дверь в лоно не закрылась, настало время обрести тело. Выбери себе лоно, руководствуясь сим наилучшим учением. Слушай внимательно и запомни».

ПРЕДАРИТЕЛЬНЫЕ ВИДЕНИЯ МЕСТА РОЖДЕНИЯ

О высокородный, теперь перед тобой откроются места твоего рождения, имеющие особые признаки и отличительные особенности. Узнай их. Наблюдая за явлениями места рождения, также выбери континент.

Если увидишь озеро, украшенное лебедями, самцами и самками, плавающими на нем, то это Восточный Континент Люпах. Не иди туда. Вызови в себе отвращение к нему. Жизнь на этом континенте хоть и отличается блаженством и легкостью бытия, но религия там не в почете. Посему не иди туда.

Если увидишь величественные и прекрасные здания, то это Южный Континент Джамбу. Иди туда, если нужно.

Если увидишь озеро, украшенное лошадьми, самцами и самками, пасущимися на его берегах, то это Западный Континент Балаанг-Чед. Не ходи и туда, но вернись сюда. Хотя там процветают богатство и изобилие, но религия там не в почете, поэтому туда не ходи.

Если увидишь озеро, украшенное домашним скотом, самцами и самками, пасущимися на его берегах, или деревьями вокруг него, то это Северный Континент Даминьян. Хотя жизнь там длится долго и есть там достоинство, тем не менее и этот континент не из тех, где в почете религия. Посему не ходи туда.

Таковы признаки, или видения, континентов, на которых возможно рождение. Узнай их. Не входи.

Если увидишь прекрасные храмы или дворцы, построенные из различных драгоценных металлов, то это мир дэвов. Туда можно войти: посему войди.

Если увидишь чудесный лес, или же огненные круги, вращающиеся в противоположных направлениях, то это мир асуров. Вызови в себе отвращение; и ни в коем случае туда не входи.

Если появятся каменные пещеры, глубокие норы в земле и туманы, то это мир животных. Не входи туда.

Если увидишь пустынные голые равнины и неглубокие пещеры, вырубленные леса и поваленные деревья, то это мир прет. Если пойдешь туда и родишься претой, будешь испытывать страдания от голода и жажды. Вызови в себе отвращение и ни в коем случае не входи туда. Изю всех сил старайся не войти туда.

Если услышишь песни, напоминающие жалобный плач, порождаемые злой кармой, то это из адских миров нараки. Ты будешь понуждаем войти туда помимо своей воли. Появятся земли, покрытые мраком, черные дома и бельё дома, черные дыры в земле и черные дороги, по которым ты должен будешь идти. Если пойдешь туда, то окажешься в нараке, и, испытывая невыносимую боль от жары и холода, проведешь там долгое время, пытаясь оттуда выбраться. Не ходи туда. Сказано было: «Напряги все свои силы», - нужно это сделать сейчас.

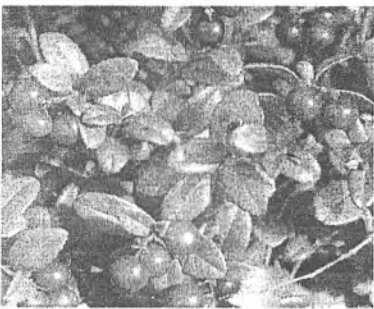
Перевод с тибетского на английский Кэзи Дава-Самдуна.
Перевод на русский А.Боченкова.
Редактор Д-р Ивэнс-Вентц.
(Продолжение следует).

Будьте здоровы

Из личного опыта

ВСЯ СИЛА -
В ЧЕРНИКЕ

В нашей семье очень любят чернику. Мы знаем, что свежие ягоды полезны для

зрения, и поэтому в сезон едим их в большом количестве.

Помогает черника и при мочекаменной болезни, и подагре. А «чай» из листьев полезен при воспалениях и слабой сократительной способности мочевого пузыря. При мочекаменной болезни 3 ст.л. измельченных листьев залить 3 ст. кипятка и пить в охлажденном виде по 1 ст. 3 раза в день.

Для приготовления настоя из ягод 3-4 ч.л. ягод залить 2 ст. кипятка. Настаивать 4-5 часов. Пить по 1/4 ст. 5-6 раз в день.

Полезен и отвар из ягод. 1 ст.л. ягод черники залить 2 ст. воды. Поставить на огонь и кипятить до тех пор, пока не останется 1 ст. жидкости. Затем отвар процедить и пить теплым по 1/4 ст. 4 раза в день до еды.

Татьяна КРАВЧЕНЯ.

ЕСЛИ РАНА ПЛОХО ЗАЖИВАЕТ

Взять луковицу, разобрать её на слои. Между ними есть тонкая пленочка, её нужно осторожно снять и прикладывать к нарывам - они быстро заживут. Проверено на себе!

Любовь КИСЛЮКОВА.

г. Калач.

ЗДОРОВЫЕ
НОГИ

Предлагаемый мною рецепт подходит только для тех, у кого нет аллергии на мёд и продукты пчеловодства. Мои знакомые, страдающие артритом, артрозом, полиартритом и варикозным расширением вен, остались довольны результатом.

Осенью следует запастись средне-поздней белокочанной капустой. На ночь «раздеть» капусту, смазать листья тонким слоем натурального пчелиного мёда, обернуть ими ноги от

стоп до паха, фиксируя сразу бинтом. Поверх забинтовать полиэтиленом, утеплить и ложиться спать. Утром можно ополоснуть ноги тёплой водой без мыла, хотя на коже и так следов мёда не остаётся.

Схема лечения: 10 дней лечь, 10 перерыв, 10 дней лечь, 10 перерыв, 10 дней лечь. Лечение довольно сильное, поэтому повторять его следует не ранее, чем через 5 лет.

Как это действует? Мёд, проникая через поры кожи, обогащает венозный приток крови витаминами, расширяет кровоток, убирает узлы, рассасывает тромбы, полностью выравнивает деформированные суставы; капустный лист снимает жар и болевой синдром.

В первую ночь боли усиливаются, но затем наступает улучшение. И уже на пятый день человек проходит в 2-3 раза большее расстояние, не ощущая боли.

Если болезнь поражены руки, лечить их следует так же - они отблагодарят вас не только здоровьем и красотой, но и бархатистостью кожи.

Владимир БАНДУРИН,
врач.

г.Новокубанск.

МЕДОВАЯ НАСТОЙКА ОТ ГИПЕРТОНИИ

10 лимонов нарезать ломтиками, складывать в трехлитровую банку, вливаю по 0,5 мёда, сока алоэ и спирта (или водки). Банку плотно закрываю и настаиваю 40 дней. А на 41-й начинаю пить по 1 ст.л. 3 раза в день за полчаса до еды. Курс лечения длится 3-4 недели. Затем делаю недельный перерыв и лечение повторяю.

г.Ярцево.

Анна БЕССТРАШНИКОВА.

ЦИСТИТ

Воспаление мочевого пузыря (цистит) проявляется болями в низу живота и в крестце, учащением и болезненностью мочеиспускания с выделением крови. Температура может быть нормальной. Наиболее частой причиной цистита является простуда или переохлаждение. Диагноз устанавливают на основе результатов анализа мочи (она, как правило, мутная, с содержанием белка, лейкоцитов и эритроцитов). Воспаление мочевого пузыря может перерасти в воспаление почек, поэтому заболевание нужно обязательно лечить.

А начинают его со строгого соблюдения диеты: исключают из рациона острые блюда, приправы, копчености, консервированные продукты, алкоголь. Помогает облегчить состояние обильное питье (минеральная вода, компоты, чай с молоком), а также лесные ягоды и арбузы.

Самые простые рекомендации - соблюдать личную гигиену и содержать ноги в тепле; делать укутывания и паровые компрессы на нижнюю часть живота, струйный душ на область колен, а для стимулирования защитных функций организма - обмывания яблочным уксусом.

Обязательно заваривать как чай и пить мочегонные настои из листьев березы, золотарника, грыжника, любистка, тимьяна, календулы, можжевельника или одуванчика, а также противовоспалительные с использованием листьев брусники, буквицы, горца птичьего, толокнянки, хвоща полевого, яснотки белой и др.

Очень полезны соки по 1 ст. 2-3 раза в день (березовый, из ягод брусники, клюквы, крыжовника и черной смородины).

Соки пастушьей сумки (по 50 капель на 1 ст.л. воды 3 раза в день) и пастушьей сумки (по 30-40 капель 3-4 раза в день за 30 мин. до еды) принимать как мочегонное средство.

2 ч.л. сухой измельченной травы лянки залить 1 ст. крутого кипятка, настоять 2 часа, пить по 1/4 ст. 3-4 раза в день.

При появлении крови в моче 6 ч.л. сухой измельченной травы розги золотой (золотарник) залить 2 ст. холодной воды, настоять 8 часов, процедить. Пить настой в холодном виде в течение дня порциями по несколько глотков.

2 ч.л. сухой измельченной травы тысячелистника залить 1 ст. кипятка, настоять 30-40 мин, процедить, пить по 1/4 ст. 4 раза в день за 30 мин. до еды.

Надежда КОЗЫМАЕВА,
травница.

г.Новокузнецк.

УСКОРИМ СОЗРЕВАНИЕ ПОМИДОРОВ

Рекомендуем несколько приёмов, ускоряющих созревание плодов.

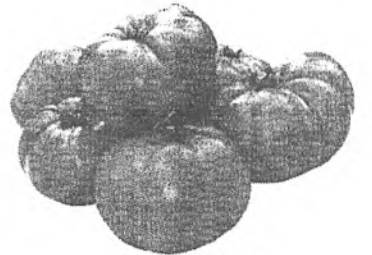
ПРИЩИПКА (или верхкование) - это удаление верхушек у плодоносящих побегов. Её производят, чтобы ограничить рост растений, что ускоряет формирования и вызревание завязавшихся плодов. Особое значение приём имеет для высокорослых позднеспелых сортов. В наших условиях лучше проводить не позднее 6-8 августа.

ПОВОРАЧИВАНИЕ ПЛОДОВ К СОЛНЦУ значительно ускоряет созревание сформировавшихся плодов. Это относится главным образом к низкорослым сортам. При этом сухие листья нужно удалить, а под кисти с плодами подставить де-

ревянные распорочки-рогатки или уложить кисть на стельку, чтобы плоды освещались солнцем и не лежали на земле. Лучше делать это вечером или в пасмурную погоду, чтобы не произошло ожога плодов.

СКВОЗНОЙ ПРОДОЛЬНЫЙ РАЗРЕЗ СТЕБЛЯ также ускоряет вызревание плодов. Его делают длиной 5-6 см. на высоте 12 см от почвы. В разрез вставляют щепку (0,5x2см), поворачивают её на широкую сторону, чтобы части стебля раздвинулись. Ограничение поступления в растение пищи и влаги ускоряет вызревание плодов. Этот приём хорош во влажные годы.

НАДРОВЫВ КОРНЕЙ. Для этого куст берут обеими руками и осторожно подтягивают расте-

ние вверх. Надорванные корни ограничивают питание и также ускоряют созревание.

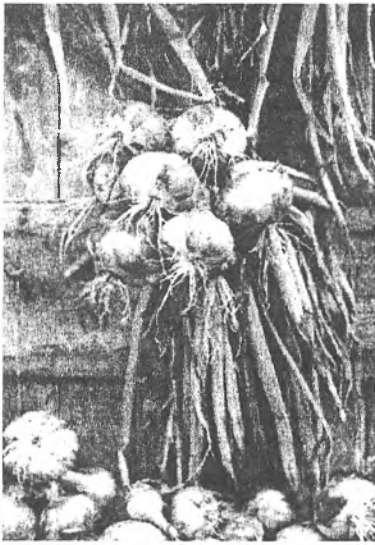
Важно не проводить оба последних приёма преждевременно, так как при этом будет много мелких плодов, не закончивших рост, а это снизит урожай.

ПОМИДОРЫ, КОНСЕРВИРОВАННЫЕ СО СВЕКЛОЙ

Потребуется (на двухлитровую банку): 1,2 кг помидоров, 3-4 веточки зелени по вкусу, 1/3 стручка острого перца, 2 зубчика чеснока, 2 небольшие свеклы, 1 морковь, 1 л воды, 1 ст. л. соли, 2 ст. л. сахара, 1 ч. л. уксусной эссенции.

Приготовление. Помидоры вымыть, каждый плод проколоть. Сложить в миску, залить кипятком и дать постоять 10 мин, после чего воду слить. Зелень вымыть. Не измельчая, положить вместе с острым перцем и очищенными зубчиками чеснока на дно стерилизованной банки. Свеклу и морковь очистить и нарезать тонкими кружками. Укладывать в банку помидоры, перемежая их свеклой и морковью. Вскипятить 1 л воды, добавить соль, сахар и уксусную эссенцию. Влить кипящий раствор в помидоры. Банку закрыть. Когда консервы остынут, поставить на хранение в темное прохладное место.

КОРОТКО

Репчатый лук относится к овощам с длительным сроком хранения, продолжительность которого зависит от сорта, подготовки лука и условий его хранения.

* Лучшее всего хранится лук острых сортов. Полусладкие и сладкие сорта хуже сохраняются и более подвержены болезням.

* Некоторые старые садоводы считают, что лук будет лучше храниться, если он выращивался вместе с чёрной редькой.

* Лук для закладки на длительное хранение должен быть спелым, сухим, с хорошо подсушенной чешуёй, незагрязнённым, желательно одинаковым по величине, форме и окраске. Оголённые, загрязнённые и поражённые болезнями луковицы для этой цели совершенно непригодны.

* Хорошо высушенный лук шелестит при ворошении. В ворох хорошо высушенных луковиц свободно входит рука, а в неподсушенный лук руку не протолкнёшь. Сухие наружные чешуи предохраняют луковицы от испарения влаги и позволяют долго хранить лук в сухом помещении.

* Для лука, выращенного на влажных грунтах, на сильно увлажнённых и богатых азотом почвах одного просушивания недостаточно. Чтобы предохранить такой лук от поражения шейковой гнилью и ложной мучнистой росой во время хранения, его надо ещё раз просушить при более высокой температуре: +32-33°C в течение 5 дней или +42-43°C в течение 8 часов. Желательно припудрить лук порошком мела. Подготовленный таким образом лук готов для длительного хранения зимой.

* Но нельзя и пересушивать лук, так как при этом сухие наружные чешуи трескаются и отделяются, появляются оголенные луковицы, которые плохо хранятся.

СУШИМ ЗЕЛЕНЬ И
КОРЕНЬЯ

Летом проблем с зеленью и кореньями не возникает - они везде продаются, их можно выращивать на дачном участке. Но стоит подумать и о зиме, когда свежей зелени почти не бывает. Для этого можно заготовить сушеную зелень и коренья.

ЗЕЛЕНЬ

Молодую зелень тщательно вымыть, дать стечь воде, разрезать на кусочки длиной 4-6 см, уложить на сито, сверху покрыть марлей, чтобы не терялись мелкие листочки. Из 15 кг свежего укропа получается 1 кг сушеного. Сушить в тени на воздухе или в духовке при температуре 45-50°C в течение 4-4,5 часов. Во время сушки зелень осторожно перемешивать, затем сделать перерыв на 2-3 часа и продолжить сушку.

Овощи надо сушить до содержания в них 13-14% влаги, затем отбраковать поджаренные, с черными пятнами или недосушенные и отделить мелочь с помощью сита (отверстия 5 мм). Естественную воздушную сушку (не на солнце) можно рекомендовать только для зелени петрушки, сельдерея, укропа, шпината, щавеля. Хранить сушеную зелень необходимо в банках, укладываемая неплотно.

КОРЕНЬЯ

Корнеплоды петрушки, пастернака, сельдерея промыть, очистить от корешков, сбланшировать 2-3 мин. в кипящем содовом растворе (1 ч. л. питьевой соды на 1 л воды). Корнеплоды охладить в воде, очистить и вновь промыть, затем нарезать кружочками или столбиками и сушить при температуре 60-65°C в течение 4-5 часов.

Высушенные коренья на 1-2 дня сложить в деревянный ящик для выравнивания влажности. Хранить в укуренной стеклянной банке. Кстати, из 7,8 кг петрушки, 6,5 кг пастернака, 8 кг сельдерея получается по 1 кг сушеных корней.

Приятного аппетита

ЛОСОСЬ С КАРТОФЕЛЕМ В ФОЛЬГЕ
ОТ АЛЕНА СВИРИДОВОЙ

Потребуется: 500 г филе лосося, 2 луковицы, 300 г картофеля, 100 г сметаны, пучок петрушки, соль по вкусу.

Приготовление. Филе лосося нарезать кусками, выложить на фольгу, посолить. Вокруг положить полукольца лука и кружки картофеля. Затем посыпать все рубленой зеленью петрушки, заправить сметаной. Фольгу завернуть и переложить в пароварку. Через 20 мин. блюдо готово.

САЛАТ

«ОВОЩНОЙ КАЛЕЙДОСКОП»

«Летом я постоянно готовлю очень вкусный салатик из овощей с цитрусовой заправкой. Хочу предложить этот рецепт.»

Потребуется: 2 помидора, 1 огурец, 4 редиса, укроп.

Для апельсиновой заправки: сок половины апельсина, 1 ст. л. оливкового или растительного масла, соль, свежемолотый перец.

Для лимонной заправки: сок половины лимона, 2 ст. л. растительного масла, соль, свежемолотый перец.

Огурец порезать вдоль тонкими пластинами при помощи овощечистки. Помидоры порезать дольками, редис - кольцами. Приготовить заправку (апельсиновую или лимонную): соединить сок, оливковое или растительное масло, соль, перец и хорошо перемешать. Дно салатницы застелить листьями салата. Уложить дольки помидоров и кружки редиса. Полоски огурца свернуть в трубочки и украсить ими салат. Полить салат заправкой и украсить зеленью укропа.

Алена.
г. Иваново.

Подготовила С.БАЙМИНОВА.

XVII ЖАРАНАЙ ШАРА ШОРОЙ ХУЛГАНА ЖЭЛ

НАМАРАЙ ЭХИН САГААН БИШЭН НАРА

Буряад литэ	24	25	26	27	29	30	1
Европын литэ	25	26	27	28	29	30	31
Гараг Нэрэ Үдэр	Дабаа Лара покед.	Мягмар Марс Вторник	Лагба Меркури среда	Лүрбэ Юпитер четверг	баасан Солдон пятница	бимба Сатурн суббото	Нима Наран воскр.
Үнгэ Үдэр	улаагшан Тахяа	шара Нохой	шарагшан Гахай	сагаан Хулгана	сагаагшан Үхэр	хара Бар	харагшан Туулай
Мэнгэ	1 сагаан	9 улаан	8 сагаан	7 улаан	6 сагаан	5 шара	4 ногоон
Һуудал	шорой	түмэр	огторгой	уһан	уула	могон	хи

Гарагай 2-то августын 25 (хуушанай 24).

Улаагшан тахяа, 1 сагаан мэнгын, шоройдо һуудалтай үдэр.

Бурханда мүргэхэ, бурхан, сахюуса, лусууд тахиха, тангаригаа болюулха, дайсание номгодхохо мэтын үйлэнүүдтэ һайн.

Гэхэ зуура ада шүдхэр болон мууе дараха хэрэгтэй.

Хүнэй үһэ абаа һаа, эдгэн ундан олдохо.

Гарагай 3-да августын 26 (хуушанай 25).

Шара Нохой, 9 улаан мэнгын, түмэртэ һуудалтай үдэр.

Бурханда мүргэхэ, зальбарха, бисалгал хэхэ, бишыхан хүүгэдые угааха, шэнэ хубсаһа үмдэхэ, үһээ угааха, балин дүргэхэ мэтын үйлэнүүдтэ һайн.

Лусуудта үргэл үргэхэ, тэрэниие тахиха шухала гэнэ.

Хүнэй үһэ абаа һаа, иогдэнэй хараа муудаха.

Гарагай 4-дэ августын 27 (хуушанай 26).

Шарагшан Гахай, 8 сагаан мэнгын, огторгойдо һуудалтай үдэр.

Бурханда мүргэхэ, бурхан тахиха, эд найруулха, элэһэниие зараха, эб зүбье олохо, шажанай һайндэр хэхэ, баярта ушараа тэмдэглэн найрлаха, аршаанаар үхибүүдээ, өөһэдэгөө ариюудхаха мэтын үйлэнүүдтэ һайн.

Гэхэ зуура газар малтаха, модо үндэлхэтэйн һүгнэ татаха мэтые хорихоор.

Хүнэй үһэ абаа һаа, һайн нүхэртэй ушарха.

Гарагай 5-да августын 28 (хуушанай 27).

Сагаан Хулгана, 7 улаан мэнгын, уһанда һуудалтай үдэр.

БӨӨНЭРЭЙ «ТЭНГЭРИ» ЭМХИ УРИНА

Хүндэтэ хүзэгшэд, угаа тахигшад!

Августын 24-нэй үглөөнһөө «Тэнгэри» гэхэн бөөнэрэй нютагай эмхи Дарханай тэнгэри тахина.

Харин августын 29-дэ үглөөнэй 10 саһаа Хиһаан улаан тэнгэридэ зориулагдаһан мүргэл болохо.

Эдэ мүргэлнүүд Шэнэ-Комушкын Барнаульска үйлсын 164 «А» номерой байшангай талмай дээрэ үнгэргэгдэхэ.

116, 28 номерой микроавтобусоор «Два Кита» гэхэн худалдаа наймаанай байшанһаа зүүлжээ «Мегамаг» буудалда буухат.

Эмхидхэлэй комитет.

Бурханда мүргэхэ, бурхан сахюуса тахиха, Наранда, һарада, бусад юртэмсэнүүдтэ шүтэхэ, худалдаа наймаа эрхилхэ мэтын үйлэнүүдтэ һайн.

Мал үүсэлхэ, үхибүү үргэжэ абаха, хүн дүрсээ элдаха мэтын үйлэнүүд хорюулгай.

Хүнэй үһэ абаа һаа, амгалан тэнюун байдалда һайн.

Гарагай 6-да августын 29 (хуушанай 29).

Сагаагшан Үхэр, 6 сагаан мэнгын, хада уулада һуудалтай үдэр.

Бурханда мүргэхэ, бурхан сахюуса тахиха, бисалгал хэхэ, хараал сараха, гал Мандал хэхэ, далага абаха, эм найруулха, хуушан эд шатааха, дайсание номгодхохо үйлэнүүдтэ һайн.

Гэхэтэй хамта худалдаа эрхилхэ, хээрэ нүхэ малтаха мэтын үйлэнүүдтэ муу гэнэ.

Хүнэй үһэ абаа һаа, хүнэхэн зайлажа төөрхөхэ.

Гарагай 7-до августын 30 (хуушанай 30).

Хара Бар, 5 шара мэнгын, модондо һуудалтай үдэр.

Дасан дуган, мүргэл шүтээнэй бусад зүйлнүүдые бодхооходо һайн.

Гэр бараа заһабарилха, ада шүдхэр дараха гэнэ.

Хүнэй үһэ абаа һаа, үбишэн хүрэхэ.

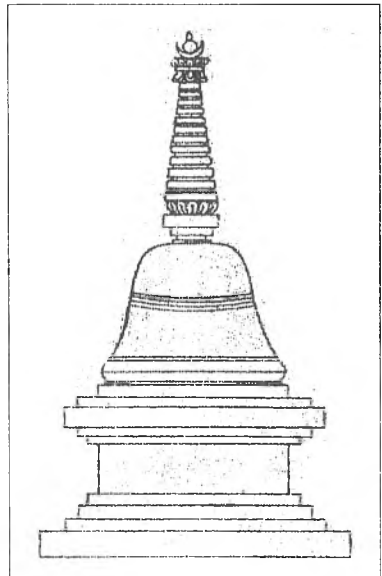
Гарагай 1-дэ шэнын 1 (августын 31).

Харагшан туулай, 4 ногоон мэнгын, хиидэ һуудалтай үдэр.

Бурханда мүргэхэ, эм найруулха, эдэй тэнгэри тахиха, үбгэдтэ үгэлгэ үгэхэ, лусуудта үргэл хэхэ, худалдаа наймаа үйлэдэхэ мэтын зүйлнүүдтэ һайн.

Хүнэй үһэ абаа һаа, һанан богони болохо.

ОСНОВЫ ДРЕВНЕЙ ТРАДИЦИОННОЙ МЕДИЦИНЫ

У людей с мягким характером, которые заботятся о других, трудолюбивых, старательных, выдержанных духом, спокойных и мирных по нраву, болезни бывает мало и лечатся быстрее и легче.

УСЛОВИЯ, СПОСОБСТВУЮЩИЕ БОЛЕЗНЯМ

Без соответствующих условий причины сами по себе не могут вызвать болезнь. Условиями болезни называется все, что приводит к нарушению наследственных/конституциональных

особенностей деятельности доша - Ветра, Желчи, Слизи, крови, чху-сер, приводит к возбуждению червей в теле человека. Такие условия могут создаваться в погоде, питании, образе жизни и при разных обстоятельствах.

1. Погода. В окружающей среде на состояние здоровья могут влиять жар, холод и влажность. Каждого из этих явлений погоды может оказаться в избытке, в недостатке или они могут проявляться в извращенной форме:

- избыток - это когда жар, холод и влажность приходят в свои сезоны, но в чрезмерно сильных и больших количествах;

- недостаток - жар, холод и влажность не приходят в положенные им сезоны в достаточной мере;

- извращение - в сезон жары приходят холода, а в сезон холода наступает жара, а когда надо бы идти дождям, наступает засуха.

Во все четыре сезона года и в течение всех 24 часов суток в теле человека проходят процессы накопления, движения и успокоения трех доша.

- Ветер накапливается весной и в сезон роста растений, летом он приходит в движение, успокаивается осенью;

- Желчь копится летом, осенью приходит в движение и успокаивается в первой половине зимы;

- Слизь начинает накапливаться во второй половине зимы, приходит в движение весной, успокаивается летом.

Суточные ритмы активности доша:

- Рассвет и закат - время Ветра;

- Полдень, сама жара, и полночь - время Желчи;

- Время до полудня и после 16.00, когда бывает тепло, - время Слизи.

Состояние внешней среды, расположение звезд и планет, движение Солнца и Луны имеют огромное значение для состояния здоровья человека. Как на небе всходят и заходят небесные светила, так и в теле человека есть аналогии, нарушения в ритмах активности и в интенсивности их проявлений могут стать условиями возникновения болезни.

Чтобы уменьшить патологическое влияние внешней среды, используют ритмы и принимают предупредительные меры, подготавливающие деятельность первоэлементов тела к неблагоприятным воздействиям. Для этого составляется зурхай (медицинский гороскоп).

2. Питание. Соки пищи питают и поддерживают деятельность трёх доша и семи сил тела. Пока качество и количество пищи соответствуют конституции человека, он здоров, а отк-

новения от нормы приводят к расстройству деятельности Ветра, Желчи, Слизи, крови и чху-сер, возбуждению червей, которые приводят в результате к болезням.

3. Образ жизни. Образ жизни - это ежедневная привычная деятельность тела, языка и души. Его еще называют «поведение». Это понятие вбирает в себя мыслительную и духовную деятельность, действия органов чувств, режим сна и бодрствования, особенности проявления радости и горя, манеру одеваться, переносимость жары и холода и т.п. Если образ жизни соответствует конституции человека, он становится условием, обеспечивающим нормальную здоровую жизнедеятельность, и наоборот. При этом нужно принимать во внимание следующие наблюдения:

- неожиданый страх, испуг или горе вызывают болезни Ветра;

- плев, гордость, злоба - болезни Желчи;

- грусть, уныние, отчаяние - болезни Слизи;

- нарушение режима сна возбуждает доша и чревато болезнью. Сон в жару (дневную) может вызвать болезни Желчи; бессоница или недосыпание приводят к болезням Ветра; чрезмерный сон, в сыром месте, или сон в дневное время (у здоровых людей) - к болезням Слизи;

- тяжелый труд при недостаточном питании, без отдыха, поднятие и переноска тяжестей приводят к болезням Ветра; резкий переход после длительного покоя к тяжелому труду может вызвать болезнь Желчи; продолжительная бездеятельность - болезнь Слизи;

- кровопотери от травм вызывают болезни Ветра;

- травмы от падения, побои, ожоги вызывают распространение по телу «испорченной» крови и могут вызвать болезни Желчи;

- переохлаждение тела на ветру или на морозе вызывает болезни Ветра и Слизи; работа в зной в тяжелой одежде вызывает болезни Желчи.

4. Прочие условия, вызывающие болезнь. К этим условиям относятся инфекции и несчастные случаи. К заразным болезням относятся болезни типа «гниан», червы. Передаются эти болезни через воздух, заражённый гниан или пищу или предметы с червями. К этим же условиям относятся рвота, понос, купание в холодной воде, не имея к этому привычки, укусы насекомых, травмы, мнительность.

Н.ТУМУРБАТОР.

М.ПРОНЬКИНОВА.

Д.ЦЫРЕНДАГВА.

(Продолжение слеует).

Эмхидхэн байгуулагшад - Буряад Республикын Президент, Арадай Хурал болон Правительство

Генеральна директор - ахамад редакторай түлөө
Т.В.САМБЯЛОВА.

Редакторай түлөө Д.Б.ГУРОДАРМАЕВА.

РЕДАКЦИОННО КОЛЛЕГИ: И.М.ЕГОРОВ, Б.Г.БАЛЖИРОВ, А.Н.КОВАЛЕВ, М.В.КАЛАШНИКОВ, И.В.СМОЛЯК (Буряад Республикын Правительство), А.С.КОРЕНЕВ, Ц.Б.БАТУЕВ, В.Р.БУЛДАЕВ, Ц.Э.ДОРЖИЕВ (Буряад Республикын Арадай Хурал), А.А.АНГАРХАЕВ (генеральна директор-ахамад редактор), Г.Х.ДАШЕЕВА (редактор), С.Б.БАЙМИНОВА (харюусалгата секретарь), В.Г.ГОМБОЕВА, Н.Д.БАДМАРИНЧИНОВ, А.В.ОЧИРОВА, Б.В.БАЛДАНОВ, А.А.ФАДЕЕВА, В.Д.ДАМДИНОВА.

Манай адрес:
670000, Улаан-Үдэ хото,
Каландаришвиллпн үйлсэ, 23,
Хэблэлэй байшан
"Буряад үнэн".
E-mail:
unen@mail.ru

Газетэ хэблэлэй 4
хуудан хэмжээтэй.
Индекс 73877.
Хамтын хэлэг - 30080.
Хэблэлдэ
тушаагдаһан саг - 17.00.

"Республиканска типографи" гэхэн
ОАО-до бэлэн дианозитивүүдхээ
газетэ 7000 хэблэгээр хэблэгдээ.
Директорайнь телефон: 21-40-45.

Б-0165-дахн номертойгоор
бүридхэлдэ абтанхай.

Хэблэлэй байшанай телефонууд: генеральна директорай-ахамад редакторай - 21-50-96, приёмнын - 21-54-54 (факс), ген. директорай 1-дэхи орлогшо - ахамад редакторай орлогшын - 21-68-08, ахамад редакторай орлогшонорой - 21-64-36, 21-33-61, секретариатай - 21-60-21; таһагууд: экономикын болон политикын - 21-63-86; соёлой болон түүхын - 21-54-93; «Морин хуур», «Вершины» журналнуудай редакци - 21-55-97; залуушуулай, оюутайдай ажабайдалай болон олонийтын хүдэлмэрини, «Одон» журналай редакци - 21-54-93; мэдээсэлэй - 21-67-81, спортын - 21-54-93, рекламш - 21-62-62, коммерческэ ажалай - 21-55-97, компьютерна түбэй - 21-66-76, бухгалтерини - 21-23-67.

Редакцида оронон материалнууд
шүүмжэлэгдэдэггүй, мүн авторнуудтань
бусаагдадаггүй.

Тоонуудай, бодото баримтануудай, хүнэй, нютагай нэрэнүүдэй
бэшлэгые хазагайруулан ушарта авторнуудын харюусалгатай.
Редакциин һанамжа авторайхитай адли бэшэ байжа магад.

БҮРЯАД-МОНГОЛШУУДАЙ ЗАНШАЛТА ХУБСАНАН

Буряад-монголшуудай заншалта хубсахан хадаа Гүб Азиин шэрүүн уларилда тааруулагдан, хэдэн зуугаад жэлэй туршада зохиогдон мүдирхөөр, мүнөө саг хүрэтэр хүржэ ерһэн түүхэтэй. Эгээл тиимэһээ уг гарбалайнгаа заншалта хубсаһа үмдэһэн хүниие харабал, энэ хүн заатагүй буряад хүн гэжэ алдуугүйгөөр мэдэхэт. Үшөө саашань нарибшалан харабал, хаанахи голой, ямар угай буряад бэ гэжэ бэлэхэнээр мэдэжэ абахат. Ушар юуб гэхэдэ, Байгал далайн баруун тээхи буряаддуудай, Зэдэ, Сэлэнгэ, Хяатын сонгоол, сартуул буряаддуудай, Түнхэн, Захаамин, Алайрай хонгоодор буряаддуудай, Хориин арба нэгэн эсэгын буряаддуудай үни холо саһаа нааша үмдэжэ ерһэн заншалта хубсаһа хунар оёхо аргаараа, түхэл маягаараа, шэмэглэл гоёолтоороо бэе бэеһээ илгардаг гэшэ. Буряад-монголшуудай заншалта хубсаһан хадаа эршүүлэй, эхэнэрнүүдэй, үхибүүдэй гэжэ гурба хубаарна. Харин тэдэнь дам саашаа зунай, үбэлэй хабар-намарай гэжэ илгардаг. Эршүүлэйшье, эхэнэрнүүдэйшье, үхибүүдэйшье хубсаһа хунар эсхэгдэхэ маягаараа, оёгдохо аргаараа бэе бэеһээ ондоо юм. Эдэ бүхэ хубсаһа хунар буряад эхэнэрэй уран гараар бүтэдэг байгаа. Удаань буряад басаган бүхэн хадамда ошохынгоо урда тээ эжыдээ, эгшэдээ заалгажа, оёдоллой хургуули түгэс дүүрэн шудалдаг бэлэй.

Хубсаһа хунараа гадарлахын тула, зүүдхэл шэмэглэл дархалхын тула буряад наймаашад Монгол, Хитад, Дунда Ази болон Евронын гүрэнүүдтэ ошоожо, шүрэ хуба, алта мүнгэ, хилэн торго гэхэ мэтые асардаг хэн.

Буряад-монголшуудай заншалта хубсаһа хунарай тоодо малгай, дэгэл, гутал гэхэ мэтанүүд ородог. Буряад эхэнэрнүүд хубсаһанай түхэл дүрсые, шэмэглэл гоёолтонуудыень хэхэдээ, миин лэ ханаанһаа абаад хээгүй, харин тэдэнь гүнзэги удхатай байха юм. Жэ-шэнь, малгайн түхэл дүрсэ абаад хараял даа. Шобхогор малгайн шанха оройдонь дэнзэ байдаг. Дэнзэ хадаа наран гэлэн удхатай. Дэнзэһээ доошоо улаан залаа сасарна. Тэрэ хадаа наранай элшэ туяа гэшэ. Харин малгайн шобхогорынь газар талаһаа хүхэ гү, али ногоон үнгэтэй торгон бүдөөр оройлогдог. Тэрэ хадаа хүхэ мүнхэ тэнгэри гэшэ. Тооробшо малгайн нарибшань хара хилэнгээр бүригдэдэг. Тэрэмнай хадаа манай газар дэлхэй ха юм даа. Буряад малгайн гүн удхые тайлбарилбал, хүхэ мүнхэ тэнгэриһээ сасарһан наранай элшэ газар дэлхэйдэ, малгайн эзэндэ буян хэшэг түхөөнэ гэлэн удхатай.

Үшөө олон зуугаад жэлэй туршада буряад-монголшуудай заншалта хубсаһан талын хүнэй нюдэ баясуулан, сэдхэл уяруулан, бэе дулаасуулан байха бээ гэжэ найдая.

1. Хурьган дотортой сээжэ дэгэлтэй, тойробшо халюун малгайтай басаган; хурьган дотортой дэгэлтэй, хүрмэтэй, шэгэбшэтэй шэлүүһэн малгайтай хүбүүн.

2. Халюун нюдаргатай хурьган дотортой гоёлой басаган дэгэлтэй, шэгэбшэтэй халюун малгайтай басагад.

3. Шэгэбшэтэй шэлүүһэн ба хурьган малгайтай, эшэгэн дахатай, будамал шагай гоёлотой хүбүүд.

4. Багахан басагадай торгон халаад.

5. Торгон тэрлигтэй, булган ба сагаан үнгэн малгайтай, гуутай, мүнгэн хутагатай, будамал шагай гоёлотой хүбүүд.

6. Торгон гадаргай үзүүр дотортой басаган дэгэлтэй, ногоон торгон гадаргай номон дэгэлтэй, шэгэбшэтэй шэлүүһэн болон хурьган малгайтай тугал туулмаг барихан басагад.

7. Халюун малгайтай, даруулгатай, үбэрэй, үһэнэй, хажуутай зүүдхэл түгэс, халюун нюдаргатай, богони уужатай, буха магнал дэгэлтэй, буряад гугалтай залуу бэри.

8. Торгон дэгэлтэй, даруулга, хээ һиихэтэй, булган тойробшо малгайтай залуу басаган.

9. Торгон тэрлигтэй бүһэтэй хүн.

10. Хормойтой уужатай торгон тэрлигтэй залуу бэрээдүүд.

11. Намган дэгэлтэй, уужатай эхэнэр.

12. Шэгэбшэтэй халюун малгайтай, халюун нюдаргатай хилгаһан гадаргай һарса дотортой намган дэгэлтэй, уужатай залуу бэри.

13. Шэгэбшэтэй хурьган малгайтай, уужатай, татаһатай намган дэгэлтэй залуу бэри.

14. Эрмэгтэй гугалтай, үзүүр дотортой дэгэлтэй бүһэтэй хүн ба эхэнэр.

15. Түгэс зүүдхэлтэй, гоёохо оёһон хээгүй улаан торгон тэрлигтэй залуу бэри.

16. Буха магнал тэрлигтэй бүһэтэй хүн.

17. Шэгэбшэтэй халюун малгайтай, халюун нюдаргатай, торгон гадаргай хурьган дотортой дэгэлтэй залуу басаган.

18. Шэгэбшэтэй хурьган малгайтай, торгоор гадарлаһан хурьган дотортой дэгэлтэй залуу басаган.

19. Үнгэ хүдэһэн дэгэлтэй эхэнэр ба бүһэтэй хүн. Бүһэтэй хүниинь ямаан дахатай.

20. Нэхы дэгэлтэй бүһэтэй хүн.

Цыпилма БАЛЬЖИНИМАЕВА.

1. Хурьган дотортой сээжэ дэгэлтэй, тойробшо халюун малгайтай басаган; хурьган дотортой дэгэлтэй, хүрмэтэй, шэгэбшэтэй шэлүүһэн малгайтай хүбүүн.

2. Халюун нюдаргатай хурьган дотортой гоёлой басаган дэгэлтэй, шэгэбшэтэй халюун малгайтай басагад.

3. Шэгэбшэтэй шэлүүһэн ба хурьган малгайтай, эшэгэн дахатай, будамал шагай гоёлотой хүбүүд.

4. Багахан басагадай торгон халаад.

5. Торгон тэрлигтэй, булган ба сагаан үнгэн малгайтай, гуутай, мүнгэн хутагатай, будамал шагай гоёлотой хүбүүд.

6. Торгон гадаргай үзүүр дотортой басаган дэгэлтэй, ногоон торгон гадаргай номон дэгэлтэй, шэгэбшэтэй шэлүүһэн болон хурьган малгайтай тугал туулмаг барихан басагад.

7. Халюун малгайтай, даруулгатай, үбэрэй, үһэнэй, хажуутай зүүдхэл түгэс, халюун нюдаргатай, богони уужатай, буха магнал дэгэлтэй, буряад гугалтай залуу бэри.

8. Торгон дэгэлтэй, даруулга, хээ һиихэтэй, булган тойробшо малгайтай залуу басаган.

9. Торгон тэрлигтэй бүһэтэй хүн.

10. Хормойтой уужатай торгон тэрлигтэй залуу бэрээдүүд.

11. Намган дэгэлтэй, уужатай эхэнэр.

12. Шэгэбшэтэй халюун малгайтай, халюун нюдаргатай хилгаһан гадаргай һарса дотортой намган дэгэлтэй, уужатай залуу бэри.

13. Шэгэбшэтэй хурьган малгайтай, уужатай, татаһатай намган дэгэлтэй залуу бэри.

14. Эрмэгтэй гугалтай, үзүүр дотортой дэгэлтэй бүһэтэй хүн ба эхэнэр.

15. Түгэс зүүдхэлтэй, гоёохо оёһон хээгүй улаан торгон тэрлигтэй залуу бэри.

16. Буха магнал тэрлигтэй бүһэтэй хүн.

17. Шэгэбшэтэй халюун малгайтай, халюун нюдаргатай, торгон гадаргай хурьган дотортой дэгэлтэй залуу басаган.

18. Шэгэбшэтэй хурьган малгайтай, торгоор гадарлаһан хурьган дотортой дэгэлтэй залуу басаган.

19. Үнгэ хүдэһэн дэгэлтэй эхэнэр ба бүһэтэй хүн. Бүһэтэй хүниинь ямаан дахатай.

20. Нэхы дэгэлтэй бүһэтэй хүн.

1. Хурьган дотортой сээжэ дэгэлтэй, тойробшо халюун малгайтай басаган; хурьган дотортой дэгэлтэй, хүрмэтэй, шэгэбшэтэй шэлүүһэн малгайтай хүбүүн.

2. Халюун нюдаргатай хурьган дотортой гоёлой басаган дэгэлтэй, шэгэбшэтэй халюун малгайтай басагад.

3. Шэгэбшэтэй шэлүүһэн ба хурьган малгайтай, эшэгэн дахатай, будамал шагай гоёлотой хүбүүд.

4. Багахан басагадай торгон халаад.

5. Торгон тэрлигтэй, булган ба сагаан үнгэн малгайтай, гуутай, мүнгэн хутагатай, будамал шагай гоёлотой хүбүүд.

6. Торгон гадаргай үзүүр дотортой басаган дэгэлтэй, ногоон торгон гадаргай номон дэгэлтэй, шэгэбшэтэй шэлүүһэн болон хурьган малгайтай тугал туулмаг барихан басагад.

7. Халюун малгайтай, даруулгатай, үбэрэй, үһэнэй, хажуутай зүүдхэл түгэс, халюун нюдаргатай, богони уужатай, буха магнал дэгэлтэй, буряад гугалтай залуу бэри.

8. Торгон дэгэлтэй, даруулга, хээ һиихэтэй, булган тойробшо малгайтай залуу басаган.

9. Торгон тэрлигтэй бүһэтэй хүн.

10. Хормойтой уужатай торгон тэрлигтэй залуу бэрээдүүд.

11. Намган дэгэлтэй, уужатай эхэнэр.

12. Шэгэбшэтэй халюун малгайтай, халюун нюдаргатай хилгаһан гадаргай һарса дотортой намган дэгэлтэй, уужатай залуу бэри.

13. Шэгэбшэтэй хурьган малгайтай, уужатай, татаһатай намган дэгэлтэй залуу бэри.

14. Эрмэгтэй гугалтай, үзүүр дотортой дэгэлтэй бүһэтэй хүн ба эхэнэр.

15. Түгэс зүүдхэлтэй, гоёохо оёһон хээгүй улаан торгон тэрлигтэй залуу бэри.

16. Буха магнал тэрлигтэй бүһэтэй хүн.

17. Шэгэбшэтэй халюун малгайтай, халюун нюдаргатай, торгон гадаргай хурьган дотортой дэгэлтэй залуу басаган.

18. Шэгэбшэтэй хурьган малгайтай, торгоор гадарлаһан хурьган дотортой дэгэлтэй залуу басаган.

19. Үнгэ хүдэһэн дэгэлтэй эхэнэр ба бүһэтэй хүн. Бүһэтэй хүниинь ямаан дахатай.

20. Нэхы дэгэлтэй бүһэтэй хүн.

